

MANYE25

***Nyelv –
Nyelvtechnológia –
Nyelvpedagógia:
21. századi távlatok***

25. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus
2015. március 30. - április 1.

ABSZTRAKTFÜZET

PPKE BTK – PPKE ITK – MANYE

Budapest, 2015

A kongresszust rendezzi:

a Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kara (PPKE BTK),
a Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Információs Technológiai és Bionikai Kara (PPKE ITK) és
a Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesülete
(MANYE)

Fővédnök: Szuromi Szabolcs Anzelm O. Praem, a PPKE rektora

Házigazda: BOTOS MÁTÉ, a PPKE BTK dékánja
SZOLGAY PÉTER, a PPKE ITK dékánja
PRÓSZÉKY GÁBOR, a MANYE elnöke

Programbizottság:

Prószéky Gábor (elnök), Cser András, Heltai Pál, Klaudy Kinga,
Ligeti-Nagy Noémi, Reményi Andrea Ágnes, Sárdi Csilla, Tóth Zsuzsa

Szervezőbizottság:

Sárdi Csilla (elnök), Fóris Ágota, Klaudy Kinga, Ligeti-Nagy
Noémi, Prószéky Gábor, Reményi Andrea Ágnes, Tóth Zsuzsa

Helyszín: PPKE ITK
Budapest, VIII. Práter utca 50/A.

Szerkesztette: Reményi Andrea Ágnes és Tóth Zsuzsa

Kiadja: a Magyar Alkalmazott Nyelvészek és Nyelvtanárok Egyesülete
1088 Budapest, Múzeum krt. 4/F

<http://many.hu/>

ABSZTRAKTOK

AJTAY-HORVÁTH MAGDA

Barangolás Babelben. Magyar versek angol fordításainak kognitív stilisztikai alapú összevetése

ajtayhm@nyf.hu

Simonyi, kedd 14.15

A stilisztikai szövegvizsgálatban alkalmazott módszerek az összehasonlító fordításkutatás produktív eszközei. A stilisztika interdiszciplináris és multidiszciplináris jellege miatt alkalmas a nyelvészet új elméleteinek befogadására, így a kognitív nyelvészet, a korpusznyelvészet és a kritikai diszkurzuselemzés eredményeinek integrálására is. A fordításban megnyilvánuló lehetséges értelmezések a kognitív nyelvészet alapját képező keretelmélet (schema theory, frame theory) és metaforaelmélet kontextusában írhatók le. A fordítás folyamatában, a tudáskeretben mint strukturált jelentésszerkezetekben, más fogalmak aktiválód(hat)nak a forrásnyelvi és a célnyelvi szövegek megalkotásakor. A fogalmi hangsúlyeltolódások gyakran kulturális különbségek által motiváltak.

Összehasonlító vizsgálódásaim versszövegei a Magyarul Babelben című magyar versek fordítását közlétező internetes portálról származnak, ahol több mint 250 magyar költő legalább egy versének idegen nyelvű változata található meg. A magyar verskánon különböző korból származó (Ady Endre, Orbán Ottó, Kovács András Ferenc) alkotóinak magyar forrásszövegeit vetem össze az angol célnyelvvél, különösen azt vizsgálva, hogy az egyéni nyelvi lelemények (metaforák, szimbólumok, idioszinkretizmusok) hogyan ültethetőek át a célnyelvi versbe, s az alkalmazott módszer függ-e a célnyelvi kultúra hagyományaitól vagy sem. A fordítandó versszöveg, mint asszociációs struktúra, a fordításban megtestesülő értelmezésben egyrészt megsokszorozhatja vagy egyszerűsítheti a lehetséges jelentéseket, másrészt kitágíthatja a célnyelvi megformálás lehetőségeit. A fordítás a mű utóéletének sajátos formája, amely nem csupán időben, de térben is a mű „megsokszorozódott egzisztenciája”, így nemcsak olvasásszociológiai szempontból, hanem az interkulturalitás szempontjából is releváns, hogy mely szerzőket és milyen terjedelemben ültetnek át idegen nyelvre.

BARTHA KRISZTINA

Szóasszociációs és szótalálási vizsgálatok kétnyelvű gyermekeknél

krisztinabartha@yahoo.co.uk Neumann, kedd 14.45

A beszédmegértésben fontos szerepet játszik a mentális lexikon megfelelő működése, a terjedelem és az aktiválás gyorsasága egyaránt utalnak a fejlettség mértékére. A kétnyelvű gyermekek mentális lexikonja a két nyelv egyidejű ismerete miatt másként alakul, mint az egynyelvű gyermekeké.

Előadásomban arra keresem a választ, hogy milyen különbségek vannak az egynyelvű és a vegyes családból származó gyermekek, valamint a magyar és a román tannyelven tanuló gyermekek magyar mentális lexikonja között? Feltételezem, hogy mindkét változó különbségeket eredményez, amelyek a mennyiségi és a minőségi mutatókban is megmutatkoznak.

Kutatásomban 136 nagyváradi alsó tagozatos tanuló mentális lexikonját vetem össze, négy csoport adatait vizsgálva. A kísérlet során a szabad szóasszociáció módszerével dolgoztam, valamint a Gósy Mária által kifejlesztett GMP-diagnosztika szóaktiválási tesztjével. A szóasszociációs mérések a mentális lexikon terjedelmét vizsgálják, a szóaktiválás azt követi nyomon, hogy milyen gyors a szelőhívás.

Az eredményekből kiderül, hogy minőségi és mennyiségi különbségek is vannak a csoportok mentális lexikonjában és a szelőhívásban is. A magyar osztályban tanuló magyar–magyar családban élő gyermekeknél a legmagasabb a felsorolt szavak száma, és az ő esetükben a legjellemzőbb, hogy csak magyar szavakat neveznek meg. A román osztályba járó, magyar–román családból származó gyermekeknél kevesebb a felsorolt szavak száma, rájuk inkább jellemző a román és a magyar szavak keveredése. A két csoport eredményei szignifikánsan eltérnek egymástól. A további két csoport (magyar osztály, vegyes család és román osztály magyar család) teljesítményében az eltérések nem számottevőek.

BÁCSI JÁNOS

Szabálytalan szabályok a nyelvtankönyvekben

bacsi@jgyph.u-szeged.hu

Poszter

„A nyelv szabályai is konstitutív (alkotó) jellegűek (meghatározzák, mi a beszédhang, mondat), de a nyelvhasználat szabályai regulatívák” (pl. tegezés, trágárság) (http://lingua.arts.unideb.hu/doc/bevnytud_3.pdf). Az első felmerülő kérdés az, hogy a közoktatás intézményeiben konstitutív vagy regulatív szabályokat tanítsunk az anyanyelvi órákon, vagy ha mindkettőt, milyen legyen ezek aránya. A második kérdés az, ha konstruktív jellegű szabályokat tanítunk, milyen inerciarendszerbe ágyazzuk azokat, mert a konstruktivista nyelvelírás-elmélet grammatikai szabályai nehezen egyeztetethetők össze a generatív nyelvelírás-elmélet jelentésszerkezetével. Hogyan magyarazzuk meg tanulóinknak, hogy A ló a kocsit húzza., A kocsit a ló húzza. és A húzza a ló a kocsit. mondatokhoz ugyanazt a nyelvtani szerkezetet rendeljük hozzá (állítmány, alany és tárgy), ugyanakkor érezzük, hogy mindhárom mondat mást jelent? Vagy hogyan magyarazzuk azt, hogy az általános iskolai tankönyvek több helyen a következő helyesírási szabályt hozzák (az előadásban idézni fogom a forrásokat): „Ha az igeikötő és az ige közé más szó kerül, mindhárom szót külön írjuk. Pl. össze kell szedni, el lehet tenni, meg meri mondani stb. Nem arról van inkább szó, hogy bizonyos

igéknek alany vagy tárgy vonzata az infinitívusz, és ha a főnévi igenévnek igekötője van, akkor közé fog beékelődni az ige? Mert ha a gyermek a szabályt alkalmazza, akkor teljes joggal írja az igével egybe az igekötőt, összekell szedni, ellehet tenni, megmeri mondani stb. A fent idézett példákhoz hasonló anyagon mutatom be, hogy nagyon sok, a tankönyvekben szereplő anyanyelvi szabály nem fér bele sem a konstruktív sem a regulatív szabályok kereteibe.

BÁNDLI JUDIT

Kérés e-mailben. Magyar anyanyelvű és magyarul tanuló egyetemisták kérésstratégiáinak összehasonlítása

bandlij@gmail.com

134-es, kedd 16.30

A nyelvtanítás – nyelvtanulás folyamatának fontos területe a pragmatikai kompetencia osztályteremben való fejlesztése, melynek szerves része a beszédaktusok használatának vizsgálata. A szakirodalom részletesen foglalkozik azzal, hogy milyen módon lehet hatékonyan támogatni a nyelvtanulókat abban, hogy elsajátítsák a különböző beszédcselekvési stratégiákat, és a célnyelvi szokáskultúrának megfelelően használják azokat. Ennek a törekvésnek azonban az az alapfeltétele, hogy tisztában legyünk az anyanyelvi beszélők nyelvi viselkedésével, a nyelvtanításban pedig közvetlenül felhasználhatók az anyanyelvi és célnyelvi beszélők produkcióit összevető köztesnyelvi pragmatikai kutatások eredményei.

A kérés beszédaktusát számos munka feldolgozta már, a magyar nyelv vonatkozásában is született tanulmányok a témában. Ezekhez kapcsolódik jelen kutatás is, amely e-mailekben vizsgálja a kérés beszédaktusának megvalósulási módjait. Az elemzéshez száz magyar anyanyelvű, illetve száz magyarul tanuló külföldi egyetemistától származó elektronikus levelet használok fel, amelyekben az adatközlők kérést fogalmaztak meg egy tanáruknak, illetve egy évfolyamtársuknak. Első lépésként bemutatom a kérést tartalmazó levelek szerkezetét, a korpuszban megjelenő stratégiákat, majd összevetem a két adatközlői csoport nyelvi viselkedését, figyelembe véve a hatalmi távolság hatását. Az összehasonlításnál a két adatközlői csoport közül elsősorban a nem magyar anyanyelvűek produkciójára fókuszálok. Az eredmények segítségével elemzem a magyarul tanuló külföldi adatközlők pragmatikai kompetenciájának jellemzőit, bemutatom a korpuszban található pragmatikai félresiklásokat, és kitérek a pragmatikai transzferjelenségekre is.

BENYEDA IVETT, KOCZKA PÉTER, LUDÁNYI ZSÓFIA, SIMON ESZTER

Automatikus szótárgenerálás finnugor nyelvekre

benyeda.ivett@nytud.mta.hu

Poszter

Az előadásban bemutatni kívánt kutatás célja, hogy kisebb (veszélyeztetett) finnugor nyelvekre (komi-zürjén, komi-permják, mezei mari, hegyi mari, északi számi és udmurt) nyelvi erőforrásokat hozzon létre. Ennek során párhuzamos és összevethető korpuszok

segítségével kétnyelvű szótárakat állítunk elő, amelyek további lexikai információkkal kiegészítve a Wiktionary online szótárba kerülnek majd feltöltésre. Forrásnyelvként azok a nyelvek szolgálnak (angol, orosz, finn, magyar), amelyek a finnugrisztikában fontos szerepet töltenek be.

A kutatás során számolnunk kell azzal a nehézséggel, hogy nyelvtechnológiai erőforrások főként a nagyobb (angol, orosz, finn, magyar) nyelvekre állnak rendelkezésre. A kisebb finnugor nyelvekre kevés nyelvtechnológiai eszköz készült, sőt bizonyos nyelvek esetében még digitális szöveges tartalmak is csupán igen kis számban lelhetők fel.

A célkitűzések megvalósításának első lépéseként az interneten elérhető párhuzamos és összevethető, illetve egynyelvű szövegeket gyűjtöttünk az általunk vizsgált forrás- és célnyelvekre, elsősorban a Wikipédiából, bibliafordításokból, illetve egyéb online tartalmakból (politikai, kulturális hírek; szépirodalmi szövegek; személyes blogok stb.). A gyűjtött szövegek alapszintű nyelvi feldolgozása – tokenizálás, mondatra bontás, morfológiai elemzés és egyértelműsítés – után következik maga a szótárépítés.

A gyűjtött párhuzamos és összevethető szövegeket felhasználva, többféle szótárépítési módszert kipróbálva megtörtént az ún. protoszótárak előállítása, amelyek nyelvpáronként néhány száz fordítási jelöltet tartalmaznak. A későbbiekben ezek alapján készülnek majd el azok a szótárak, amelyeket a vizsgált finnugor nyelvek anyanyelvi beszélői fognak kézzel ellenőrizni, javítani. Ezekben a végső szótárakban lesznek azok a szótári elemek, amelyeket bizonyos lexikai információkkal kibővítve feltöltünk a Wiktionarybe.

Az OTKA által támogatott projektben az MTA Nyelvtudományi Intézetének nyelvtechnológiai, illetve finnugor osztálya, valamint a Helsinki Egyetem vesz részt.

BIRÓ ANDREA

A kopula elsajátítása spanyol-katalán-magyar háromnyelvűség esetén

andrea.biro@upf.edu

Neumann, kedd 14.15

A spanyol és a katalán nyelvben két kopula létezik. A 'ser' alapvetően az individual-level (IL) míg az 'estar' a stage-level (SL) (Carlson 1977) állítmányainak felel meg. A magyar nyelvben nem lexikalizálódik a szemantikai különbség a különböző névszói-igei állítmányok között. A magyarban az ige idejétől és személyétől függ, hogy megjelenik-e a kopula a mondatban vagy zéró morfémaként szerepel. A két vizsgált ibero-román nyelv esetében a kopula az összes igeidőben és személyben realizálódik.

Becker (2000) angol egynyelvű nyelvi adatokat vizsgálva megállapította, hogy az SL állítmányok elsajátítása során a kopulát gyakrabban hagyják el, mint az IL állítmányok esetében. Bel (2013) spanyol és katalán egynyelvű gyermekek nyelvi adatait vizsgálva azt figyelte meg, hogy jelentősen kevesebb a kopula elhagyása, mint az angol nyelvű adatok esetében. Mindezek ismeretében rendkívül izgalmas a kopula elsajátítását megvizsgálni háromnyelvű adatoknál is.

Arra keressük a választ, hogy létezik-e a három nyelv

között bármilyen hatás ezt a nyelvi jelenséget tekintve. A vizsgált spanyol-katalán-magyar anyanyelvű gyermek esetében a longitudinális (1;7-3;7), spontán nyelvi adatokat 108, egyenként 30 perces videón rögzítettük, majd a CHILDES normatívája szerint árturuk és elemeztük. Több mint 1000 állítást osztályoztunk, azokat IL és SL szint szerint elkülönítettük, majd arra a következtetésre jutottunk, hogy a magyar lokatívuszi mondat elsajátítását befolyásolja a spanyol és a katalán duális kopularendszer. Azokban a lokatívuszi mondatokban, amelyekben a kopula elhagyása és realizálódása egyaránt megengedett, a vizsgált magyar háromnyelvű nyelvi adatok 89,6%-ában realizálódik a kopula; eltérve a CHILDES adatbázisának 4 magyar egy nyelvű gyermek nyelvi adataitól, ahol ez az arány 67%.

BOCZ ZSUZSANNA

Test és metafora, avagy lehet-e csontig ázni?

drbocz@gmail.com

Poszter

Az emberi nyelv működéséről alkotott tudásunkhoz nagymértékben hozzájárult a konceptuális metafora-elmélet, amelynek kidolgozói Lakoff és Johnson voltak (1980). Míg korábban a metafora-definíciókat erőteljesen áthatotta az a nézet, miszerint a metafora a szóképek egyike, ezért elsősorban az írói, költői nyelvhasználat része, s mint ilyen, alapvetően nyelvi kérdés, nem pedig az emberi gondolkodás részét képező jelenség, addig a szerzőpáros más optikából vizsgálja a jelenséget. Arra hívják fel a figyelmet, hogy a metaforák szerves részét képezik a mindennapi nyelvhasználatnak, amit számos köznyelvi példa igazol. Felfogásuk szerint tehát metaforának nem az egyes nyelvi kifejezéseket kell tekinteni, hanem a kognitív struktúrákban létező képességet; vagyis az egyes nyelvi kifejezésekben testet öltő 'átvitt értelmű jelentések' nem különböző metaforaként kezelendők, hanem levezethetők egy olyan konceptuális metaforára, amelynek különböző nyelvi realizációi létezhetnek. A szerzőpáros klasszikus példája az ÉRVELÉS=HÁBORÚ metafora, ami a forrástartomány (háború) és a céltartomány (érvelés) közötti megfelelések alapján strukturálódik. Az emberi test is ideális forrástartomány (jól körbehatárolható, jól ismerjük stb.) amellyel kapcsolatban megfigyelhető a testrészek konceptualizációja átvitt értelmű jelentések közvetítésére. Pl. ma. bőrig ázik ol. bagnarsi fino alle ossa 'csontig ázik', vagyis a két nyelv eltérő lexikális választást alkalmaz ugyanazon metafora kifejezésére: magyarul bőrig, olaszul viszont csontig ázunk. Az előadásomban a konceptuális metafora-elmélet fogalomkészletének alkalmazásával a testrészekhez kötődő metaforákat vizsgálom magyar és olasz példák összehasonlításával, melynek célja annak megállapítása, hogy ezen – genealógiailag meglehetősen távol álló – két nyelv esetében milyen szabály-szerűségek tárhatók fel a testrészekhez kötődő szó szerinti és az átvitt értelmű jelentések rendszerében. Vajon ugyanazon metaforákat használja-e a két nyelv vagy teljesen eltér a gondolkodásunk?

BODA ISTVÁN KÁROLY, PORKOLÁB JUDIT

Mitológiai szimbólumok és allúziók Füst Milán egy kiválasztott versében. Füst Milán: „Levél Oidiposz haláláról” bodai@inf.unideb.hu 239-es, kedd 14.45

A hipertextuális szövegértelmezés során egy kiválasztott szövegből, esetünkben Füst Milán egy verséből indulunk ki. Ezt követi az emberi kultúra hatalmas, és ma már sok esetben digitálisan is közvetlenül hozzáférhető tárházából azoknak a (multimediális) szövegeknek vagy szövegrészeteknek (mitológiai és bibliai szövegek, a kiválasztott költő további művei, „klasszikus” és kortárs irodalmi és képzőművészeti alkotások, életrajzi dokumentumok, naplórészletek, (mű)elemzések és kommentárok stb.) a kiválasztása, amelyek értelmes módon az adott vershez kapcsolhatóak. A következő lépések során egy komplex hipertext struktúrát alakítunk ki az értelmezendő vers köré: a kiválasztott versszöveget és szövegeket, ill. szövegrészeteket tartalmazó korpusz egyes elemeit csomópontoknak tekintjük, az így kialakított csomópontok között feltárjuk a különböző, az értelmezés szempontjából lényeges kapcsolatokat, majd lehetővé tesszük a korpusz csomópontjainak a feltárt kapcsolatokon keresztül történő bejárását. A hipertextuális szövegértelmezés legfontosabb feladata ezek után a vers és a hozzákapcsolt tudástartalmak koherenciájának megvalósítása, azaz a hiperszöveg koherens szöveggé váló (hiper)olvasásának lehetővé tétele – ennek egy lehetséges módja az, hogy a korpuszt megfelelő kommentárokkal egészítjük ki.

A (dokumentum-központú) hipertext struktúra természetes módon szerveződhet kulcsszavakon keresztül, amelyek Füst Milán költői nyelvében sok esetben gazdag konnotatív (például szimbolikus-mitologikus) jelentést is hordoznak. Füst Milán általunk kiválasztott versében több mitológiai utalás és allúzió is található: a versben említett Oidiposz és Mithrasz mellett a kasztrálás Attisz (vagy Atüsz) és Kübelé, a föld és tavasz, az újjászületés – egyebek közt – Déméter és Perszephoné, a (sötét) tenger, a „hullámzó” érzelmek Poszeidón, a gyönyör, szexualitás Aphrodité mitológiájára utalhat; a völgy és sírás pedig a Zsoltárok könyvének egyes szakaszait, a törvény, parancs és bűn Mózes és a bibliai törvénykönyvek történetét idézheti fel. Célunk a szimbolikus-mitologikus tudástartalmak feltárásával Füst Milán kiválasztott versének hipertextuális értelmezése.

BODÓ CSANÁD

Nyelvi revitalizáció másképp: A moldvai magyar nyelvi oktatási program

bodo.csanad@btk.elte.hu Neumann, szerda 10.00

A világ nyelvi diverzitásának a globalizáció hatására zajló radikális változása becslések szerint századunk során a beszélt nyelvek mintegy felének a kihalásával jár (Crystal 2000: 19; Nettle–Romaine 2000: 7). A diverzitás csökkenésével párhuzamosan gyarapodik azoknak a kísérleteknek a száma, amelyek egy-egy veszélyeztetett vagy már kihalt nyelv revitalizációját

tűzik ki célul (Austin–Sallabank eds. 2011). Ezeknek a kísérleteknek a sorába tartozik a moldvai magyar nyelvi oktatási program is, amely az utóbbi másfél évtizedben bontakozott ki, kezdetben néhány településen iskolán kívüli foglalkozások keretében, újabban már közel 30 helyszínen, részben iskolai nyelvoktatás formájában. Előadásomban emellett érvelek, hogy a moldvai program meghatározó jellemzőiben különbözik a nyelvi revitalizáció más eseteitől, és ezek a különbségek nyújtanak magyarázatot arra, hogy miként valósulhatott meg a program intenzív expanziója, amelynek eredményeként az oktatás mára a magyar nyelvi háttérű moldvai iskolások és óvodások egyötödét (kb. 2000 gyereket) éri el. A különbségek közül a legjelentősebb, hogy a magyar nyelv moldvai oktatása kommodifikálódott, azaz áruvá vált – sokkal inkább, mint a nyelvi revitalizáció más eseteiben (az utóbbiakra lásd Dobrin–Austin–Nathan 2007). Az áruvá válás folyamatát az oktatásban résztvevő tanárok és a program magyarországi támogatói – az ún. kereszt-szülők – közötti kapcsolatokat bemutatva elemzem, és rámutatok arra, hogy a kommodifikációnak milyen nyelvi következményei vannak az oktatás konkrét célját (mit tanítsunk?), módszertanát (hogyan tanítsuk?) és hosszú távú következményeit (minek tanítsuk?) tekintve.

BOGNÁRNÉ SZIGETI EDIT

Szaknyelvtanulás a felsőoktatás különböző képzési formáiban

edit.szigeti@gmail.com

Poszter

Kutatások bizonyítják, hogy az idegennyelvtudás ma már a szakmai képzettség alapvető része, tehát a munkaerőpiaci versenyképesség meghatározó eleme a felnőtt diplomás társadalmi réteg számára. A felsőoktatásban azonban az elmúlt évtizedben drasztikusan csökkent a nyelvórák száma és különösen a távoktatási, vagy levelező tagozaton korlátozottak a szaknyelvtanulási lehetőségek. Sok idősebb, már munka mellett, levelezőként, vagy távoktatási tagozaton továbbtanuló idősebb felnőtt hátrányos helyzetben van a nappali tagozaton továbbtanuló fiatalokkal szemben, akik számára a közoktatás ma már több nyelvtanulási lehetőséget biztosít a felsőoktatási tanulmányaik megkezdése előtt.

Minikutatásomban kvantitatív és kvalitatív metodológia alkalmazásával, – kérdőív, narratívák, valamint diákokkal és szaknyelvoktatókkal készített félig strukturált interjúk elemzése segítségével – térképezem fel és hasonlítom össze a felsőoktatásban tanuló nappali tagozatos és a távoktatási, vagy levelező szakon, már szakmai háttérrel rendelkező, dolgozó felnőttek nyelvtanulási sajátosságait, motivációt, fókuszba helyezve előzetes tanulási élményeiket, tapasztalatukat annak érdekében, hogy azonosítsam a két célcsoport igényeinek megfelelő és nyelvtanulásuk eredményességét növelő módszereket. Feltételezésem szerint a dolgozó felnőttek szakmai tapasztalatainak a tanulási folyamat során történő felhasználása és az élményközpontú módszerek alkalmazása pótolhatják előzetes nyelvtudásbeli hiányosságait és kialakíthatják a későbbi önirányított, önfejlesztő nyelvtanulási

folyamatot.

A különböző típusú képzéseken tanuló, eltérő korú és tanulási sajátosságokkal rendelkező hallgatók előnyeinek és hátrányainak kutatása során azonosítani szeretném azokat a tényezőket, amelyek a nyelvtanulási folyamatot mindkét tanulói célcsoport számára sikeresebbé tehetik. Az eredmények hasznosak lehetnek a felnőttoktató szaknyelvtanárok számára.

BÖLCSKEI ANDREA

Helyesírás- és hangtörténeti változások vizsgálata az egyház egykori birtokosi szerepkörét tükröző magyar helynevek adatbázisa segítségével

bolcskeiandrea@hotmail.com 134-es, szerda 10.00

Az előadás célja, hogy egy konkrét helynévtípus egyes nyelvi jellegzetességeinek vizsgálatán keresztül érzékeltesse, miként segítheti a névtörténeti kutatásokat a számítógépes adatbázisok készítése, használata. Az előadó először röviden bemutatja az egyház egykori birtokosi szerepkörét tükröző magyar helynevek készülő adatbázisát, amelyet különböző nyelvtörténeti korszakok névanyagát tárgyaló, különböző típusú források (pl. történeti földrajzok, okmánytárak, helynévtárak, helynévszótárak, földrajzinév-gyűjtemények, történeti és nyelvészeti munkák) releváns névadatainak bevonásával épít. Az adatbázis felépítését annak kettős célja határozza meg: a rögzített adatokból klasszikus felépítésű szótári szócikkek hozhatók létre; illetve, a megfelelő kódolásnak köszönhetően, a helynevek adott elméleti keretben történő részletes nyelvi elemzéséhez szükséges ismeretek is könnyen lehívhatók lekérdezések segítségével. Az előadás ezután, az adatbázis nyújtotta lehetőségek illusztrálására, a vizsgált névtípus fontosabb helyesírás- és hangtörténeti jellemzőit tárgyalja (pl. egyes, a magyar helyesírás-történet szempontjából problémásnak ítélt magán- és mássalhangzók jelölése a névalakokban; a zöngesség szerinti előre- és hátraható részleges hasonulás, az összeolvadás, a mássalhangzónyúlás, a mássalhangzó-kivetés jelölése egyes névformákban; a szó eleji mássalhangzó-torlódás és a hiátus jelenléte egyes névalakokban; a két nyílt szótagos tendencia elmaradása, bizonyos hangsúlytalan magánhangzók kivetése, a szókezdő a- téves elhagyása egyes névformákból; az i > ü, ë > ö labializáció és az i > ë, ü > ö, u > o, o > a nyíltabbá válás jelentkezése a névalakokban), többféle denotátumot jelölő helynévi példákon keresztül.

CSÚRY ISTVÁN

Multimodális jegyek a diskurzus koherencia-viszonyainak egyértelműsítésében

csury.istvan@arts.unideb.hu

Poszter

A technológiai háttér fejlődésével a multimodális nyelvi adatbázisok fejlesztése és a rajtuk végzett korpuszvizsgálatok látványos felívelésének lehetünk

tanúi. A kommunikáció különböző – ilyen keretek között vizsgált – aspektusainak sorában szerepel az úgynevezett diskurzusjelölők (DM) kérdésköre is. A HuComTech-adatbázis a sokoldalú annotációval ellátott multimodális korpuszok kiemelkedő magyar nyelvű példája, melynek anyagán Abuczki végzett multimodális DM-kutatásokat (Abuczki 2014). Ferré (2011) francia nyelvű DM-vizsgálatairól számol be, melyek anyagául a CID korpusz vizsgált. Az adatok arra utalnak, hogy a többértékű DM-k előfordulásainak egyértelműsítésében a kommunikáció multimodális eszközeinek szerepe lehet.

Az ellentétviszonyon alapuló koherenciarelációk jelzését a DM-ekkel rokonított, célszerűen sajátos lexikai mező elemeiként megragadandó, különböző szófajokhoz tartozó lexikai egységek látják el, melyek gyakran többértelműek, és az általuk jelzett szövegbeli viszony hatóköre is tág határok között mozog (Csúry 2001, 2005). A most bemutatni kívánt kutatás arra keresi a választ (francia nyelvű anyagon), hogy a kérdéses körbe tartozó lexikai eszközök szemantikai/pragmatikai és diskurzusszerkezeti egyértelműsítését mennyire és hogyan segítik multimodális jegyek. Anyagul számunkra is a CID-korpusz szolgál, melyet a Praat és az ELAN eszköztárával vizsgálunk.

DARAI DÓRA, HORVÁTH ALEXANDRA, LESZNYÁK MÁRTA

A morfológiai fejlődés mérése 4 és 10 éves kor között

daraidora54@gmail.com

Poszter

A jelen előadás háttérét képező kutatás fő célja egy morfológiai fejlettséget mérő eljárás kialakítása sajátos nevelési igényű gyermekek számára. Ennek első lépéseként a WUG tesztre támaszkodva elkészítettünk egy mérőeszközt, amely főnevek és igék ragozásának elsajátítását vizsgálja. Az eszközt tipikus fejlődésű gyermekekkel próbáltuk ki.

Előadásunkban először a mérőeszközt mutatjuk be. Az eszköz két terület feltérképezésére alkalmas: a főnevek többes számának használatát, és az igék tekintetében az igeidő és a szám/személy alkalmazását méri. Az eszköz jellemzői közé tartozik, hogy szisztematikusan lefedi a magyar nyelvben fellelhető tőtípusokat - létező és álszavakkal. Minden egyes szóhoz rajz is készült annak érdekében, hogy az eljárás gyermekekkel is használható legyen. A teljes mérőeszköz 48 (főnév) + 49 (ige) feladatot és rajzot tartalmaz. A mérőeszköz kipróbálására 179 fő közreműködésével került sor. A mintát 4-10 éves ép fejlődésű gyermekek alkották. Elemzéseinket a teljes mintán, illetve korcsoportok és nemek szerinti bontásban végeztük el.

Eredményeink azt mutatják, hogy a teszten nyújtott teljesítmény az iskoláskor kezdetén ugrásszerűen nő mind a főnevek, mind az igék esetében. Az egyes életkori csoportok között szignifikáns különbség mutatható ki. A gyermekek az életkor előrehaladtával egyre biztosabban alkalmazzák a morfológiai szabályokat. A főnevek tekintetében azt találtuk, hogy a különböző nehézségű tőtípusok ragozása eltérő időben válik szabályossá. Az igék esetében kiemelnénk, hogy a megfelelő szám/személyű ige képzésének kialakulása

hamarabb következik be, mint a helyes igeidő alkalmazása.

A mérőeszköz sajátos igényű gyermekek csoportjainak való kipróbálás után segítséget nyújthat a gyógypedagógiai diagnosztika számára, de más jellegű kutatásokban is alkalmazható.

DÁVID GERGELY

Vélelmezett megbízhatóság és információs érték

davidgergely@t-online.hu

Jedlik, hétfő 17.30

A kutatási problémát a pedagógiai diskurzusban gyakran tapasztalható jelentős, a matematikai statisztika fogalmaival szembeni ellenállás jelöli ki. A megbízhatóság e felfogása a fogalomnak csupán vélelmezésére épül, aminek nem feltétele a válaszadatokra épülő, empirikus alapokon álló mérés. Az előadás célja, hogy e vélelmezésre épülő felfogást megtöltse, felváltsa mind a tanárok mind a mérési szakemberek számára is értékelhető tartalom, az információs érték fogalma. A kutatás hipotézise, hogy az információs érték fogalma megalapozható a mérés alapját képező releváns változók sokrétűségével. A kutatás módszerét egyrészt elméleti megközelítés, másrészt empirikus válaszadatok (ELTE, Euro Nyelvvizsga) elemzése, ill. mások által publikált (publikus) információ értékelése alkotta. Az előadó műhelymunkája során vetődött fel, hogy a valószínűségi tesztelméletre épülő statisztikai szoftverek (pl. OPLM, Winsteps, de különösen annak többdimenziós változata, a Facets) különösen érzékenyek az információ megfelelő mennyiségére és minőségére. Megfigyelhető az egyértelmű trend, hogy minél több/sokrétűbb az információ, annál pontosabb lehet a mérés (kisebb mérési hiba) és nagyobb lehet az információs érték. Az információs érték tehát szorosan össze kell függjön a mérési hibával is. Az információs érték előnye még a megbízhatósághoz kapcsolható mutatókhoz képest, hogy előzetesen, az adatfelvételek előtt is számítható, vagy amikor nincs mód adatfelvételre vagy nincs hozzáférés a megfelelő adatokhoz. A kutatás legfontosabb eredménye az információs érték fogalma, részletesebb bemutatására, példák segítségével az előadásban kerül sor. Relevanciáját adja meg, hogy segítségével a kutatás, az eredmények közlése valamint a gyakorlat közötti kapcsolatot megerősíthető, szervezettebbé tehető az információs érték fogalma segítségével. Kijelölhető a felhasználhatóság köre is: kutatási projektek, már működő értékelési rendszerek (vizsgák, bírálati rendszerek) összehasonlító értékelése lehet a felhasználás terepe.

DÉR CSILLA ILONA

A(z én)szerintem diskurzusjelölő szinkrón és diakrón vizsgálata

csillader@gmail.com

Poszter

Az előadás a(z én)szerintem funkcióinak történeti kialakulását és a mai magyar nyelvhasználatban

betöltött szerepét kívánja bemutatni nagy mennyiségű korpuszadaton keresztül. Az egyik fő kérdés, amelyre választ keresünk, az, hogy a szerintem mennyiben tekinthető névmási elemnek (vö. Kugler 2012: 15) és mennyiben grammatikalizálódott diskurzusjelölőnek a magyar nyelvben. Ehhez – Heine és Song (2010: 119, 2011: 591) személyes névmások grammatikalizációjára vonatkozó grammatikalizációs paramétereit felhasználva – mind történeti korpuszokon (Nagyszótár, TMK), mind a mai magyar nyelvhasználat különböző változatait reprezentáló adatbázisok (BEA, MNSz2) anyagán végzünk részletes elemzéseket.

A szakirodalom szerint a szerintem szubjektívizáció-jelölő elem a magyarban (Kugler 2012: 70-73, 125-126), amely elsősorban párbeszédében belül, vélekedésekben, következtetésekben tűnik fel; Ezenkívül udvariassághoz kapcsolódó pragmatikai szerepét szokás hangsúlyozni, amely alapvetően tompító jellegű („hedge”), az egyet nem értés ereje csökkenthető vele. Bizonyos esetekben ugyanakkor erősítheti is („booster”) ellentmondáskor a bizonyosság mértékét (Koczogh 2012: 75, 76).

Elemzésünkben kitérünk a szerintem pozícióinak (tagmondatkezdő, -belső, -záró) megoszlására, ennek összefüggésére a szövegtípussal, a kifejtett vélemény ellentmondó/nem ellentmondó jellegével, az adatközlők nemével, korával és egymáshoz való viszonyával. Konklúzióink szerint a szerintem mindenképpen diskurzusjelölőnek tartható a magyarban, grammatikalizációja azonban sajátos vonásokat mutat.

DITRÓI ESZTER

Helynévadási modellek statisztikai alapú összevetése

eszter.ditroi@gmail.com

Poszter

A helynévrendszerek nyelvi meghatározottságából következően nem alaptalan az a feltevésünk, hogy magukra a helynévrendszerekre is jellemző lehet a területi differenciáltság, melyet a névhasználók által kialakított névadási minták mentén körvonalazhatunk. Ezeket a névadási mintákat mindig a kommunikációs szükség, így egy-egy közösség hozza létre. Minthogy egy közösség kommunikációs hatóköre nem lehet túl tág, éppen ezért az adott mintákban, modellekben szükségszerűen különbségek fedezhetők fel.

Előadásomban ennek az igazolására tesztek kísérletet: noha nem az egész magyar nyelvterület helynévkincsét tekintem át a vizsgálat során, mégis úgy vélem, hogy az adatokból levont következtetések előrevetíthetik a helynévrendszerek, helynévadási modellek területi differenciáltságának létét. Munkám módszertani alapját egy olyan statisztikai eljárás adja, amelynek a segítségével a kontrasztív névtannak egy új alapokon nyugvó megközelítése adható, ugyanis több (jelen esetben 130 Vas megyei település) névrendszerének egyidejű összehasonlítása válik általa lehetővé. E módszerrel egyébiránt a helynévrendszerekben jelentkező területi különbségek igazolhatónak látszanak, illetve a névjárások ügyében is megnyugtatóan állást foglalhatunk.

Munkám két pilléren nyugszik: az egyikben névföldrajzi vizsgálatokkal egy-egy jelenség, helynévi szerkezet

bizonyos funkciókban való jelentkezését, s ezek településenkénti összehasonlítását tűztem ki célul. Az egyes helynévszerkezetek gyakorisági mutatóinak térképre vetítésével a helynévi struktúrák jelenség-határai rajzolhatók meg.

A másik pillér a névrendszerek összehasonlításán alapszik, amihez én magam a BRAY-CURTIS-féle indexet alkalmaztam, ennek a módszernek a segítségével ugyanis megállapíthatjuk az egyes települések helynévrendszerének hasonlósági fokát. A névrendszerek összehasonlítása során a HOFFMANN ISTVÁN-féle helynévelemzési modell kategóriáit alapul vevő gyakorisági mutatókat a fent említett összehasonlító analízisnek vetettem alá. Az összehasonlításhoz az R nevű statisztikai programot használtam. A kapott eredmények térképre vetítésével pedig a névjárások körül kialakult kérdéseket tisztázhatónak vélem.

DOMONKOSI ÁGNES

A metonimikusság szerepe a sajtó nyelvében

domonkosi.agnes@gmail.com

239-es, kedd 15.30

Előadásom egy olyan kutatás eredményeiről ad számot, amely a politikai és a bulvár jellegű újságírás anyagából összeállított szövegminta alapján vizsgálja a metonimikusság lehetséges funkcióit. A vizsgálat célja – egyaránt építve a kognitív nyelvészeti és a pragmatikai metonímiafelfogásra – annak illusztrálása, hogy a különböző fogalmi metonímiák működése hogyan vehet részt a figyelem irányításában, a tényállások egyes részleteinek előtérbe, illetve háttérbe helyezésében.

A vizsgált anyagban megfigyelhető A HATÁS AZ OK HELYETT, AZ IRÁNYÍTÓ AZ IRÁNYÍTOTT HELYETT, A HELY AZ INTÉZMÉNY HELYETT, AZ INTÉZMÉNY /SZERVEZET AZ INTÉZMÉNY/SZERVEZET TAGJA /TAGJAI HELYETT, illetve a KOMPLEX ESEMÉNY kognitív modelljének érvényesülése. Előadásomban részletesen is elemzem néhány tipikus metonimikus funkció hatásmechanizmusát. Bemutatom egyrészt, hogy AZ INTÉZMÉNY/SZERVEZET AZ INTÉZMÉNY /SZERVEZET TAGJA /TAGJAI HELYETT metonímia hogyan lehet alkalmas az események résztvevőinek, cselekvőinek elfedésére, azáltal a felelősség megosztására (pl. Először szólalt meg a NAV).

Emellett elemzem azt is, hogy – elsősorban a címadásban – milyen kognitív műveletek révén válhatnak a metonimikus leképezések a figyelemfelkeltés eszközévé. A figyelem irányításában megfigyeléseim szerint kiemelt szerepük van az ok-okozati viszonyra épülő metonímiáknak (pl. Ehetővé válnak a szavak ti. ételadományért cserébe lehet híres szerzők kéziratához jutni), illetve annak az eljárásnak, mely egy esemény forgatókönyvéből, azaz a hozzá kapcsolódó tudásstruktúrából a legfeltűnőbb mozzanatot emeli ki, hozza előre, függetlenül attól, hogy annak mekkora szerepe van a leírt valós eseményben (pl. Rutinvizsgálaton derült ki Ördög Nóra betegsége ti. fél dioptriát romlott a szeme).

DORÓ KATALIN

Szókinccsmérés anglisztika szakos hallgatói fogalmazásokban az elmúlt évek változásainak tükrében

dorokati@lit.u-szeged.hu

Jedlik, kedd 15.30

Idegen nyelvi szövegek vizsgálatában az utóbbi két évtizedben egyre jelentősebb szerepet kap a szókinccs. Az egyre bővülő általános és tanulói korpuszok mellett fontosak a helyi, konkrét nyelvhasználói csoportokra vonatkozó kutatások, melyek eredményeit könnyebb átültetni a mindennapi nyelvoktatásba. Idegen nyelvi vizsgák gyakori feladata a fogalmazásírás, mely kontrollált körülmények között méri a tanulóknak szövegalkotási készségét, aktív szókinccsét és nyelvhelyességét. Általános megállapítás az, hogy az utóbbi években a felsőoktatásba bekerülő idegen nyelvszakos hallgatók összetétele megváltozott, nyelvi és általános felkészültségük nagyon változó, ezért a korábbi évfolyamok által könnyen megoldott feladatokat sokuk nehezen és hibákkal teli teljesíti. Ez az észrevétel igaz mind a szóbeli, mind az írásbeli produktumaikra.

A jelen előadás anglisztika BA szintű hallgatói csoportok fogalmazásait vizsgálja, és arra keresi a választ, vajon milyen irányba változott a szövegek szókinccsanyaga az elmúlt évek során. Vizsgadolgozatként 2006 és 2014 között megírt száz érvelő esszé szókinccsanyagát veti össze szókinccsgyakorisági és konkordancia mérések segítségével. Az előzetes eredmények azt mutatják, hogy bár a korábbi ötven és a későbbi ötven dolgozat szókinccsprofilja közel azonos (pl. körülbelül a szavak 90%-a a leggyakoribb 2000 angol szóból tevődik össze), a második csoport mutatói nagyobb változatosságot tükröznek. Közülük kerülnek ki nemcsak a leggyengébb, hanem a szókinccsükben legerősebb dolgozatok is. Ugyanakkor a két csoport némileg eltérő képet ad a retorikai felépítést segítő szókinccselemek (pl. említőigék és metadiskurzust jelölő szavak) terén.

DÓRYNÉ ZÁBRÁDI ORSOLYA

Nazális hasonulás az egyes indoeurópai nyelvekben

zabradiorsi@atif.hu

Poszter

Ennek az előadásnak a célja a nazális mássalhangzók bizonyos általános problémáinak vizsgálata. Mivel a nazalitás egyetemes fonológiai jelenség, a fonológia eszközeinek (szegmentum-leírások, jegyek, elemek, ábrázolási elméletek) egyrészt alkalmasnak kell lenniük a nazalitással kapcsolatos jelenségek megfelelő megragadására és leírására, másrészt olyan általánosításokat kell tudniuk megtenni, amelyek megfelelnek a jelenségeknek.

Az előadás kérdésfeltevése tehát az, hogy (1) mik a nazalitással kapcsolatos jelenségek az általam vizsgált (elsősorban indoeurópai) nyelvekben, illetve ezek hogyan függenek össze a szakirodalomban fellelhető általánosításokkal; (2) mit mond a szakirodalom, illetve mit mutatnak az adatok a nazálisok eloszlásával és az őket érintő fonológiai folyamatokkal kapcsolatos

tényekről; (3) a fonológia ábrázolási elméletei hogyan próbálták az elmúlt évtizedekben megragadni a nazalitást mint fonológiai jelenséget.

Igazolva látok bizonyos korábban leírt általánosításokat (pl. a nazálisok hely szerinti hasonulásának gyakoriságára vonatkozó, avagy a nazálisok és a zárhangok képzési helyének összefüggését a nyelvek fonémakészletében).

Az előadásban állításokat teszek a nazálisokat magukban foglaló implikációs hierarchiákról (pl. a nazálisok elsősorban zárhangokhoz hajlamosak hasonulni, másodsorban egyéb mássalhangzókhoz), és állításokat teszek a nazalitást különböző formákban megragadó ábrázolási elméletekről. A Módosított Elemelmélet (Ploch 1999 és Botma 2008) részletesebb vizsgálatán keresztül rámutatok arra, hogy az olyan ábrázolási elméletek, amelyek a nazalitást nem „primitívumként”, alapelemként kezelik, valószínűleg rossz nyomon járnak, mert a nazalitással kapcsolatos jelenségek leírását indokolatlanul bonyolulttá teszik. Szemben azzal, amit némely fonológiaelméletek állítottak az 1980-as évek közepe óta, a nazalitásnak továbbra is vagy önálló jegyként, vagy önálló elemként kell megjelennie a leíró modellben. Úgy tűnik, ennek egyelőre nincs alternatívája.

DRAHOTA-SZABÓ ERZSÉBET

A német frazeologizmusok szó szerinti fordításáról a német mint idegen nyelv oktatásában

botschaft@freemail.hu

Jedlik, kedd 16.00

A szókinccs oktatásában a frazeologizmusoknak is fontos szerep jut: rajtuk keresztül mind a nyelvi, mind a kulturális kompetencia fejleszhető. A kötött szókapcsolatok frazeológiai jelentése mellett a motivációs háttérük tudatosítása éppoly fontos, hiszen a frazeologizmusok – az internacionalizmusok, a jövevény- és vándor-frazeologizmusok kivételével – nyelvileg és/vagy kulturálisan kötöttek. Az előadó az ún. reália-frazeologizmusok általa felállított klasszifikációjából kiindulva azt mutatja be, hogy a szó szerinti fordításnak többszörös haszna van: rögzül a kép, a frazeologizmusok „átláthatóvá”, (re-)motiválttá, így könnyebben megjegyezhetővé válnak. Az előadó azt is bemutatja, hogy a szó szerinti fordítás lehetőségei a „könnyen fordítható” és a „szűkebb értelemben fordíthatatlan” pólusok közötti skálán helyezkednek el. A szó szerinti fordítás veszélyeket is rejt: történelmi, néprajzi, irodalmi háttérismeretek híján népetimológiai fordítások keletkezhetnek. A rétegnyelvi ismeretek szintén fontosak, hiszen pl. a "wissen, wo Barthel den Most holt" ('vki szemfüles, tájékozott') frazeologizmus mögött eredetileg nem az a kép áll, miszerint 'valaki tudja, hogy Barthel honnan hozza a mustot': a tolvajnyelvi eredetű főnévi komponensek hangalaki hasonlóságon alapuló átértelmezéséről van szó, s a frazeologizmus eredeti szó szerinti értelme a következő: 'valaki tudja, hogyan lehet feszítővással pénzhez jutni'. A szó szerinti fordítás olykor nyelvjárási ismereteket feltételez: az "es regnet Schusterjungen" esetében nem szusztergyerekek potyognak az égből, a "Schusterjungen" ugyanis egy berlini sütemény neve. A szó

szerinti fordítás a kontrasztív szemléletet erősíti, tudatosítja a frazeológiai és a lexikai ekvivalencia-típusokat, a mezőbeli felosztások különbségeit, s így az anyanyelvi nevelést is szolgálja.

DRINGÓ-HORVÁTH IDA

Digitális kooperáció a nyelvórán

dringo.horvath.ida@kre.hu Jedlik, szerda 10.00

Az előadás a digitális tanulási környezetben végzett kooperatív tanulási formákra és ezek felhasználási lehetőségeire koncentrálna a nyelvpedagógia területén. Ezek a tevékenységek a hagyományos környezetben végzett együttműködési modellekre építenek, az azonos elemeken túl itt azonban megjelennek egészen sajátos, csak a digitális környezetre jellemző sajátosságok is, melyek ismerete és módszertanilag helyes kezelése kihat a munkaforma eredményességére. Az infokommunikációs eszközök elősegíthetik az együttműködési folyamatokat, a tanuló iskolán kívüli információszerzési- és megosztási szokásaira építenek, és gyakran korábban elképzelhetetlen együttműködések is lehetővé tesznek (gyors, az osztályterem vagy akár az ország határain is átívelő kooperáció és kollaboráció), de a tanulási folyamatba való hatékony beépítést el kell sajátítani. A módszer kutatása időszerű és indokolt, mert

- a középiskolai korosztály tanulási szokásaira épül, ezeket hasznosítja a tanórán (multitasking, multimédia használata, kommunikatív és kooperatív, közösségi információfeldolgozás és átadás), jóllehet a tanulási folyamatba való hatékony beépítést el kell sajátítani;
- a magyarországi középiskolai felhasználásra jellemző e-learning-elemek közül eddig kevésbé kutatott módszer, kevés iránymutató tananyaggal, kézikönyvvel, és a jelenlegi gyakorlatban nagyon alacsony a felhasználás mértéke;
- a benne rejlő potenciál ellenére nagyon alacsony a felhasználás mértéke
- lehetőséget nyújt az élethosszig tartó tanulást megalapozó és elősegítő készségek és kompetenciák elsajátítására, hiszen a középiskolai tanulmányok befejezése után nagy arányban állnak rendelkezésre képzések és továbbképzések – és számuk folyamatosan nő – arányban e-learning és blended-learning formájában, ahol a tanulás alapvetően kooperatív tudáselsajátításra épül.

Az előadás célul tűzi ki az e-learninges keretek közötti kooperatív tanulási módszerek lehetőségeinek feltárását a nyelvoktatáshoz kapcsolódóan, bemutatja az eddigi kutatási eredményeket, valamint a további kutatás szükségességét és lehetséges irányvonalait.

ESZÉKY ALIZ

Konsensus-konstituierende

Modalpartikeln in DaF-Lehrwerken

aliceinexeter@gmail.com Jedlik, kedd 16.30

Seit sich Partikeln in Lehrbuchtexten des Deutschen als Fremdsprache (DaF) eingebürgert haben, wird es

zunehmend versucht, sie explizit mit integrierten Aufgaben zu den Grammatikschwerpunkten zu behandeln. Die Praxis zeigt jedoch, dass Modalpartikeln eine überaus hohe Hürde wegen ihrer Multifunktionalität im Sprachlehr- und lernverfahren stellen, ab Niveaustufe B1 sowie aufwärts.

Als Ausgangspunkt dieses Beitrags dient die Annahme, dass gängige DaF-Lehrwerke Modalpartikeln sehr unterschiedlich konzipieren, wobei ihre kommunikative Leistung oft unterschätzt wird. Der Schwerpunkt dieses Beitrags liegt auf den Konsensus-konstituierenden Modalpartikeln doch, eben und ja, deren Funktion der Herstellung von Konsens in Argumentationsgefügen zugesprochen ist (Lütten 1979:32).

In der Präsentation wird darauf gezielt eingegangen, die Funktion der Konsensus-konstituierenden Modalpartikeln in Hörtexten zu erfassen. Als Forschungsmaterial dienen dafür DaF-Lehrwerke auf Niveaustufe B2-C1. Anschließend werden die Ergebnisse der diskurslinguistischen Untersuchungen und Beispiele von Einzeluntersuchungen vorgestellt. Auf diesem Wege ließen sich die konsensus-konstituierenden Funktionen von anderen Funktionen in ihrer Partikelkategorie abgrenzen und sie Lernern durch diese differenzierte Darstellung in argumentativem Kontext beibringen.

Der Vortrag soll einen Blick darin zu gewähren, welche Konsequenzen sich von den Untersuchungen für die methodisch-didaktische Umsetzung bzw. Lehrwerkerstellung ergeben können. Mit den Erkenntnissen möchten wir aus Vermittlungsperspektive zum Umdenken anregen und mögliche didaktisch-methodische Empfehlungen zur Unterrichtspraxis darbieten. Der Vortrag wird auf deutscher Sprache gehalten.

ÉRY ANNA

Az angol nyelv szerepe olasz lexikai elemek elsajátításában

eryanna8@yahoo.it

Poszter

Európában egyre jobban terjed a többnyelvűség, melynek következtében egyre több ember használ a hétköznapokban legalább két idegen nyelvet. A jelenség terjedésével párhuzamosan kialakult az alkalmazott nyelvészetben belül egy újabb tudományterület: a harmadiknyelv-elsajátítás. Ez utóbbi alapvetően abban különbözik az előbbtől, olyan tanulók sajátítanak el egy, az anyanyelvüktől különböző nyelvet, akik már korábban elsajátítottak vagy éppen az adott időszakban sajátítanak el két másik nyelvet. A harmadiknyelv-elsajátítás kontextusában harmadik nyelvnek számít bármilyen idegen nyelv, amelyet egy második nyelv után tanult meg az egyén; ez lehet a harmadik vagy akár a tizedik nyelv is, amit az illető megtanul.

Egy adott idegen nyelv tanulásakor sok olyan folyamat megy végbe a nyelvtanuló elméjében, amely jelentősen eltér az anyanyelv elsajátításakor megfigyelhető folyamatoktól. Ennek következtében egy második idegen nyelv tanulása során a tanuló az első idegen nyelv tanulásakor kialakult mechanizmusokat reaktiválja, és ezzel együtt az első idegen nyelvet is. Amikor kódváltásra kerül sor egy harmadik nyelvet

tanuló egyén nyelvi megnyilvánulásában, akkor nagyon gyakran nem az anyanyelv és a harmadik nyelv, hanem a második nyelv és a harmadik nyelv közötti interferenciának tudható be.

Előadásomban azt mutatom be, hogy magyar anyanyelvű tanulók esetében az angol mint második nyelv milyen szerepet játszik az olasz mint harmadik nyelv lexikai elemeinek elsajátításában. Egyrészt, szó lesz negatív transzferjelenségekről (pl. hamis barátok), másrészt, olyan olasz lexikai elemekről, amelyek elsajátítását megkönnyíti az angol nyelv ismerete.

FALKNÉ BÁNÓ KLÁRA, KOLLÁTH KATALIN

Az interkulturális kommunikáció szerepe a felsőoktatás nemzetköziesítésében

Falkne.dr.BanoKlara@kkk.bgf.hu 134-es, kedd 10.00

A nemzetköziesítés az oktatásban, különösen a felsőoktatásban egy ország gazdasági, társadalmi és kereskedelmi tevékenységét előnyösen befolyásolja. Az intézményi és nemzeti stratégiák harmonizálása pozitívan hat a társadalom fejlődésére. A felsőoktatási intézmények számára az ilyen jellegű tevékenység jelentős előnyt jelent, például a hallgatók hazai és külföldi foglalkoztathatósága terén. Végzett hallgatók körében folytatott pályakövetési kutatások eredményei fontos szerepet játszhatnak abban, hogy mind több felsőoktatási intézmény indít idegen nyelvű, illetve kettős diplomát adó képzéseket, amelyekben a hazai és külföldi legjobb gyakorlatot kívánják integrálni. Igaz ez egész Európára, sőt az egész világra is. A soknyelvű és soknemzetiségű Európában kiemelten fontos szerep juthat azoknak a felsőoktatási intézményeknek, amelyek több nyelven nyújtanak képzési kínálatot, ez vonzóvá teheti őket a mobilitást választó külföldi diákok számára. Sokszor azonban az intézmények figyelmét elkerüli az a tény, hogy a nemzetköziesítés egyik legfontosabb aspektusa az idegen nyelvek és az interkulturális kommunikációs ismeretek elsajátítása és alkalmazása interkulturális helyzetekben elengedhetetlen nemcsak a hallgatók hanem az oktatók és a nemzetközi hallgatókkal foglalkozó valamennyi felsőoktatási alkalmazott számára.

Az előadás azt vizsgálja, hogy a munkaadókkal készített mélyinterjúk, illetve a külföldön tanulmányokat folytató hallgatók beszámolóí alapján modernizált tantervek mennyiben felelnek meg a nemzetköziesítés korszerű követelményeinek, különösen a hallgatóközpontú gyakorlat-orientált programok és interkulturális kommunikációs készségjavító képzések tekintetében.

FARKAS KORNÉL

“The most demotivating language teacher ever” – EFL students’ perspective on a global educational problem

fkornels@gmail.com

Jedlik, kedd 9.30

Ever since its very beginnings, mainstream demotivation research has focused on identifying the wide range of factors that can cause demotivation in a

variety of educational contexts. Looking through the emergent patterns of these studies, one can make two important observations: (1) demotivation typically starts from an external source, a demotivating trigger; (2) the separate and detailed examination of these sources, which would help the specialised treatment of the problem, is still a neglected area. To make the situation even worse, large-scale quantitative studies concurrently suggest that numerous language learners across the globe see their teachers as the primary sources of their demotivation.

In an attempt to explore some of these neglected areas, this presentation reports the findings of a qualitative study, in which 24 university students of English as a foreign language were asked to write short narrative texts entitled “The most demotivating language teacher ever”. In line with the quantitative tradition, the content of students’ accounts was analysed along three main categories: teaching style, teaching methods, and the teacher’s personality and experience. Besides presenting students’ engaging descriptions of their demotivating teachers, however, I will also address some unexpected topics that cropped up in the texts, such as the dangers of long-term demotivation, and students’ reflective comments on what a language teacher should or should not do in the classroom.

FOGARASI KATALIN

Anatómiai terminusok használatának problémái látleleti sérülésleírásokban

katalin.fogarasi@aok.pte.hu

Poszter

Balesetek vagy testi sértések esetében a baleseti sebész (ritkábban házi orvos) ún. látleletet készít a sérülésekről, mely büntetőeljárás esetén az igazságügyi szakértő számára gyakran az egyetlen forrás a sérülés utólagos igazságügyi szakértői megítéléséhez. A látleleten kötelező a sérülést és annak pontos helyét részletesen leírni, majd mindkettőt egy latin és egy magyar nyelvű kóriszámban összefoglalni. Mivel a látlelet a büntetőeljárás orvostudományban nem jártas résztvevői számára is készül, fontos a magyar terminusok egzakta használata.

A gyakorlatban azonban számos esetben előfordul, hogy a látlelet alapján utólag nem lehet pontosan megállapítani a sérülés helyét, mivel a sérültet ellátó orvos nem megfelelő vagy nem elegendő terminust használ. Különösen gyakori probléma, hogy a latin és a magyar helymegjelölés nem ugyanarra az oldalra, testrészre vagy csontra vonatkozik, továbbá, hogy számos latin terminus magyar megfelelője a gyakorlatban nem használatos vagy csak körülírással fogalmazható meg. Ugyancsak nehézséget okoz a sérülések lefutási irányának egyértelmű leírása.

Jelen tanulmány egy 339 látleletet tartalmazó korpusz helymegjelöléseinek elemzését mutatja be, összehasonlítva egy 2009-ben készült hasonló cseh tanulmány eredményeivel. A látlelet műfajában előforduló terminológiai problémák megoldására folyamatban van egy terminológiai adatbázis készítése, mely különböző területeken dolgozó szakemberekkel való együttműködés eredményeképpen egy látleletfelvételt segítő szoftver formájában állhat majd a baleseti

sebészek és háziorvosok rendelkezésére. A sérülések helyének megjelölésére szolgáló terminusrendszer e korpusznyelvészeti vizsgálat tanulságainak figyelembevételével kerül kidolgozásra.

FORGÁCS TAMÁS

A magyar parömiológiai minimum kérdéséhez

forgacs@hung.u-szeged.hu

239-es, kedd 9.00

Az előadás a parömiológiai minimum kérdéseivel kíván foglalkozni, s elsősorban arra keresi a választ, miért mutatnak jelentős különbséget a kérdéskörrel foglalkozó német (Grzybek 1991) és magyar (Litovkina 1993, 1996) vizsgálatok eredményei. Az elemzés rámutat, hogy a különbségek részben a közmondások „általános ismertségének” eltérő kezelésében rejlenek (95% vs. 90%), de a magasabb eredmények a magyarban abból is fakadnak, hogy Litovkina teszteléshez használt listája hosszabb, ennél fogva több kiegészíthető proverbiumot tartalmaz.

Ugyanakkor azonban Litovkina vizsgálatával szemben több szempontból is módszertani kifogások vetődnek fel. Vannak a listában ugyanis olyan közmondások, amelyek voltaképpen egymás variánsai, mégis külön szerepelnek a listán, mint ahogy vannak a listának olyan elemei is, amelyek eléggé archaikusak már, nagyobb elektronikus korpuszokban sem találni rájuk példát, ezért felhasználásuk megkérdőjelezhető. Emellett Litovkina listájának egyes elemei nemcsak közmondásként, hanem szólásként is kiegészíthetők, ez is befolyásolja a vizsgálat eredményének számadatait.

Ezek miatt a problémák miatt javasolható egy új felmérés elvégzése, a tesztlista előzetes – korpuszvizsgálatok általi – validálása után (pl. a Magyar Nemzeti Szövegtárban való előfordulások száma alapján). Erre azért is szükség volna, hiszen a közmondásminimum helyes felmérése az iskolai oktatás szempontjából is igen fontos: elvárható ugyanis, hogy az iskolai tananyagokban legalább ennek a listának az elemei szerepeljenek. Ehhez viszont egy módszertanilag megalapozottabb vizsgálatra van szükség.

FÓRIS ÁGOTA, B. PAPP ESZTER

Lézerágazati terminológiai szótár létrehozása

aforis@t-online.hu

Neumann, kedd 9.00

Az előadás célja annak az országos kooperációnak a bemutatása, amely a lézerfizika terminológiájának összegyűjtésére és terminológiai adatbázisban, illetve terminológiai szótár formájában való közzétételére jött létre. A lézerágazat terminológia-politikai céljaként értékelhető a lézerágazati terminológia összegyűjtése és nyilvános közzététele.

Az anyanyelv nem csupán az identitás és a kommunikáció eszköze, hanem a megismerés is. Az anyanyelv használatához való joggal viszont csak akkor

tud egy közösség megfelelően élni, ha adottak bizonyos háttérfeltételek. Ezen háttérfeltételek egyike, hogy létezzen pontos, szabatos, ellenőrzött terminológia az adott nyelven. A terminológia létrehozásának személyi feltétele, hogy nyelvészek és az egyes szakterületeken és tudományterületeken dolgozó szakemberek közösen, összehangoltan dolgozzanak. A dologi feltételek között pedig meg kell említeni a kiépült intézményi hátteret, a szükséges eszközöket, és a folyamat időigényessége miatt jelentős anyagi ráfordítást. Mindez az erőfeszítés azonban csak akkor hozza meg az elvárt eredményt, ha az így kiépített terminológia széleskörűen hozzáférhetővé is válik, azaz az ellenőrzött adatokat nyilvános adatbázisokban és (ingyenes) online terminológiai szótárakban teszik közzé.

A lézerágazat terminológia-politikájának létrehozására a legmegfelelőbb keret a szakemberek és nyelvészek együttműködése, ez esetben konkrétan a lézerfizikusok és a terminológusok olyan összefogása, amely képes a munkálatok koordinálására és az eredmények közzétételére. Az előadás e munkák egy részét ismerteti.

GAÁL ZSUZSANNA

Narratív perspektívaváltás és identitás

zgaal@jgyvpk.u-szeged.hu

Neumann, kedd 16.30

Előadásomban a narratív készség kialakulását, fejlődését vizsgálom az oktatási diszkurzusban a szövegértési-szövegalkotási kulcskompetencia területén. Mivel a narratív készség (történetmondás készsége) nem eleve adott, fejlesztésére szükség van, még akkor is, ha az az anyanyelvi nevelés keretében történik. Az itt vázolt empirikus kutatás határozott célja (1), hogy feltárja a narratív készség fejlődési folyamatát, egyes szakaszait, ezek jellemzőit. Mindezt a szövegtipológia és az olvasás kognitív folyamatának összekapcsolásával teszem, azaz a különböző szövegtípusokat (elbeszélő -, magyarázó -, dokumentum típusú), az olvasás kognitív folyamatán belül, az egyes gondolkodási műveletek mentén (információkeresés; kapcsolatok, összefüggések, felismerése; értelmezés) vizsgálom.

Jelen vizsgálat központi kategóriája: a narratív perspektíva, mely azt a nézőpontot, perspektívát jelöli, ahonnan egy adott X személy, legyen az a narrátor/elbeszélő vagy valamely szereplő/karakter pozíciójában, a történet eseményeit, más szereplőit megjeleníti (Genette 1972, Uszpenskij 1984, Berán 2009). A narratív perspektívaváltás egyértelműen az értelmező olvasó saját meghatározottságát, megismerői horizontjának nyitottságát-korlátozottságát, egyéni és társas identitását implikálja. Mivel a perspektívaváltás sajátosságainak nyelvi eszközei megragadhatók, ezért kutatásom az elbeszélő nyelvi jelöltségének sajátosságait igyekszik feltárni (2) egy többszempontrendszer kialakításának lehetőségével (3). A vizsgálat anyaga: Szegeden, Nyitrán, Kolozsváron tanuló magyar anyanyelvű egyetemisták írásbeli alkotásai.

H. VARGA MÁRTA

A főnévi többes szám(ok) a magyarban

hvargamarta@gmail.com

Neumann, hétfő 17.30

A szám kategóriájának a magyar nyelvre érvényes általános jellemzőit Lotz János fogalmazta meg 1966-ban a debreceni nemzetközi nyelvészkongresszuson. Lotz mutatott rá elsőként (1967: 252) egyrészt arra, hogy a magyarban kétfajta többesszám-kategória létezik, másrészt arra, hogy a számjelölésnek ez a kettőssége elsősorban a személyes névmások jelentésstruktúrájában valósul meg: az első és második személy additív, hozzáadásos többes kategória, a harmadik személy pedig multiplikatív, szorzó kategória (vö. Lotz 1967: 252).

Az előadás a magyarban fellelhető homogén (multiplikatív) és heterogén (additív) többes számot mint grammatikai jelentést értelmezi, és sajátosságai bemutatására vállalkozik, rámutat a heterogén többes számot a homogén többes számtól elkülönítő fontos szemantikai tulajdonságokra, pl. a csoportra utalás, a fokális referens szerepe, a társult tagok aszimmetriája, a térbeli vagy fogalmi koherencia szükségessége. A heterogén többes szám jelentésének aspektusait (mely lexémákból lehet létrehozni heterogén jelentést, és milyen kapcsolatban vannak egymással a heterogén többes által jelölt csoport tagjai) vizsgálva az előadó bizonyítottan látja, hogy a heterogén többes jelentés létrehozására képes főnevek közötti preferencia szoros összefüggést mutat a Smith – Stark által felvázolt ún. Animacy Hierarchyval (az élő-élettelen skálával). Az élő és élettelen entitások megkülönböztetésének fontos grammatikai (morfológiai és szintaktikai) következményei lehetnek: az entitásnak a hierarchiában betöltött pozíciója nemcsak a határozottságot, az esetjelöléseket, a szórendet stb. befolyásolhatja, hanem – úgy tűnik – a heterogén többes létrehozására, illetve a társas (asszociatív) olvasat lehetőségére is hatással van.

HAJDU ZITA, CZELLÉR MÁRIA

Módszertani és tartalmi kihívások a 21. század nyelvoktatásában

hajdu@agr.unideb.hu

Poszter

A 21. század nyelvoktatásában az informatika és az internet alkalmazása számtalan új lehetőséget kínál, ugyanakkor új módszertani kihívások elé állítja az idegen nyelvet oktató tanárt is. A nyelvtanárnak magának is képesnek kell lennie, hogy a számítógép világában tájékozódjon, az elektronikus tananyagokat megismerje és felhasználja, a nyelvtanulókat pedig felkészítse ezen anyagok befogadására, mivel a nyelvet tanulók számára egyre vonzóbbak az interaktív tanulási lehetőségek, az on-line tananyagok, és az ún. blended technikák. A jelenleg a felsőoktatásban résztvevő generáció motiváltságának, érdeklődésének fenntartása a hagyományos módszerekkel már nem lehetséges. Az ezredforduló gazdasági, társadalmi változásai az idegennyelv-oktatás tartalmi megújítását is kikényszerítik.

Hogyan tud a felsőoktatásban folyó nyelvtanítás ezekre a kihívásokra reagálni? Hogyan segíthetnek a modern technológiai eszközök hatékonyabbá tenni az oktatást?

Összeegyeztethető-e mindez a nyelvvizsgára való felkészítés intézményi és hallgatói elvárásaival?

A "Szak-nyelv-tudás" – Az idegen nyelvi képzési rendszer fejlesztése a Debreceni Egyetemen című tananyag-fejlesztési és nyelvoktatási program célul tűzte ki, hogy olyan idegen nyelvi programot állít össze és tesztel a hallgatók körében, amely tartalmi szempontból szolgálja a munkaerőpiacon elvárt írásbeli és szóbeli kommunikációs készségek fejlesztését, valamint a szaknyelvi terminológia elsajátítását; módszertani szempontból pedig a hallgatók által mindennapi szinten használt információk – kommunikációs technikákra épít. A program további célkitűzése volt, hogy segítse a nyelvvizsgák által mért nyelvi kompetenciák komplex fejlesztését. Konkrét célként a bemeneti B1 szintet B2 szintre kívánta emelni. A munkaadói igények felderítése kiterjedt a nemzetközi és magyar szakirodalomban megjelent vizsgálati eredményekre, valamint az adott régió nagyobb munkáltatóinak elvárásaira is. A kísérleti program az idegen nyelvi képzés megújításának első lépése a Debreceni Egyetemen. A pilot szakasz tanulságai beépülnek majd a továbbfejlesztett programokba.

HALÁSZ RENÁTA, KOPPÁN ÁGNES, EKLICSNÉ LEPENYE KATALIN

A magyar orvosi szaknyelv szerepe és funkciója az idegennyelvű orvoscépzésben

renata.halasz@aok.pte.hu

239-es, kedd 16.00

A PTE Általános Orvostudományi Karán évről évre nő azon külföldi - és ezen belül különösen a német anyanyelvű- hallgatók száma, akik az orvosi képzés első két alapozó évét követően nem térnek vissza Németországba, hanem tanulmányaik preklinikai ill. klinikai részét is egyetemünkön kezdik meg. A magyar orvosi szaknyelv szerepe ezeknél a hallgatóknál érezhetően felértékelődött, a szakmai képzés feltétele és részeként tekinthető a szaknyelvi tudás. Ez a körülmény is hozzájárult ahhoz a tananyag-fejlesztési folyamathoz, melynek során különböző szempontok alapján (szükségletelemzés, motivációs háttér beazonosítása, nyelvtanulási szituáció leírása) feltérképezzük a magyar orvosi szaknyelv célnyelvhasználati cselekvési szituációját. A tapasztalatok alapján egyértelműen az orvos-beteg kommunikáció alapvető elemét, az anamnézis-felvétel céljából történő betegkikérdezést tekintjük az elsajátítandó kommunikációs kulskompetenciának. Ennek a kulskompetenciának az adott sajátos körülmények közötti elsajátításához egy Magyarországon ritkán alkalmazott nyelvtanulási formát, a kortárs anyanyelvi segítők támogatásával létrejött szaknyelvi csoportokat is segítségül hívjuk. Ennek során az interdiszciplináris oktatási folyamat szereplőit szerepmódellemelésnek, az anamnézis-felvételi szituációt oktatás-módszertani szempontból pragmatikai vizsgálatnak vetjük alá. A szerepmódellek feltárása Boud (2001), Rác (2008), valamint Krautter et al (2014) kortárs-tanulási kutatási rendszere mentén történik. Pragmatikai szempontból az anamnézis-felvétel során tapasztalt lehetséges kommunikációs funkciókat vesszük számba. Mindezek alapján egy

rendszeres folyamat elemeként tekintjük és így próbáljuk meg felépíteni a magyar orvosi szaknyelv mint tantárgy rendszerét és kialakítani oktatásának új szerepét és helyét a curriculumban. Az előadásban hangsúlyt kívánunk fektetni az interdiszciplináris kapcsolódások megvilágítására is

HARDI JUDIT

A magyar mint idegen nyelv tanulása és tanítása Erasmus hallgatók körében

hardi.judit@tfk.kefo.hu

Jedlik, kedd 9.00

Az Erasmus mobilitás program keretében különböző országokból érkező hazánkban tanuló hallgatók az angolt használják kontaktnyelvként. A szakmai tárgyak oktatása angol nyelven történik, a hallgatók pedig angolul kommunikálnak egymással. Felvetődik a kérdés, hogy a lingua franca természetes közegében mi motiválja a hallgatókat a magyar mint idegen nyelv tanulására. A kérdésre a választ nyitott kérdőíves módszer segítségével kerestem. A kérdések nem csak az attitűd és motiváció kérdéseit ölelik fel, hanem választ keresnek a magyar nyelv használatával kapcsolatos kérdésekre is. Egyrészt olyan kérdésekre kerestem a választ, amelyek a kezdeti motivációt jelentik a hallgatók számára, másrészt amelyek a kurzus során hathatnak ösztönző tényezőként a magyar mint idegen nyelv tanulására. A kérdőíves módszer segítségével összegyűjtöttem a hallgatókat leginkább motiváló témaköröket, valamint a magyar nyelv tanórán kívüli gyakorlásának lehetőségeire kérdeztem rá. Mindezek segítségével nem csak a hallgatók már meglévő motivációja rajzolódik ki, hanem a kurzus alatt fennálló és fenntartható motiváció is. A kérdések a szókinccstanulás nézőpontjából közelítik meg a nyelvtanulást, mivel a kezdő nyelvtanulók esetében a témakörökhöz igazodó szótanulás szerepe elsődleges a nyelvtannal szemben. A hallgatók válaszaiból következtetni lehet a magyar nyelvi kurzus legfontosabb feladataira is. A válaszok a használható nyelvtudás összetevőire hívják fel a figyelmet, amelyek közvetlenül hozzájárulva a nyelvtanulási motiváció fenntartásához útmutatóul szolgálnak a nyelvórák tartalmának kialakításához.

HELTAI PÁL

Beszédaktus-e a sértés?

pal.heltai@gmail.com

134-es, kedd 15:30

A jelen előadás célja, hogy a beszédaktusok között gyakran említett sértés elméleti kérdéseit elemezze, és az elemzésből a beszédaktusokra, az illokúciós és a perlokúciós aktusok közötti kapcsolatra általános következtetéseket vonjon le.

Austin szerint nem minden beszédaktus illokúciós erejét lehet explicit performatív igével egyértelműen jelezni. Ennek példaként említi a sértést is. Viszont ha közelebbről megvizsgáljuk, kétségesse válik, hogy a sértést beszédaktusnak tekinthetjük-e, hiszen a sértés illokúciós aktusát a legkülönbözőbb beszédaktusok (tanács, fenyegetés, kérdés, stb.) révén is megvalósíthatjuk, és a perlokúciós hatást (a sértődést) a

legkülönbözőbb (sértő vagy nem sértő szándékkal végrehajtott) beszédaktusok révén is elérhetjük. Az illokúció és a perlokúció közötti kapcsolat, ahogy már Austin is jelezte, sokszor meglehetősen laza.

A sértést nem tekinthetjük szükséges és elégséges jegyekkel meghatározható beszédaktusnak, inkább olyan kollaboratív, perlokúcióra orientált beszédaktusnak, amelynek vannak prototipikus és perifériális esetei: a prototipikus sértés olyan megnyilatkozás, amelynél jelen van a sértő szándék, és amelyet a címzett sértésként fog fel. Kevésbé tipikus az olyan sértés, ahol a sértő szándék hiányzik, vagy a sértő hatás elmarad.

Ebből kiindulva, és összehasonlítva a sértést több más beszédaktus (tanács, fenyegetés, ígéret, kérdés, kérés, állítás) illokúciós és perlokúciós viszonyaival, Juckerhez hasonlóan arra a következtetésre jutunk, hogy a sértés másodlagos beszédaktus. Ez lényegében megegyezik Culpeper felfogásával, aki a sértést az elfogadott társadalmi konvenciók alapján súlyosan arcfenyegető, udvariatlan megnyilatkozások közé sorolja.

HELTAINÉ NAGY ERZSÉBET

A nyelvtechnológia szerepe a nyelvi tanácsadásban

heltaine.nagyverzsebet@gmail.com 134-es, szerda 9.00

Az alkalmazott nyelvészet speciális területe a nyelvi tanácsadás. Feladata a nyelvhasználókban megfogalmazódó nyelvi kérdések szakszerű megválaszolása, nyelvi problémák megoldása, nyelvi produktumok véleményezése. Mindez alapvetően tanácsadással, a lehetőségek, a változatok, a nyelvi variabilitás bemutatásával lehetséges, a normatív nyelvhasználatra érvényes következtetések, javaslatok, ajánlások megfogalmazásával. Ez a tevékenység a nyelvtudomány számos területére épít, a nyelvtechnológia eredményeire pedig – szótárak, korpuszok, adatbázisok, szövegtárak – felhasználóként közvetlenül támaszkodik.

Az MTA Nyelvtudományi Intézetében működő nyelvi tanácsadó szolgálat tevékenysége az új nyelvtechnológiai lehetőségek és eszközök használatával újult meg, kiemelten is a helyesírás területén. A hagyományos tanácsadói tevékenység összekapcsolódott a www.helyesiras.mta.hu helyesírási felülettel, amely interaktív keresési lehetőségeket jelent hét témakörben, hét eszköztípuson keresztül. Az automatizált rendszer – szükség esetén – visszavezeti a kérdezőt a személyes nyelvi tanácsadáshoz, a tanacs@nytud.mta.hu címhez, amelyen a munkatársak közvetlenül is fogadják a nyelvhasználattal kapcsolatos kérdéseket.

Az előadás ezen nyelvtechnológiai eszközök felhasználása és a nyelvi normativitás elméleti kérdései alapján mutatja be az újabb nyelvi tendenciákat, a szintetikus és analitikus irányú nyelvi változásokat. Kiemelt témakörök: analitikus irányú összetételek, szintetikus folyamatokat jelző képzett formák és az idegen nyelvi átvételek használati és kodifikációs folyamatai. A nyelvi problémák bemutatása mellett az előadás kitér az egyes jelenségek – nyelvhasználók által

igényelt – minősítésére, értékelésére is.

A nyelvi tanácsadás további fontos funkciója a nyelvi ismeretterjesztés, a nyelvtudomány újabb eszközeinek, adatbázisainak minél szélesebb körű megismertetése. A témaválasztás ezt a célt is szolgálni kívánja, mivel a nyelvről szerzett ismeretek hozzájárulhatnak a nyelvi attitűdjelenségek, vélekedések változásához, a pozitív és negatív megkülönböztetések, a helyes-helytelen dichotómia differenciálódásához.

HERCZ MÁRIA

Narratívák mint a pedagógusjelöltek szakmai szocializációjának indikátorai

Hercz.Maria@gmail.com

Jedlik, kedd 14.45

A sikeres oktatási rendszerek jellemzőinek nemzetközi kutatásokor kapott eredmény sokaknak evidencia: a siker titka a jó pedagógus. Elvárt kompetenciáikról, szakmai fejlődésük sztenderdjeiről könyvtárnyi munka szól. A gondolkodáskutatás számos eredménye közismert, ezek közül az elméleti és gyakorlati tudás kapcsolatáról, valamint a nézetek gyakorlati jelentőségéről és átalakíthatóságáról szólóakra építünk. A szakirodalommal egyetértve úgy gondoljuk, hogy a képzésbe kerüléskor a hallgatói gondolkodás narratívaelemzéssel feltárható, e meggyőződések a későbbiekben hatékonyan formálhatók, változtatásuk lehetséges. Célunk hosszú távon olyan eszközzrendszer kidolgozása, mely alkalmas a pedagógusjelöltek kutatás-alapú követésére és fejlesztésére.

Előadásunk egy 2010-ben indult pilot-program egy szeletének bemutatására vállalkozik: két egymást követő évfolyam 102 nappali tagozatos tanító szakos hallgatója pedagógusképének és szakmai énképének alakulását feltáró kvalitatív metodológiára épülő longitudinális vizsgálat eredményeit elemzi. Az első szakaszban a tematikus reflektív életinterjú módszerét alkalmaztuk, a másodikban reflektív napló elemzést végeztünk.

Az életinterjú a hallgatók pedagógusjelöltté válásában fontos életeseményeket és hatásokat tárta fel narratívák alapján. Problémaköreink – kvalitatív hipotéziseink – a hallgatók pedagógusképének különféle dimenziókba helyezését fogalmazták meg: (a) tradicionális / modern; (b) elhivatottság; (c) szakma-szimbólum; (d) idealitás / realitás; (e) ismert modellekkel való kapcsolat. A kapott eredményeket a kvalitatív metodológia eszköztárával és kritériumkatalógusa alapján dolgoztunk fel.

A vizsgált minta kétharmadában jellegzetesen tradicionális gondolkodás párosult a szakma művészetként vagy önfeláldozó hivatásként való értelmezésével, idealizált pedagógus-és gyermekképpel és vonásokkal. Saját szakmai énképükben pozitív esetben idealizált gyermekszerepet, jó kommunikációs és vezetői képességek kaptak jelentős szerepet. Ismert sztenderdekkel nem találtunk kapcsolatot. Az első szakmai gyakorlatot kísérő reflektív naplók elemzése segítségével sikerült a szakmai szocializációjukat befolyásoló számos kognitív és affektív tényező azonosítása.

HIDAS JUDIT

Szlogenek az ország-imázs alakítás szolgálatában

hidasi.judit@kkk.bgf.hu

239-es, szerda 9.00

Az egyre erőteljesebben érvényesülő globalizáció korában paradox módon felerősödött az az igény, hogy az egyes országok és nemzetek minél látványosabban és közérthetőbben elhatárolódjanak egymástól, hogy saját karakterüknek egyre nyomatékosabban adjanak kifejezést. Ennek az igénynek a kommunikáció szintjén egyik hatékony eszköze a szlogenek előállítása és alkalmazása. Erre belső és külső okok miatt egyaránt szükség van: befelé az önazonosságot, a társadalmi és nemzeti koherenciát és az identitás megerősítést szolgálják; a külvilág felé pedig arra hivatottak, hogy az országot – a többiektől jól elkülöníthető módon – vonzó desztinációvá tegyék mind a turizmus, mind a befektetők, mind általában a világfogyasztók számára. Az előadás az utóbbi két évtized szlogen-termését tekinti át 20 ország vonatkozásában, három földrészről válogatva. Megvizsgálja őket a szellemesség, a hatékonyság, a megjegyezhetőség, a találékonyság és a hitelesség paramétereit mentén. Röviden rendszerezi őket abból a szempontból is, hogy az országimázs alakítása tekintetében áltanosságban milyen marketing-értékük van, és ez mennyiben kapcsolható a szlogenek kommunikációs maximáihoz. Megvizsgáljuk, hogy egy-egy ország két évtized alatt módosított-e és ha igen, akkor milyen módon a szlogen megfogalmazásán, és hogy ez milyen konzekvenciákkal járt. Megvizsgáljuk a szlogeneket országok közötti összehasonlításban is.

Az összehasonlító vizsgálat eredményeit egy olyan táblázatban kívánjuk összegezni, amely a Simon Anholt-i nemzet-brand hexagon mentén értékeli a szlogenek erejét, hatását és tartósságát. Végül az értékelést a napjainkban legsikeresebbnek ítélt rankingbe rendezzük.

HOLECZ MARGIT, SZÚCS ÁGNES

Politikai kötődés automata meghatározása az online sajtóban

holeczmargit@gmail.com

Neumann, szerda 9.00

A szövegbányászat lehetőségeit már számos területen sikeresen alkalmazták, például plágiumkereső-szoftverekben vagy gazdasági változások előrejelzésére. A jelen kutatás célja feltárni, hogy milyen módon, a szöveg mely szintjein ragadható meg az online hírportálok politikai kötődése, mivel a főbb sajtótermékek politikai beállítottsága ismert. Az eredmények később alkalmazhatóak rejtett politikai ideológiák feltárására.

Kutatásunkban feltételeztük, hogy az egyes cikkek az ismert politikai kötődéseknek megfelelően automatikusan is elkülöníthetőek, valamint, hogy a különbségek tartalmi és formai jellemzők együttesével lesznek megfoghatóak.

A vizsgált anyag 2014. október 8-12 között megjelent, 200 online sajtócikket foglalt magába (Népszabadság, Népszava, Magyar Nemzet, Magyar Hírlap, portálonként 50-50 cikk a belföld rovatból). Az

adatokat .txt formátumban rögzítettük, majd a RapidMiner 5.3.013 verziójú programmal vizsgáltuk. A szöveg előzetes feldolgozása után (pl. tisztítás, szótövezés), lexikai vizsgálatokat végeztünk (pl. szógyakoriság, pártok ábrázolási módjai), illetve különféle modelleket állítottunk fel, majd ezek hatékonyságát vetettük össze.

Azon hipotézisünk, miszerint a vizsgált cikkek politikai beállítottságuk szerint elkülöníthetőek, beigazolódtak, az egyes szövegek politikai nézetei tehát algoritmusok segítségével is nagy bizonyossággal meghatározhatóak. Az előfeldolgozások szavakra való bontás rosszabb eredményeket hozott, mint a mondatszintre való bontás. Az eredmények alapján így arra következtethetünk, hogy a modellek felállításakor meghatározóbbak az összetett kifejezések és a mondatszerkezet, mint a felhasznált szókészlet önmagában. Ez alapján a tartalom és a forma is meghatározó, amely második hipotézisünket igazolja.

A modell a későbbiekben tovább pontosítható nagyobb korpuszon végzett vizsgálatokkal, további jellemzők figyelembevételével.

HORVÁTH KRISZTINA

A ragátszövődés megítélése és elemzési lehetőségei

horvaath.krisztina@gmail.com Neumann, hétfő 18.00

Előadásomban arra keresem a választ, hogy a ragátszövődést mint a mondatátszövődés perifériáján található szintaktikai jelenséget hogyan ítélik meg főiskolai hallgatók, illetve hogyan illeszkedik be a felsőoktatásban használt mondatelemzési rendszerbe a ragátszövődést tartalmazó összetett mondat.

Az előadás fő célja, hogy bemutassa a ragátszövődéssel kapcsolatos attitűdöket és az ilyen mondatok elemzési lehetőségeit. A ragátszövődés jelensége jelenleg eléggé feltérképezetlen, ezért az előadás további célja az is, hogy röviden bemutassa magát a jelenséget, és a ragátszövődést tartalmazó mondatok rendszerezését, ami folyamatosan finomodik, és a jelenség további kutatására ad okot. A használt rendszerezés fő szempontja a második tagmondatot az elsőhöz kapcsoló vonatkozó névmási kötőszó típusa, amely alapján öt kategória rajzolódik ki. Ezek a kategóriák nem különülnek el egymástól élesen, és egyéb szintaktikai jelenségekkel is kapcsolódnak.

A fent említett rendszerezés alapján épül fel a vizsgálatához használt kérdőív, amelyben a ragátszövődés öt fő típusáról mondanak véleményt az adatközlők. A kérdőívet kitöltő hallgatók életkorukat, végzettségüket tekintve nagyrészt homogén csoportot alkotnak, viszont egyik részük éppen most végzi vagy már elvégezte a mondattan kurzust, míg másik részük a felsőoktatásban még nem tanult mondattant. Emiatt nemcsak az vizsgálható, hogy a hallgatók hogyan illesztenek be a tanult elemzési mintába egy kevésbé beilleszthető mondatot, hanem az is, hogy a ragátszövődéses mondatokkal kapcsolatos attitűdjüket befolyásolják-e a felsőoktatásbeli mondatnyi ismeretek.

HUSZÁR ATILÁNÉ

A fordítás relevancia vizsgálata Bulgakov A Mester és Margarita című regénye magyar és angol nyelvű műfordításában

dr.huszar.attilane@freemail.hu Simonyi, kedd 9.30

Előadásomban a Gutt (1991) és más kutatók fordítás-relevancia elméletének összefüggéseit felhasználva vizsgálom, hogy az allúziók és enigmák végtelennek tűnő sorozatát felvonultató regény magyar (Szőlősy Klára) és angol (Richard Pevear és Larissa Volokhonsky) nyelvű műfordításai, melyekben egymástól olykor eltérő fordítástechnikai műveleteket figyelhetünk meg, milyen módon és mértékben tudják visszaadni a regény komplexitását anélkül, hogy az ne tűnjék didaktikusnak, s a szöveg poétikussága se szenvedjen csorbát.

Kitérek a magyar és az angol befogadók eltérő kulturális háttérének jelentőségére is. A magyar és az angol nyelvű műfordítás sok szempontból megfigyelhető különbözőségét példákkal illusztrálok. A két műfordításból vett példákon keresztül mutatom meg, hogy hogyan jelenik meg (illetve egyes esetekben hogyan veszik el) a két különböző nyelv befogadói számára az allúziók sora, az ekvivalens nélküli lexika, az enigmák, a rejtett idézetek hálózata, a többértelműség, valamint a paradoxonok.

Elemzem, hogy a regény hősei beszédstílusának jellemzőit tükröző finom árnyalatai hogyan jelennek meg a magyar és az angol műfordításban. A műfordításokból vett példákkal illusztrálok az explicitáció és az implicitáció elméletét, valamint az aszimmetria –hipotézist (Klaudy).

A témával kapcsolatban felmerülő legfontosabb kérdések: (1) Megmutatkozik-e a magyar nyelvű műfordításban, s ha igen, milyen módon, hogy a műfordító feltehetően nagyobb mértékben támaszkodhatott a befogadók történelmi háttérismeretire? (2) Hogyan jelenik meg az ekvivalens nélküli lexika a magyar és az angol műfordításban, s annak módja milyen mértékben befolyásolja a befogadást?

IMAI, REN

A DÜH fogalma a magyar és a japán metaforikus kifejezésben

ren0409@gmail.com

Poszter

A kutatásom célja megvizsgálni, hogyan jelenik meg a „düh” fogalma a japán és magyar nyelvben, illetve kísérletet teszek a „düh” fogalmához kapcsolódó fogalmi metaforák áttekintésére.

Az előadásom során korpuszból származó élőnyelvi adatokat használva fogom bemutatni, hogy milyen különbségeket találtam a „düh” fogalmában a magyar és japán nyelvek között. A magyar nyelvi vizsgálatához a Magyar Nemzeti Szövegtárat, a japánhoz a Shonagon nevű írásbeli korpuszt használtam. A düh illetve az ikari 'düh' szavakat tartalmazó kifejezések keresése során a magyar korpuszban 6178, a japán 4331 kifejezést találtam. Megvizsgáltam, hogy ezek közül hány kifejezés metaforikus, és hogy milyen fogalmi metaforák

állhatnak ezen kifejezések háttérében. Mind a két nyelvben megtaláltam a következő metaforákat: A TEST AZ ÉRZELMEK TARTÁLYA, A DÜH ERŐ, A DÜH TARTÁLYBAN LEVŐ FORRÓ FOLYADÉK, A DÜH HŐ, A DÜH TŰZ, A DÜH TEHER, A DÜH ÖRÜLET stb. Az előadá-somban kitérek a konkrét számadatokra, a kifejezések forrástartományaira és kategorizálom azokat.

A klasszikus dühfelfogás mellett megkíséreltem bizonyítani A DÜH FELFELE IRÁNYULTSÁG fogalmi metafora jelenlétét a japán és a magyar nyelvben is. A düh ilyen jellegű irányultságát Lakoff – Johnson (1980) orientációs metafora-elméletével kívánom alátámasztani, mivel úgy vélem, az ember testi tapasztalata erősíti a düh felfelé irányultságát.

JÁRMAI ERZSÉBET MÁRIA

A nyelvtanárok munkavégzésére ható szubjektív tényezők alakulásának háttere

jarmai.erzsebet@yahoo.com

Poszter

Számos tudomány(ág) szakirodalma (például neveléstudomány, szervezetpszichológia, menedzsment) foglalkozik azzal a ténnyel, hogy a munkavégzés hatékonysága, a munkavállaló szakmai identitásának alakulása nagyban függ olyan szubjektív összetevőktől, mint a mentális állapot, érzelmi intelligencia, vagy a pszichológiai tőke. A gazdaság területén a munkahelyi teljesítmény mérését közvetlenül, és azonnal biztosítja a vállalkozások jövedelmezőségének mértéke, így a humán erőforrás profitabilitásának fokozása érdekében hamarabb került az érdeklődés látókörébe ezen szubjektív tényezők elemeinek mérése, mint a nevelés-oktatás területén, amely terület gazdasági szempontból sem közvetlenül, sem rövidtávon nem tekinthető érzékenynek a munkavégzés minőségi színvonalára.

Márpedig a pedagógusok, oktatók munkájának eredményétől nemcsak az összes többi szakma sorsa meghatározott, hanem az egész társadalom jövője.

Napjainkban éppen részesei vagyunk egy olyan eseménynek (a Diplomamentő program beindítása), amely a nyelvtanárok munkájának hosszabb távon megnyilvánuló hatásaként csapódott le. Nem lehet egyedül a nyelvtanárokat felelőssé tenni azért, mert több tízezer hallgató nem tudta átvenni diplomáját a sikeres nyelvvizsga letételének hiányában, de éppen emiatt több szempontból kell megvizsgálni az okokat, amelyek bonyolultabb összefüggéseket vizionálnak, mint ami a felszínen látszik.

Ahogy mindenkiét, a nyelvtanárok munkáját is befolyásolja a fentiekben említett szubjektív jellemzőknek érzelmi élménybázison képződött tartalma. Ezek megismerésére lehetőség nyílt egy francia-magyar pedagógiai kutatás keretében. A kérdőíves kutatás eredményeit a szerző magyar nyelvtanárok körében végzett félig strukturált interjúkkal egészítette ki. Mindkét vizsgálat eredményei képet adnak a nyelvtanárok saját szakmai pályafutásáról vallott elégedettségének mértékéről, ennek okairól, továbbá arról, hogy az értékorientáció, a szakmai perspektíva, a jövőbe vetett hit hogyan hat egymásra, és a mindennapi nyelvtanári munkára.

KALIVODA ÁGNES

Web - alapú kollokációelemzés

k.agnes92@gmail.com

239-es, kedd 9.30

A kollokáció bizonyos szavak gyakori együttes előfordulását jelenti, nevezhetjük állandósult szó szerkezetnek is. Egy magyar anyanyelvű beszélő érzi, hogy az 'ábránd' sokkal inkább 'ködös', mint - 'homályos', a nyelvtanulóknak viszont az efféle jelenségek gondot okozhatnak. Például a magyarban „keres-sük” a pénzt, a svédben „megszolgáljuk” (tjána pengar), a németben „megérdemljük” (Geld verdienen).

A szavaknak az a tulajdonsága, hogy rendszerint milyen más szavakkal állnak együtt, statisztikai úton elég jól feltérképezhető.

Előadásom témája egy kollokációelemző alkalmazás bemutatása, melyet Dr. Mádl Péterrel készítettünk svéd nyelvű szövegek vizsgálatára. Lényege, hogy internetes szövegekből olyan mondatokat nyerünk ki, amelyek tartalmazznak egy általunk megadott alapszót, és a kapott mondatokban megvizsgáljuk az alapszó környezetét. A program számos szűrést és statisztikai vizsgálatot végez, végül kiadja a keresett szó kollokátorait és egyéb kiegészítő információkat.

Adatbányászati módszereket használunk, fontos nyelvészeti kiegészítésekkel (például stopszavak szűrése, szótövesítés). Figyelmet érdemelnek a program készítése során felmerült problémák is, elsősorban a szemantikai viszonyok megőrzése, a homonimák kezelésének nehézségei.

A téma számos kérdést vet fel. Ilyenek lehetnek a web-alapú korpusz előnyei és hátrányai, vagy a sokkal általánosabb problémák, amelyekkel egy nyelvész a programozás során találkozhat. Meddig lehet automatizálni egy elemző folyamatot, és hol van az a pont, ahol már szükséges az emberi tényező?

Ez az alkalmazás kifejezetten svéd nyelvi adatok kezelésére készült, de az alapszerkezete univerzális: némi módosítással más flektáló nyelvekre is alkalmazható. A jövőben segédprogram szerepét töltheti be szótárírási projektnél, a megfelelő felhasználói felület kialakításával pedig a nyelvtanulók is hasznát vehetik.

KÁNTOR GYÖNGYI

Egyformán dadognak a dadogók?

kantorgyongyi077@gmail.com

Neumann, kedd 16.00

A szerző a dadogással foglalkozik. A dadogás mint téma, több tudományterület metszéspontjában helyezkedik el. Vizsgálhatja például az alkalmazott gyógypedagógia, az orvostudomány, a pszichológia és a nyelvészet is.

Mitől hívjuk dadogásnak a dadogást? A dadogás valójában a beszédprodukciónban tapasztalható feltűnő, zavaró és rendellenes megakadás. A dadogó beszéd univerzális jelensége tehát a megakadások.

Hogyan lehet egy vagy több dadogó megakadásait beazonosítani és elemezni? Hét, önként jelentkező felnőtt dadogó férfi megakadásainak vizsgálatáról számol be a szerző. Olyan emberek jelentkeztek a vizsgálatra, akik dadogónak tartják magukat (természetesen). De vajon pontosan be tudják azonosítani azokat a

szavakat, hangokat, amelyeknél megakadnak? Módszer-tani trianguláció segítségével választ kapunk erre is. Különböző vizsgálati helyzetben - pontosabb háromféle beszédműfajban (társalgási helyzet, utánmondás és olvasás) - készültek a felvételek. Összesen 1.235 megakadásjelenséget vizsgáltunk meg. A beszédprodukciókat a Praat szoftverrel elemeztük, az eredményeket egyéni és csoportszinten is bemutatjuk (például: tagoltsági paraméterek, a beszédszakaszok átlagos időtartama, az artikulációs tempók, a szünettartás jellegzetességei mentén). Vajon melyik beszédműfajban volt a legtöbb megakadás?

Az előadás a fent részletezett vizsgálati eredményeken kívül a következő kérdésekre ad választ: 1. Miért időszerű a témával foglalkozni?; 2. Milyen hazai és nemzetközi kutatási eredmények születtek eddig?; 3. A különböző beszédműfajok hatása más kutatásokban milyen eredményeket mutattak?; 4. A szerző milyen további kutatási témákat tervez a dadogás területén?

KIS ÁDÁM

Szövegforma és a tartalom. Könyv, e-könyv, hangoskönyv

adam.kis@szak.hu

239-es, kedd 13.45

A könyvesboltok újabban három típusú könyvet is forgalmaznak: a hagyományos, papírra nyomtatottat, a számítógépen vagy readeren megjeleníthető elektronikusát és a lemezjátszókon megszólalható hangoskönyvet. Nem ritkán ugyanaz a mű akár mind a három formában megjelenhet. A megvalósult szöveg fizikai formája nem függetleníthető a felhasználás módjától és hatásától. A különbségek elemzése megmutatja a performanciamódok metainformációs sajátosságait. Ezek eltérő szöveg-felhasználó viszonyt, azaz különféle szövegfelhasználási módokat tételeznek fel. A kérdés aktualitását az adja, hogy kultúraváltás átélő szemtanúi vagyunk, és esetleg arra is módunk lehet, hogy valamiképpen befolyásoljuk a dolgok alakulását.

KITZINGER ARIANNA

Multilingvális és multikulturális kihívások egy magyar óvodában

kitzingerarianna@hotmail.com

Jedlik, hétfő 18.00

Világviszonylatban is egyedülálló az a kezdeményezés, ami egy pápai óvodában 2008 őszén létrejött. Ez az egyetlen olyan óvoda a NATO gyakorlatában, ahol a szervezet nem saját oktatási intézményt működtet, hanem ahol a gyerekek nyelvi és szociális téren egyaránt a helyi közösségbe próbálnak beilleszkedni. A hat különböző országból származó 23 külföldi család miatt az óvodában magyar, svéd, bolgár, norvég, holland, illetve az amerikai családoknál angol, filippínó és spanyol anyanyelvű gyerekeket nevelnek.

Az előadás alapjául szolgáló doktori kutatás az ebben a pedagógiai és nyelvpedagógiai szempontból igen komplex helyzetben vizsgálja a fő kérdést, azt, hogy hogyan tudják megtalálni az óvodapedagógusok, a gyerekek, a szülők, illetve az oktatáspolitikusok a

közös nyelvi, kulturális és pedagógiai alapot a migráns és a magyar családokból jövő gyermekekkel való kommunikációban. Céлом a jelenlegi helyzet és a pedagógusi erőfeszítések leírása mellett javaslatok kidolgozása is. Interjúzással (óvodapedagógusokkal, szülőkkel, oktatáspolitikusokkal), az óvodai foglalkozások és szabad játék megfigyelésével és pedagógiai dokumentumok feldolgozásával gyűjtök adatokat.

A kutatásból nyert eredmények olyan nyelvi, kulturális és pedagógiai kérdésekre adnak választ, mint hogy milyen formában és mértékben jelenik meg az óvodai tevékenységek körében az anyanyelv és az idegen nyelv, hogyan kapcsolódnak egymáshoz, illetve miképp váltják egymást, hogyan viszonyul egymáshoz a külföldi családok saját kultúrája és az adott ország kultúrája intézményes keretek között, milyen eszközökkel segítik a szülők gyerekeik nyelv-sajátítását? Az adatközlők értelmezésének kibontásával új, az adott közösségben érvényes jelentések megértése és bemutatása a cél.

A nemzetközi kitekintés jegyében az előadás említést tesz hasonló gyakorlattal rendelkező skandináv, illetve osztrák intézményekről, valamint elhelyezi a kutatást a hazai és a nemzetközi szakirodalomban. Végül az eddigi tanulságokat levonva javaslatokat tesz az eredmények alkalmazhatóságára nyelvpedagógiai aspektusból, ezzel is segítséget nyújtva az adott óvoda multikulturalitásra vonatkozó speciális programjának megvalósításában.

KLAUDY KINGA

A fordítástudomány interdiszciplináris kapcsolatairól: pragmatika

klaudy.kinga@btk.elte.hu

Simonyi, hétfő 17.00

A fordítástudomány, amely a legtágabb értelemben vett nyelvi közvetítést vizsgálja, a fordítási eseményben résztvevő összes nyelvi és nem nyelvi tényező figyelembevételével, definíciójából következőleg foglalkozik az emberi tényezőkkel is: a fordítóval, a forrásnyelvi befogadóval és a célnyelvi befogadóval. A célnyelvi befogadó igényeinek figyelembevételét Neubert 1968-ban írt úttörő jelentőségű tanulmánya óta szokták a fordítás pragmatikai aspektusának nevezni. Neubert legfontosabb megállapítása, hogy a fordítás pragmatikailag a befogadók körének kibővítését jelenti. Neubert művét hamarosan lefordították oroszra, így az orosz nyelven írt fordítástudományi művekben már a 70-es 80-as években szerepelt a fordítás pragmatikai aspektusának vizsgálata (Svejcer 1988). A fordítástudomány és a pragmatika kapcsolatában tehát megfigyelhető egy első korszak. Ekkor még nem a konkrét pragmatikai témák (beszédaktusok, udvariasságelméletek, társalgási implikatívák) jelentik a kutatás tárgyát, hanem általában a célnyelvi befogadó igényével magyarázható fordítási stratégiákat vizsgálják ezen a címen (eltérő háttérismeretek, reáliák fordítása stb.). A második korszakra lesz jellemző a pragmatika központi témáinak vizsgálata konkrét fordítások elemzésében. Angol nyelven az első tanulmánygyűjtemény a

témában Leo Hickey *The Pragmatics of Translation* című műve (1998), magyar nyelven pedig jó áttekintést kapunk a két tudományterület kapcsolatairól Paksy Eszter tanulmányából (2007). Az előadás a Fordítástudományi Doktori Programban született pragmatikai témájú értekezések eredményeit tekinti át (Kovácsné Dudás Andrea 2011, Lukács András 2013, Paksy Eszter 2011, Polcz Károly 2012), sajnálatlal állapítva meg, hogy a fordítástudománynak és a pragmatikának a viszonyában ugyanaz az „egyirányú interdiszciplinaritás” figyelhető meg, mint a fordítástudománynak a többi segédtudományhoz fűződő viszonyában. A fordítástudomány hasznosítja a pragmatika eredményeit, de fordítva ez nem mondható el.

KOHLMANN ÁGNES

Diszlexiások eltérő szemantikai feldolgozása

kohlmannagi@yahoo.de

Jedlik, hétfő 17.00

Az olvasási zavarral küzdők nemcsak a fonológiai, hanem a szemantikai feldolgozás agyi területein sem megfelelő aktivációt mutatják- ezt több kísérletben bizonyították (Shaywitz et al. 1998, 2002, Booth et al. 2007, Landi et al. 2010). Az eltérő szemantikai-fogalmi feldolgozás kihathat a mentális lexikonban a szavak közötti kapcsolatok kiépülésére, ezek elérhetőségére, az olvasásértésre, a szókincs elsajátítására anyanyelven (L1) és idegen nyelven (L2) is (Lyon et al. 2003, Schneider-Crombie 2003, Sarkadi 2008, Gyarmathy et al. 2009).

Magyar anyanyelvű diszlexiás/diszgráfiás és tipikus nyelvi fejlődésű fiatalok szemantikai feldolgozási folyamatait vizsgáltam L1 és L2 (német) szemantikai döntés feladatban (N=120, csoportonként n=30). Arra voltam kíváncsi, hogy a szabad folyamatos szóasszociációs kísérleteimben (Kohlmann 2014a, 2014b) tapasztalt különbségek szemantikai döntési feltételben is igazolhatók-e. Van-e különbség a döntés gyorsaságában (RT) a csoportok között, ha a két szó közötti taxonomikus (mellérendelő, fölérendelő stb.) vagy különböző szituatív (helyre, tulajdonságra, szélesebb értelmű szituációra, tárgyra vonatkozó) kapcsolatról kell dönteni.

Eredmények: Minden csoport a taxonomikus kapcsolatra (magyar feltételnél szignifikánsan, $p < 0,05$) gyorsabban válaszolt a többi feltételnél. Az L1 kontroll-csoport szemantikai feldolgozása jelentősen eltér a másik három csoportétól. A diszkriminancia-analízis alapján a szélesebb értelmű szituáció kapcsolatának feldolgozása alapján különülnek el legjobban a csoportok (magyar-kontroll csoportnál a leggyorsabb, a másik három csoportnál a leglassabb). L2-n a helyre vonatkozó szituatív kapcsolat érhető el a leggyorsabban. A diszlexiás csoportok kevésbé ismerik fel a szituatív fogalmi kapcsolatokat, és nagyobb a különbség az RT-ben a különböző szituatív kapcsolatok felismerése között. A diszlexiások nyelvfüggetlenül az L2 feldolgozás mintáját követve teljesítenek.

KOUTNY ILONA

Nyelvi világgépek találkozása és ütközése a növényekre vonatkozó frazeológiában

ikoutny@amu.edu.pl

Poszter

A Humboldtig visszanyúló nyelvi világgép kutatásának nagy hagyománya van a lengyel nyelvészetben (lublini iskola J. Bartmiski vezetésével) és az utóbbi években a magyar nyelvészetben is tért nyert (Banczerowski J. vezette kutatások). A nyelvi világgép a nyelv minden területén (nyelvtan, szókincs) tetten érhető, de legpregnansabban a frazeológiában jelenik meg. Mivel tükrözi egy-egy népnek a világra vonatkozó tapasztalatát, történelmileg meghatározott kultúráját, sok közös vonás mutatható ki szomszéd népek frazeológiájában, de eltérések mindig vannak.

A földrajzi környezet, a növény- és állatvilág meghatározó a frazeológiában, hisz nem olyan régen az emberek szervesen együtt éltek vele. A természetben megjelenő formák, színek, ízek összehasonlítások alapját képezik és bizonyos szimbolikával rendelkeznek. Az előadásban a növényekre vonatkozó frazeológiát vizsgálom magyar-lengyel kontextusban, frazeológiai szótárakból kiindulva. Azokat a tulajdonságokat keresem, amelyekhez a növények szolgálnak alapul, mint alak (karcsú, mint a nádszál), butaság (buta, mint a tők), szín (piros, mint a paprika), nehézség (kemény dió, kemény fába vágta a fejszét), hajlíthatatlanság (kemény fából faragták), határozatlan dolog, személy (fűt-fát összehord, fűhöz-fához fordul), és rendszerezem őket. Bemutatom a tipikus növényeket, a prototípusokban fellelhető különbségeket, pl. a butaságnál a lengyelben a káposzta jelenik meg a tők helyett, nem a paprika, hanem a cékla a tipikusan piros a paradicsom mellett. Érintem a konceptualizáció és az értékítéletek kérdését is.

KOVÁCS ESZTER

Céltott motivációs áramlatok: egy új irányvonal a nyelvtanulás motivációjának kutatásában

kovacseszter@wtszeged.hu

Jedlik, kedd 10.00

A céltott motivációs áramlat (Directed Motivational Current, rövidítve DMC) egy felfokozott motivációs időszak, amely alatt képesek vagyunk fölülmúlni vagy befolyásolni a zsúfolt hétköznapijainkat, és amelynek szabályozó hatása van a komplex rendszerekben fellépő különböző tényezőkkel szemben. A DMC segítségével korábban elképzelhetetlennek tűnő célokat lehet elérni, motivációnk az átlagos szint feletti, fokozott intenzitással teljesítünk, és hamarabb tudjuk céljainkat megvalósítani. Dörnyei Zoltán és munkatársai megalkották a DMC-konstrukciót (Dörnyei et al., 2014), amely új nézőpontot kínál, valamint új területeket tár fel a motivációkutatásban.

A DMC-k legfontosabb jellemzői: meghatározóan személyes cél erős vizualizációval, a cél és a célhoz vezető útvonal összeegyeztethető az egyén énképével, a cél felé előre megtervezett és jól strukturált út vezet,

egyértelmű a kiváltó ok és a kiindulási pont, vannak alcélok, melyek megerősítő visszajelzést biztosítanak, valamint eudaimonikus boldogságérzés társul hozzá. Néhány példa a DMC-re: nem sportolók sikeres maratoni futása, testsúlycsökkentés rövid idő alatt, másodiknyelv-elsajátítás váratlanul nagy hatékonysággal.

Az előadásomban áttekintem a DMC alkalmazásának és kiaknázásának feltételeit nyelvtanulás/nyelvtanítás során, valamint a DMC-k létrehozásának és fenntartásának kritériumait másodiknyelv-elsajátítás kapcsán. Elő kutatásaim során öt felnőtt nyelvhasználóval végzett retrospektív interjúk adatait elemzem, ezek alapján mutatom be a DMC-k kiváltó okait és jellemzőit, illetve ezeket az adatokat hasonlítom össze korábbi motivációs eredményekkel. Hangsúlyozom további kutatások szükségességét a DMC-k létezésének bizonyítására, annak érdekében, hogy jobban megérthessük a DMC-konstruktó paramétereit, valamint hogy a nyelvtanításban is sikerrel alkalmazhassuk a hatékony, eredményes és élvezetes nyelvtanulás érdekében.

KOVÁCS GYÖRGYI

Online tananyagok, mobil alkalmazások az idegennyelv- oktatásban és nyelvtanárképzésben

mako@ektf.hu

Poszter

Előadásomban egy három éve működő online nyelvpedagógiai kurzus tapasztalatait ismertetem. Mivel a kurzus során főiskolai végzettségű gyakorló nyelvtanárok egyetemi mesterképzéséről van szó, így a vizsgálat résztvevői már többségében hosszú évek elméleti és gyakorlati nyelvtanítási tapasztalattal rendelkező tanárok. Az elsődleges cél az volt, hogy olyan modern nyelvpedagógiai ismereteket szerezzenek az IKT és az internetes, web 2.0-es alkalmazások lehetőségeiről az idegennyelv-oktatásban, amelyekkel korábbi tanulmányaik során még nem, vagy nem ilyen mélységben találkoztak.

Jelen kutatásomban két oldalról vizsgálom az online tananyagok adta lehetőségek használatát: tanulói és tanári szempontból. Az önálló és aktív tanulás már a hagyományos nyelvtanulás-tanítás folyamatában is alkalmazható, de az elektronikus tanulási környezetekkel segített nyelvtanítás új távlatokat nyitott. Az online tananyagok, mobil alkalmazások segítségével történő nyelvtanulás esetében is egyre fokozatosabban átkerül a hangsúly az egyéni tanulásról az interaktív társas, közösségi tanulási környezetben folyó kollaboratív tanulásra. Mindez természetesen nemcsak a tanulók szerepében hoz változást, hanem a nyelvpedagógus munkájában is hangsúlyváltást eredményez. A nyelvtanár egyidejűleg lehet a nyelvi és szociokulturális ismeretek forrása, a nyelvtanulási folyamatok során tanácsadó, a nyelvtanuló kérésére a hatékonyság és eredményesség kontrolálója, a nyelvtanulási folyamat facilitátora. Mit jelentenek ezek az új kihívások a nyelvtanár számára? Milyen változásokra van szükség? És elsősorban megfelelő-e a mai nyelvtanárképzés ezen feltételek megvalósítására?

KOVÁCS JÚLIA

Japanese students' study abroad experiences and attitudes towards English in a Hungarian context

juliasmith88@gmail.com

239-es, szerda 10.00

The relevance of attitudes, study abroad experiences and their impact on L2 learning and professional development, is indicated by the growing number of students who study abroad yearly. The case of Japanese students is worth discussing because of the considerable linguistic boundary and cultural gap they face; therefore, study abroad could provide a solution to overcome these issues.

This presentation unfolds degree-seeking Japanese medical students' attitudes towards English and pre-medical education, in Hungary. I further elaborate on their perceptions about English in connection with their future career and sojourn experiences, while examining the impact study abroad draws on their English and medical studies. In the first stage, 34 Japanese students answered the previously piloted questionnaire concerning attitudes and perceptions. Results have shown that most students acknowledged the importance of English and the priority of speaking difficulties. Since English Communication at pre-medical education received positive feedback, a follow-up, semi-structured interview was conducted with the instructor to analyze sojourn experiences in Hungary and validate previous data. As for triangulation, content analysis of a yearbook containing writings of Japanese students was carried out.

Secondary data analysis confirmed previous findings and developed the issue of linguistic and cultural boundaries underlying speaking difficulties. Moreover, it was found that Hungarian sojourn contributed to the students' personal development and group cohesion. Due to peer support and intercultural socialization, most participants coped with cross-cultural issues, thus enhanced results in speaking English and medical studies. Further research could reveal how students achieve success in English communication through classroom observations.

KRISÁR CSILLA MÁRIA

Bírósági tolmácsolás Norvégiában

csillamaria@gmail.com

Poszter

Az elmúlt 40 évben jelentősen megnövekedett a bírósági és bírósági tolmácsok iránti igény Norvégiában, ahol az SSB kimutatása szerint ma minden 8. lakos bevándorló.

A folyamatosan érkező és letelepedésért folyamodó tömegek egy új, nyelvi helyzetet teremtettek, mely a minőségi tolmácsolásra is ráirányította a figyelmet. Előadásomban a norvég modellt és gyakorlatot szeretném bemutatni, egy már működő szakma további önállósodásnak, alkalmazásának és elismertségének vizsgálatát nyelvpolitikai és pedagógiai aspektusból. Az ország különböző részei között jelentős eltéréseket tapasztalunk a nyelvek

megoszlása szempontjából. A "nagyvárosok" és a megyéken belüli nyelvi és tolmácsolási különbségek, a bevándorlók letelepedési igénye és életvitele, valamint a tolmácskínálat közötti eltérés kérdésével foglalkozom elsősorban.

Az előadás első részében a legkeresettebb nyelveket és tolmácsokat vázoló fel, kitérek az "idegenség" fogalmára, a terminológia fontosságára, az integráció és a közös normák körüli társadalmi vitákra. Áttekintem a tolmácsképzés történetét, új képzési rendszerét (Høgskolen i Oslo), főbb módszertani elveit, a továbbképzési lehetőségeket, a tolmácsok nyilvántartását, a hivatalos és nem hivatalos tolmácsok foglalkoztatottságát és elismertségét.

Az előadás második részében a kulturálisan kötött kifejezések fordítási lehetőségeit tekintem át a tolmács szemszögéből. Mekkora a tolmács szabadsága, milyen tipikus területeken fordul elő megakadás-jelenség, milyen kulturális különbségekkel kell számolnia a tolmácsnak nyelvpártól függetlenül? Választ próbálok adni ezekre a kérdésekre, példákkal alátámasztva érvelek a kulturális kompetencia, az átváltási műveletek (Klaudy taxonómiája) és a terminológia fontossága mellett a bírósági tolmácsolásban.

KUNA ÁGNES, LUDÁNYI ZSÓFIA

A magyar orvosi nyelv korpuszának tervezete

kunaagnes@gmail.com

Poszter

Az orvosi nyelv jelene nem értelmezhető teljes egészében a múltja nélkül. A magyar orvosi nyelv fejlődése egy folyamatnak tekinthető, amelyhez elsősorban az egyes szövegek biztosítanak hozzáférést. Az orvosi nyelv szisztematikus vizsgálatát tehát leginkább egy módszeresen felépített korpusz teszi lehetővé, amely egyelőre magyar nyelven még nem áll rendelkezésre. Előadásunk célja, hogy erre a hiányra reflektálva, bemutassa a készülő A magyar orvosi nyelv korpuszának (Monyk.) tervezetét.

A Monyk. (a hosszú távú tervek alapján) a magyar orvosi nyelv történetének egészét öleli fel, rendezőelvét pedig az egyes korokban fellelhető, reprezentatív szövegtípusok adják. Fontos feladat tehát megállapítani és leírni az orvosi nyelv fejlődésének egyes szakaszait, és ezen korok szövegtípus-repertoárját. Az orvostörténészekkel és nyelvészekkel végzett közös munka adja az alapját a nyelvtechnológiai szövegfeldolgozásnak. A korpusz-építés alapvetően kronológiai sorrendben zajlik. Az itt bemutatott kezdeti munkatervek a magyar nyelvű orvosi irodalom legkorábbi szakaszát ölelik fel (16–17. század). Az előadásban bemutatjuk a tervezett koncepció főbb szakaszait a reprezentatív szöveg- és szövegtípus-gyűjtéstől a szövegfeldolgozáson át, a prezentálási elvekkel és célokkal együtt. A korai szövegek esetében különösen nagy hangsúlyt fektetünk az egységes elvek alapján történő átírássra. Ezt követően történik a szövegek alapszintű nyelvi feldolgozása (tokenizálás, mondatra bontás, morfológiai elemzés és egyértelműsítés), majd maga a korpusz-építés. A korai szövegeket kéziratos formában (PDF-formátumban) is hozzáférhetővé kívánjuk tenni,

amely lehetővé teszi a tipológiai, helyesírási és egyéb kutatásokat egyaránt. A korpusz kialakításakor mintául szolgál számunkra az ún. ómagyar korpusz és számos angol nyelvű történeti orvosi korpusz.

KURTÁN ZSUZSA

Szaknyelvoktatási folyamatok nyelvpedagógiai alapjai

kurtanzs@gmail.com

Jedlik, szerda 9.30

A szaknyelvoktatás és szaknyelv kutatás egymással szoros összefüggésben alakul a szakmai nyelvhasználat – mint társadalmi tevékenység – mindenkori szükségleteinek hatására. A 21. századra a társadalmi, gazdasági folyamatok felgyorsulása során megnőtt a versenyképesség jelentősége; a munkaerőpiacon a formai megfelelés helyett a ténylegesen megszerzett képességek váltak fontossá; a digitális technika (IKT) robbanásszerű fejlődése és elterjedt használata a tanulás újraértelmezését teszi szükségessé. Napjainkban nagy kihívás, hogyan alakítható a szaknyelvi képzés rugalmasan a dinamikus változó társadalmi, gazdasági igényekhez, és ehhez milyen pedagógiai módszerváltásra van szükség a kutatási eredmények figyelembe vételével.

Az előadásban 29 magyarországi felsőoktatási intézményre kiterjedő kérdőíves felmérés és interjúk (Kurtán–Silye 2012) eredményei alapján azt vizsgálom, hogyan érvényesülnek a nyelvről (nyelvhasználatról) és a tanulásról (nyelvtanulásról) kialakult korszerű nyelvpedagógiai felfogások a szaknyelvi képzés jelenlegi kontextusában; mi jellemzi a szaknyelvi képzés céljait, követelményeit, tartalmát, tevékenységeit. Bár a helyzetkép alapvetően összhangban áll a nemzetközileg is elfogadott irányokkal, további erősítés szükséges a kutatási eredmények elfogadása és az oktatásba való árnyalt beépítése, a szintezés, a szemléletformálás és az együttműködés terén.

Az elmúlt 25 év nemzetközi és hazai szaknyelv kutatása háttéréből kiemelem azokat a főbb alkalmazott nyelvészeti és nyelvpedagógiai eredményeket, amelyeket célszerű napjainkban fokozott mértékben érvényesíteni a szaknyelvoktatás gyakorlatában. Rámutatok eddig még nem kellően kihasznált lehetőségekre, tevékenységekre a következő szükségletek alapján: nyelvhasználati jellemzők tudatosítása és alkalmazása a szakemberképzés oktatási, kutatási és társadalmi kapcsolatainak valamennyi helyszínén; a kontaktórákon kívüli nyelvhasználati hatások bevonása, irányítása; szaktanszéki oktatók és szaknyelvtanárok együttműködése; rendszerszintű nyelvfejlesztési koncepció.

LACZKÓ MÁRIA

A hiátus a helyesírásban

mlaczko@freemail.hu

134-es, szerda 9.30

Anyanyelvünk jellemzője a hiátus vagy hangűr. Akkor beszélünk róla, ha két magánhangzó egy szó határán belül, vagy két szó határán közvetlenül kerül egymás mellé. Ezt a magyar beszélők a legtöbbször a j ejtéskönnyítő mássalhangzó közbeiktatásával igyekeznek feloldani, ám az íráskép mutatja a hangűrt

(pl. fiam, miért). A funkciótlan j meg is szilárdulhat, és morfológiai funkciót kaphat. Így alakult ki a birtokos személyragozásban a j-s változat (pl. mezeje). Ismert, hogy a fiatalok egyre többet használják az internetes kommunikáció, az sms nyelvét. Ebben sajátos helyesírási szabályokat alakítanak ki, s az ezzel létrehozott szóalakok megjelennek írásbeli munkáikban is. Fogalmazásaikban a birtokos személyjeles j-s változat – mint a hangűr feloldásának egy módja – helytelenül jelenik meg (pl.: amie van, annya van). Máskor pedig az íráskép mutatja a funkciótlan hangűrt (virágos fáji, dolgoznijuk kell).

Kérdés, hogy ezek véletlenszerűen jelennek-e meg, eseti tévesztésként vagy a tanulók bizonytalanságainak megszilárdulása miatt következetesen és rendszeresen. Kérdés az is, hogy vajon a fiatalok által használt írott-beszélt nyelv „szabályrendszere” lehet-e bizonytalanságuk hátterében.

Empirikus vizsgálattal e kérdésekre próbálunk választ adni. A kísérlet nyelvi anyaga 30 szóból állt. Ezek egy részében a köznyelvben a hangűr feloldása a j hanggal történik és funkciótlan a j. A másik csoport szavaiban az ejtéskönnyítő j morfológiai funkciót hordoz. A produkciós vizsgálatban középiskolásoknak (összesen 90 gyermek, azonos eloszlásban az egyes évfolyamokon) diktálás során le kellett írniuk a szavakat. A percepciós kísérletben ugyanezen szavakat egy tesztalapon tüntettük fel, ahol a tanulóknak a két változat közül a helyeset kellett megjelölniük. (A statisztikai vizsgálatokat az SPSS 13.00 verziójával végeztük.)

Feltételeztük, hogy a produkciós és a percepciós teszt eredménye eltér, vélhetően a percepciós eredmény a jobb. Kérdés, hogy az életkorral hogyan függenek össze az adatok. Feltételeztük, hogy amennyiben az életkortól függetlenül magas a tévesztési változatok aránya, akkor a háttérben az sms nyelv hatását kell gondolnunk. Kérdés, hogy vajon a funkciótlan ejtéskönnyítő vagy a morfológiai funkciót betöltő j esetében több-e a hibázás a kétféle feladatban.

Az adatok a feltételezést oly módon igazolták, hogy a produkciós és a percepciós eredmények szignifikáns mértékben különböztek. Az eltérés minden korcsoportban a produkció jóval gyengébb teljesítményében volt követhető, s mutatkozott az egyéni teljesítményekben is. Ugyanakkor nem volt különbség a funkciótlan j és a morfológiai funkciót hordozó forma között sem a produkciós, sem a percepciós tesztben.

Az előadásban az eredmények részletes ismertetésén túl mindezek pedagógiai vonatkozásait tárgyaljuk, kiemelve, hogy a helyesírás tanításának és a morfológiai ismeretek elsajátításának megkülönböztetett szerepe kellene, hogy legyen a napjainkban népszerű internetes nyelvet használó fiatalok körében.

LADÁNYI MÁRIA

Nehézségek a magyar jelnyelv tanulásában: gesztusok és mimika

ladanyi.maria@btk.elte.hu Jedlik, szerda 9.00

A 2009-es magyar jelnyelvi törvény elfogadása óta a siket közösség anyanyelvének, a magyar jelnyelvnek a tanulása egyre népszerűbb a hallók körében is. Mivel

a magyar hangzó nyelv és a magyar jelnyelv között szerkezetileg és a nyelvi eszköztár tekintetében is jelentékeny különbségek vannak, vizsgálatom arra irányul, hogy megállapítsa: a magyar jelnyelv tanulása során a diákoknak milyen jelnyelvi jelenségek okoznak legfőképpen nehézségeket. Közülük a gesztusok és a mimika szerepének elsajátításával kapcsolatos nehézségek feltárása áll a középpontban, mivel ezek használatában különösen szembeötlő az eltérés a magyar hangzó és jelnyelv között. A vizsgálat kiindulása egy 2014 októberében végzett előzetes kérdőíves felmérés a SINOSZ tanfolyamain érintettek körében, amelyben 2 jelnyelvi tanár és 7 jelnyelvet tanuló diák vett részt 16, a jelnyelvvvel kapcsolatos jelenség nehézségi fokának besorolásával. E pilotvizsgálat eredményei és módszertani tanulságai alapján a pontosított kérdőívre épülő kutatást jóval nagyobb körre szeretném kiszélesíteni, további jelnyelvi tanárok és a jelnyelvet tanuló diákok bevonásával, különbséget téve többek között a jelnyelvi tanfolyamok szintje, illetve aközött, hogy siket vagy nagyothalló tanárról vagy diákról van-e szó. A vizsgálat célja a jelnyelv tanulásával kapcsolatos nehézségek megoszlásának és lehetséges okainak feltárása, valamint olyan (további) tanulási segédanyagok összeállításának szorgalmazása, amelyek a magyar hangzó nyelvet beszélőknek komoly nehézségeket okozó jelnyelvi jelenségek megtanulását, illetve használatba vételét segítik.

LESZNYÁK MÁRTA, BAKTI MÁRIA

Fordítói kompetencia hivatásos fordítók és tolmácsok szemével

lesznyakm@t-online.hu

Simonyi, hétfő 18.00

2014 tavaszán a Szegedi Fordításkutató Műhely komplex vizsgálatot indított a fordítói kompetencia összetevőinek vizsgálatára. A vizsgálat első állomásaként szerettük volna feltérképezni, hogyan gondolkodnak a hivatásos fordítók és tolmácsok a fordítói kompetencia összetevőiről, mekkora jelentőséget tulajdonítanak az egyes részkompetenciáknak, visszaemlékezéseik alapján mekkora súllyal szerepeltek ezek a részkompetenciák a fordítóképzésben, és honnan származnak ismereteik és kompetenciáik (amennyiben nem a fordítóképzésből). A vizsgálatban 31 hivatásos fordító és tolmács vett részt, átlagéletkoruk 38 év, fordítói tapasztalatuk 12 év volt. A résztvevők kérdőívet töltöttek ki a fenti kérdésekre vonatkozóan. A vizsgálat eredményei azt mutatják, hogy a fordítók és tolmácsok a nyelvi kompetenciáknak és az általános műveltségnek, tájékozottságnak tulajdonítanak kiemelt jelentőséget a fordítói kompetencián belül, és csak ezt követik a szakma-specifikus részkompetenciák, szakmai háttérismeretek és egyéb általános, a fordításhoz és tolmácsoláshoz szükséges képességek. Ezzel összhangban a fordítók azt jelezték, hogy a fordítóképzésben is igen nagy súllyal szerepelt a nyelvi kompetenciák és a műveltséggel kapcsolatos összetevők fejlesztése. Az egyes alkompetenciák forrásai azonban igen nagy variabilitást mutatnak a fordítók között. Mintánk nagyon érdekes képet mutat a magyar fordító-társadalom képzettségéről és munka-

tapasztalatáról is. Ehhez kapcsolódóan szeretnénk elemezni, hogy az egyes alcsoportok (fordítók-tolmácsok; fordítóképzésben részesültek – nem-részesültek; fiatalabb – tapasztaltabb generáció stb.) között milyen különbségek találhatók a fenti kérdésekben. Vizsgálatunk eredményei iránymutatóként szolgálhatnak a fordítóképzés tartalmi és módszertani fejlesztéséhez: képet nyújtanak arról, milyen ismeretekre és képességekre lehet szükségük a fordítóknak és a tolmácsoknak mindennapi munkájukhoz, megkapják-e ezt a fordítóképzésben, és ha nem, milyen alternatív fejlesztési lehetőségek állnak rendelkezésre.

LOIS MÁRTA

Szakmai hang – laikus hang. Középiskolai magyartanárok és idegennyelv-tanárok nyelvvideológiái

loismarta@yahoo.com

Jedlik, kedd 14.15

A nyelvről szóló laikus és nem-laikus vélekedések leírása régóta fontos témája a szociolingvisztikának. Előadásom címében McKinney–Swann (2001) munkájára utalok, mely egyetemi hallgatók nyelvészeti képzésen szerzett nyelvvideológiáinak és laikus vélekedéseinek ütközését mutatja be. Ebbe a kontextusba illeszkedik kutatásom, melyben középiskolai magyartanárok és idegennyelv-tanárok nyelvvideológiáit vizsgálom.

2014 májusában öt középiskolai tanárral készítettem interjút a nyelvünkbe áramló idegen szavakkal és a nyelvtanulás magyarországi helyzetével kapcsolatban. A korpusz elemzése közben körvonalazódott, hogy érdemes a középiskolai tanárok anyanyelvről és nyelvtanulásról szóló nyelvvideológiáit alaposabban – és egymáshoz képest is – elemezni, mert ezek fontos formálói a tanulók nyelvekkel kapcsolatos tudásának. Az exploratív kutatás jelen szakaszában fontos eredménynek tekinthető, hogy a tanárok diskurzusában a „szakmai hang” mellett olyan hiedelmek is tetten érhetőek, melyek ellentmondásban vannak azzal. Ezt mutatom be előadásomban a félig strukturált interjúk kvalitatív elemzése után arra fókuszálva, hogy a magyar nyelv kiemelkedően értékes volta és néhány más közismert hiedelem hogyan jelenik meg a tanári narratívákban. A kutatás különösen fontos abból a szempontból, hogy hozzá kíván járulni azon okok feltárásához, melyek a magyarországi idegennyelv-tanítás mérsékelt sikerességéhez vezetnek.

LIGETI-NAGY NOÉMI

A főnévi csoportok és ami utánuk marad – automatikus szintagma- kinyerés magyar szövegekből

ligetinagynoemi@gmail.com

Neumann, hétfő 17.00

Előadásomban a korábbi javaslataim alapján módosított címekészlettel annotált korpuszon történő főnévcsoport-detektálás lehetőségeit és

eredményeit mutatom be. A 2014. évi MANYE-kongresszuson elhangzott előadásomban bemutattam, hogy ha kizárólag a főnévi csoportok automatikus elkülönítésére koncentrálunk, milyen új kategóriák igénye merül fel, hogyan érdemes módosítani az eddigi annotációt. Az akkori elképzeléseknek megfelelően, új kategóriacímekkel egészítettem ki az InfoRádió több évnyi rövidhíreit tartalmazó, már annotált korpuszát. Ezután megírtam a programot, amely bármely olyan korpuszon, amely ezzel megegyezően, ezekkel a címekkel van annotálva, automatikusan meghatározza a főnévi csoportokat. Ennek segítségével nemcsak a magyar nyelv névszói frázisainak belső szerkezete, hanem az ezek kiemelésével kapott mondatváz is kiválóan elemezhetővé vált, hiszen nagy mennyiségű anyag áll rendelkezésünkre.

LŐRINCZ JULIANNA

A funkcionalitás elvének megvalósulása a műfordító munkájában (Erdélyi Z. János Jeszenyin-fordításairól)

lorjul@citromail.hu

Simonyi, kedd 10.00

A funkcionalitás elvének meghatározó szerepe van a fordító munkájában a forrásnyelvi műfordítás-szövegek célnyelvi variánsainak létrehozásakor. Mivel a különböző kultúrákban keletkezett szövegek között teljes megfelelés, ekvivalencia nem jöhet létre a sajátos költői szövegtípus jellemzőinek sérülése nélkül, a műfordító a forrásnyelvi szöveg sajátos nyelvi, stilisztikai, kulturális elemeinek átkódolásakor az eredeti szövegelemek funkcionális célnyelvi variánsait hozza létre. Az irodalmifordítás-elméletben az Anton Popovic által kidolgozott kommunikatív ekvivalencia elve is figyelembe veszi a funkcionalitást a forrásnyelvi és célnyelvi szövegvariánsok egybevetésekor.

Előadásomban egy 2014-ben megjelent magyar-orosz kétnyelvű Jeszenyin-kötet szövegeinek elemzésével azt vizsgálom, hogyan jelenik meg a funkcionalitás elve Erdélyi Z. János magyar szövegvariánsaiban. Az előadásomban elemzendő költői szövegvariánsok egybevetésekor azt is szeretném kimutatni, hogy bár mindegyik magyar szöveg kommunikatív ekvivalense az orosz nyelvű szövegeknek, de nem minden esetben felel meg a fordításszöveg a funkcionalitás elvének.

M. NAGY ILONA, BÉNYEI ÁGNES

A Margit-legenda szótára mint az iskolai oktatás és a nyelvtörténeti ismeretterjesztés segítője

m.nagy.ilona@arts.unideb.hu

Neumann, kedd 9.30

A Margit-legenda az egyetlen magyar tárgyú kódexünk, latin forrásai szintén itthon születtek. Árpád-házi Szent Margit személyét irodalmi feldolgozások is népszerűsítették. Legendája iskolai tananyag, s a szélesebb olvasó közönség is érdeklődik iránta, ezért a középkori szövegből népszerű

modernizált átiratok is születtek. Mindez megkívánja, hogy régi nyelvét minél jobban értsük, a mai olvasó, a diákok is. Ezt a célt is szolgálja a legenda szókincsének szótári feldolgozása.

Az előadás példákon keresztül azt mutatja be, hogyan használható fel a szótár a mai olvasónak ismeretlen vagy nem pontosan értett szavak értelmezésében, s milyen tipikus esetekben van szükség segítségre. A régi nyelvhasználaton kívül nehézséget jelent a művelődési háttérismeretek hiánya is. Külön szólni az előadás a legenda egyházi-kolostori szókincséről – amely a legendában központi szerepű, de a mai olvasótól általában távol áll.

Azon túl, hogy a szótár a nyelvtörténeti ismeretterjesztés hasznos eszköze lehet, tudományos hozadéka is van, ami a nyelvtörténeti szótárainkkal (NySz., TESz., EWUng., SzT.) való összevetéssel válik láthatóvá. Közül olyan szavakat a legendából, amelyek korábbi előfordulásúak, mint annak eddig ismert első adata, illetve feltüntetni egyes szavak olyan jelentését, amelyet a szakirodalom eddig nem vagy csak későbből tartott nyilván. Előfordulnak benne korábbi szótárainkban címszóként – különböző okokból – nem szereplő szavak is. Mindezek a történeti lexikográfiai ismereteinket bővítik, számontartásuk művelődéstörténeti szempontból sem lényegtelen.

M. PINTÉR TIBOR

Minimalista nyelvtechnológia – bölcészeknek

m.pinter.tibor@kre.hu

Neumann, kedd 15.30

Az előadásban tapasztalati tényekre alapozva összefoglalom azokat az alapeszközöket, valamint azok kezelésének minimális elvárásait, amelyek a KRE BTK Magyar Nyelvtudományi Tanszékén bevezetésre kerültek. Megkísérlem összefoglalni, vajon milyen határai vannak egy tipikus bölcésznek - meddig mehetünk el a nyelvtechnológia és információtechnológia felhasználásával, valamint oktatásával. Hol a határ, amikor még haszonnal és nem gátként használható az oktatásban.

MAGYARI SÁRA

Az anyanyelv képe Bihar és Temes megyei végzős diákok tükrében

saramagyary@yahoo.com

134-es, kedd 9.30

Jelen kutatás témája az anyanyelv nyelvi képének vizsgálata Bihar és Temes megyei magyar középiskolába járó diákok körében, különös tekintettel a XII. osztályosokra. A 2014 tavaszán készült vizsgálatok alapján arra a kérdésre keressük a választ, hogy milyen hozzáállást tanúsítanak a középiskolások az anyanyelvhez, milyen az attitűdjük a magyar nyelvvel kapcsolatban, milyen presztízsű számukra az anyanyelvük, milyen hasznossági elvek mentén látják át a magyar nyelv hasznosíthatóságát abban a régióban, amelyben élnek.

Az anyanyelv nyelvi képe olyan konceptualizációs folyamatot takar (vö. Bańcerowski 2008, 2009;

Hegedűs 2000), amely egyenesen arányos az anyanyelv (magyar nyelv) presztízsével a vizsgált beszélőközösségek környezetében (vö. Erdei 2010; Magyarai 2014). Úgy véljük, hogy kisebbségi helyzetben az anyanyelv megítélése kettős: van egy fajta „külső” diskurzus, amely előírja, hogy milyen módon kell beszélni az anyanyelvről; másrészt van egy mögöttes, belső diskurzus, amely a valódi viszonyulást tartalmazza. A nyelvi világkép vizsgálata során olyan összefüggéseket tárunk fel, amelyek megmutatják a mögöttes diskurzust, a valódi nyelvi attitűd kerül így a felszínre.

Másrészt szükséges egy olyan megközelítésmód is, ahol az anyanyelv fogalmát az azonosulás – azonosítás – kompetencia – kompetenciamegszerzés (Nádor–Spannraft 2012: 11) szempontokon keresztül értelmezzük, azaz egyrészt szociolingvisztikai értelemben, másrészt viszont nyelvpedagógiai szempontokat érvényesítünk.

Az előadás ennek az összehasonlító kutatásnak az eredményeit kívánja bemutatni.

MAKKOS ANIKÓ

Az anyanyelvi fejlesztés szükségességéről a fordítóképzésben

makkos@atif.hu

Simonyi, szerda 9.30

Az előadás egy friss empirikus kutatást mutat be, amely során 110 fordító szakos egyetemi hallgató eredeti anyanyelvi szövegeinek és angol nyelvről anyanyelvre fordított szövegeinek összehasonlítása történt a csoportban feltárt szövegalkotási problémák alapján. Bár a fordítások értékelésében ma már domináns a célnyelvi megközelítés, az anyanyelvre fordított szövegek minőségének meghatározásakor kevés szó esik az anyanyelvi szövegalkotási képesség szintjéről, amellyel a jövőben fordítók rendelkeznek, illetve nincsenek olyan empirikus vizsgálatok, amelyek feltárnák a két szövegalkotás közötti összefüggéseket. Ugyanakkor magyar és nemzetközi tanulmányok is bizonyítják (Klaudy 2001, Pollmann 2004, Lang 1999, Bergen 2009), hogy a jövőbeni fordítók anyanyelvi kompetenciája nem éri el a kívánatos szintet, és hogy feltétlenül szükség van anyanyelvi fejlesztésre is a fordítóképzésben. Az előadás arra mutat rá, hogy egyértelmű összefüggések rajzolódnak ki a két szövegalkotási képesség között, és hogy vannak kiemelkedő területek, ahol különböző mértékben, de az anyanyelvi és az anyanyelvre fordított szövegekben is mutatkoznak hiányosságok. A vizsgálat alapján további fejlesztésre van szükség a szókincs esetében, ahol legjellemzőbb problémának az indokolatlan szóismétlések tűnnek, a szöveg konnexitását létrehozó elemek alkalmazása terén és olyan helyesírási kérdésekben, amelyek a szöveg-szerkesztők hatókörén kívül esnek. Ez a tudás be kell, hogy épüljön a fordítóképzés mindennapjaiba, de más felsőoktatási szakokon is hasznosulhat, mivel a helyes anyanyelvi írásbeli szövegalkotás nélkülözhetetlen.

MARÓTI ORSOLYA

Az empirikus pragmatikai vizsgálatokkal kapcsolatos módszertani kérdések a visszautasítás beszédaktusa kapcsán

orsolyamaroti12@gmail.com

134-es, kedd 16.00

A visszautasítás magyar nyelvhasználati jellemzőit először Szili Katalin 2002-es publikációja írta le. Ő diskurzuskiegészítő kérdőíves módszerrel gyűjtött adatokat elemzett, csakúgy, mint a vele szinte egy időben születő interlingvális tanulmányok (Bándli–Maróti 2003). A saját vizsgálataim során felmerülő nehézségek indítottak arra, hogy több szempontból is foglalkozzam a beszédaktusok kutatásának lehetséges módszereivel (különös tekintettel a visszautasításra). A szakirodalom tanulmányozása mellett vizsgálatokat is végeztem annak felderítésére, hogy kutatási területemen mely módszert (módszereket) tudnám leginkább felhasználni. A módszertani útkeresés során először hangsúlyozottan foglalkozom az empirikus pragmatikai vizsgálatok módszertani kérdéseivel, azon belül is az írásbeli és a szóbeli gyűjtés közötti különbséggel kapcsolatos aggályokkal, majd a szóbeli adatgyűjtés egy speciális esetét írom le egy, a valóshoz nagyban hasonló beszédhelyzetben.

A vizsgálati módszerek érzékenységének felderítése a nyelvi viselkedési szabályok kulturális meghatározottsága miatt is indokolt egy adott beszélőközösségben. Tudnunk kell ugyanis, hogy ugyanannak a csoportnak milyen mértékben hasonlít az írott kérdőíveken adott válaszainak direktsége a közvetlen, beszélt nyelvi válaszaihoz. A nyelvhasználatot a társas interakcióban több tényező határozza meg egyszerre, s ma még nem teljesen világos, pontosan melyek ezek, s hogyan kapcsolódnak egymáshoz. A pragmatikai vizsgálatok csak lépésről lépésre tárhatják fel az összefüggéseket, s ezek ismeretében illeszthetjük egymáshoz a mozaik darabjait. Minél jobban sikerül a vizsgált terület sajátosságaihoz leginkább illő módszert kiválasztani, annál világosabban rajzolódnak ki a nyelvhasználati szabályok.

MÓZES DOROTTYA

Nyelvhasználat és közösségteremtés. Az afrokari zene, orális kultúra és nyelv auralitásának (füllel hallhatóságának) összefüggései a Soundcloud zenei közösségi oldal felhasználóinak online megjegyzéseiben

dorottya.mozes@gmail.com

Poszter

Jelen kutatás célja az, hogy a fekete kultúra, a nyelvi performancia és az auralitás (füllel hallhatóság) összefüggésrendszerében feltérképezze a közösségi nyelvhasználatban rejlő közösségalkotó lehetőséget. Ezt a lehetőséget Achille Mbembe (2014) felfogásához kötődve utópikus potenciálnak nevezem, mivel a közösségi nyelvhasználaton keresztül ún. "képzeletbeli közösség" (Anderson 1994) is létrejöhet. Az

előadásban azt vizsgálom, hogy a Soundcloud zenei közösségi oldal felhasználói az afrokari zenei remixekre tett online megjegyzéseikben a rendelkezésükre álló nyelvi és kulturális forrásokat hogyan használják fel összetett jelentés- és csoportidentitás-alkotás céljából. A kommentárok kvalitatív elemzése alapján bemutatom a fekete auralis kultúra, az afrokari zenei remixek és a hallgatók közötti interakció sajátos eszközeit és mozzanatait, különös figyelmet fordítva a globális és lokális kulturális áramlatok és gyakorlatok közötti komplex kapcsolatokra és kölcsönhatásokra. Elsősorban azokra a megjegyzésekre fókuszálok, amelyek auralis tulajdonságokat vagy viselkedést mutatnak, mivel ezekből arra lehet következtetni, hogy a nyelv auralitása és a zenéhez való kapcsolódása új jelentés- és identitásstruktúrákat képes teremteni. Hipotézisem szerint ezek az auralis tulajdonságokat vagy viselkedést mutató megjegyzések egy alulról szerveződő „képzeletbeli közösséget” hoznak létre, amely elsősorban nem etnikailag, szociálisan stb. van meghatározva, hanem egy olyan csoport létrehozását jelenti, amely az Achille Mbembe által felvázolt rassz nélküli utópiák egyes jellemzőivel és szerveződési formáival írható le.

NAGANO, ROBIN L.

Building and using a mini-corpus: a classroom project

nyerobin@uni-miskolc.hu

Poszter

This presentation reports on a classroom project involving students in creating and using a small corpus of specialized texts (in this case in labor law). Through the project learners become familiar with corpus tool software and concordancing and learn to analyze lexical items to build their understanding of English for use in legal contexts and genres. In addition, they present their findings to classmates and develop worksheets to reinforce the information to be gained from concordances.

The presentation begins with a short explanation of how a huge general corpus differs from a small-scale corpus focused on a specific topic. After going over the advantages and limitations of such a mini-corpus, we look at the project itself, where students participate in collecting texts related to the issue of termination in labor law. In the initial stage, a rough classification by genre is carried out – e.g. newspaper article, law blogs, court judgments.

Next the students learn to use the free corpus software TextSTAT to produce frequency lists and concordances. They identify items of interest – primarily lexical, but also grammatical – and investigate them using the tools. Students then present their findings or make up worksheets for classmates. Samples are displayed.

This technique can be used with any group focused on a specific topic area. The project leads to a teaching resource that can be used and added to by future students, and learners also gain knowledge of a tool of practical use in their careers.

NÉMETH MARGARITA VERONIKA

A bocsánatkérés mesterei: Japán-magyar interkulturális vizsgálat

margarita.nemeth@gmail.com 239-es, szerda 9.30

Az intralingvális pragmatikával foglalkozó kutatások egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek a beszédaktusok (pl. kérés, visszautasítás) vizsgálatára. Kutatásom célja a bocsánatkérés beszédaktusának interkulturális vizsgálata japán-magyar viszonylatban. A többi beszédaktushoz képest a bocsánatkérés vizsgálata nem annyira elterjedt, mivel sokkal inkább szituációfüggő, és számottevően ritkábban használjuk (Overfield 1995). Egyúttal a bocsánatkérés 'kétélű' beszédaktusnak tekinthető, hiszen míg az egyik fél számára arcfenyegető, addig a másik fél számára arcvédő jellege van (Szili 2003). Ez különösen érdekes kutatásom szempontjából, hiszen míg például a magyarok bocsánatkérés helyett hajlamosabbak magyarázkodni (Szili 2003) addig a japánokból – akik kimutathatóan gyakrabban kérnek bocsánatot, mint mások (Naotsuka 1990) - ez „ellenérzést” vált ki (Hidasi 2003). A 'sumimasen' kifejezés kétértelmű, a japánok 'köszönömként' és 'bocsánatkérésként' egyaránt használják, elősegítve ezzel a 'homályos' fogalmazásmódot és a partner arcának megvédését (Sugimoto 1998).

Kutatásom során a magyar mint idegen nyelvet tanuló japán anyanyelvűek és magyar anyanyelvűek bocsánatkérési stratégiáit kívánom vizsgálni a CCSARP projektben (Cross Cultural Speech Act Realizations Patterns, 1989) megismert ún. diskurzuskiegészítő teszttel. Az alanyok online kérdőív formájában, különféle társadalmi jellemzőkkel meghatározott szituációkba helyezett diskurzuszekvenciákat egészítenek ki, melyet a Blum-Kulka-Olshtain-féle rendszer alapján klasszifikálok és elemzek. A teszt DCT (Dialogue Completion Test) és MDCT (Multiple-choice Dialogue Completion Test) technikákat - azaz nyitott végű és feleletválasztós kérdéseket - egyaránt alkalmaz.

A vizsgálat eredményei rávilágítanak a két beszélőközösség eltérő szociokulturális hátterére és hozzájárulnak a magyar mint idegen nyelv eredményesebb tanításához is.

NÁDOR ORSOLYA

Hasznos nyelvészet - zágrábi keretben

nador.orsolya@kre.hu 239-es, hétfő 17.00

Az előadás először felvázolja azokat leíró-, történeti- és alkalmazott nyelvtudományi kereteket, amelyek a Zágrábi Egyetem hungarológiai képzésének diszciplináris hátterét jelentik. Mivel a személyi, tárgyi és képzési koncepciók döntően a leíró- és történeti stúdiumoknak kedveznek, a hallgatók viszont igénylik a „hasznos nyelvészetet” is, ezeknek is meg kell jelenüniük – egyebek között azért, hogy a folyamatos érdeklődés és maga a szak fennmaradjon.

A hallgatók jellemzően kétszakosok, ezen belül valamely szláv nyelv, a német, vagy a török fordul elő a legtöbb esetben. Az előzetes tájékozódás során

kiderült, hogy nemcsak a diszciplináris hungarológia szakon, hanem más, a hungarológiához hasonló szakokon is alig fordul elő az alkalmazott nyelvészet. (A kongresszusig szándékomban áll a többi külföldi egyetem hungarológiai képzésének áttekintése is ebből a szempontból. A kérdőíves kutatás előkészítése folyamatban van.)

A negyedik és ötödik évfolyam számára választható kollégium a Népek és nyelvek Kelet-Közép-Európában, amely alkalmas arra, hogy a hallható interdiszciplináris keretben, de nyelvtudományi kiindulással ismerkedjenek meg az areális nyelvészet, a kontaktológia, a két- és többnyelvűség, a szociolingvisztika, a nyelvpolitika és az eurolingvisztika főbb vonalaival.

Az előadásban az elkészült, a stúdiummal megegyező című tankönyvre támaszkodva mutatom be, hogyan lehet a szűkre szabott diszciplináris és tanórai keretek közé szorított hungarológiai képzésbe beilleszteni a hasznos nyelvészet egyes területeit, felkelteni a hallgatók érdeklődését a tanulmányaikhoz szorosan nem kapcsolódó témák kutatására, valamint zárásként kitérek annak a nagyobb szabású elméleti munkának a tervére is, amely a magyar mint idegen nyelv 21. századi tudományközi kapcsolatainak feltárását tűzte ki célul.

ORTUTAY KATALIN

Kisebbségi nyelvoktatás a 21. században – A baszk nyelv az iskolában

ortutayk@gmail.com

Poszter

A baszk nyelv, vagy euskara, ahogyan a baszkok nevezik izolált nyelv, hiszen önálló nyelvi szigetet képez Európa nyugati csücskében, mivel a baszk nem tartozik az indoeurópai nyelvek közé, ugyanakkor Európa legrégebbi nyelve. Bizonyos hipotézisek szerint kaukázusi eredetű nyelv, de ez még ma sem bizonyított tény. A Baszkföld hét történelmi tartományból áll, ebből három található Franciaországban, négy pedig Spanyolországban. Három millió lakosa van, ebből a kisebbség hányad, mintegy 230 ezer fő él Franciaországban. A baszk nyelvnek három változatát beszélik, ugyanakkor a dialektusok és a standardizált egységesített változat, az euskara batua, amelyet a Baszk Nyelvi Akadémia 1960-ban fogadott el, együtt léteznek mind a mai napig. A baszk nyelv oktatása többféle pedagógiai modell keretében történhet. Ezek az oktatási formák elég régóta jelen vannak az iskolákban, a legelső modell az immerziós modell volt, amely a SEASKA egyesület vívmánya, és amelynek keretében először csak baszk nyelven folyik az oktatás és csak később, fokozatosan lép be a francia nyelv a rendszerbe. A baszk nyelven ikastolának nevezett intézményekben 1964 óta folyik a baszk nyelv oktatása a francia mellett. Előadásomban a baszk kisebbségi nyelv helyzetét, oktatásának körülményeit és módszereit mutatom be, a legfrissebb szociolingvisztikai felmérések adataira támaszkodva, valamint a Biarritz-ban található ikastola működésének rövid ismertetésével.

PAKSY ESZTER

Nem professzionális fordítás és a fordítói önkép

epaksy@freemail.hu

Simonyi, hétfő 17:30

Az utóbbi években megnövekedett a tudományos érdeklődés a fordítások egy mennyiségileg igen jelentős része iránt, mégpedig a nem képzett vagy/és nem pénzért fordítók által végzett fordítások iránt. Ezek lehetnek például bevándorlók gyerekei által végzett fordítási-tolmácsolási szituációk, önkéntes fordítók közössége által végzett egészségügyben, közigazgatási intézményekben végzett fordításokról vagy az internetes világban on-line filmfeliratozásról, a wikipédia oldalak fejlesztéséről, egyházi közösségekben végzett önkéntes fordításról. A fordítói és tolmács szakma erősen küzd azért, hogy tevékenységüket mint szaktudást igénylő szakmát elismerjék, ezért érthető fenntartással nézik ezeket az önkéntes tevékenységeket. Pedig a mai interkulturális világban egyre nagyobb szerepet kapnak a természetes vagy nem professzionális fordítók és ha valóban meg akarjuk ismerni a fordítással kapcsolatos jelenségeket, nem hunyhatsz szemet ezek felett sem.

Előadásomban szeretném nagy vonalakban bemutatni az ehhez a területhez kapcsolódó kutatásokat, és saját tapasztalatomból megismertetni egy konkrét példát, egy nemzetközileg elterjedt egyházi mozgalom, a Fokoláre mozgalom példáját. Ennek a mozgalomnak a világ több mint 180 országában vannak közösségei és rendszeres a kapcsolattartás a közösségek között. A nemzetközi továbbképzések, képzési iskolák, nagyszabású kongresszusokon kívül napi szinten is számos téren szükség van a fordítási és tolmácsolási tevékenységre, amit zömében önkéntes alapon, nem szakképzett fordítók végeznek. Milyen sajátosságok jellemzik ezt a munkát? Hogyan tekintenek önmagukra a fordítást végzők? Milyen átjárások vannak a hivatalos fordító szakma és az önkéntes fordítói világ között? Ezekre a kérdésekre igyekszik előadásom választ találni.

PÉTERI ATTILA

Modális diskurzív struktúrák korpusznyelvészeti vizsgálata német és magyar módosítószók kontextusa alapján

peteria@t-online.hu

Poszter

Hipotézis: Amennyiben egy beszélő a diskurzusban episztémikus modális elemet használ, például a valószínűleg módosítószót, az általa kifejezett episztémikus tartalom általában nem csupán az adott mondat propozíciójára vonatkozik, hanem a beszélőnek a teljes témához való viszonyulására. Következésképpen várható, hogy ezen módosítószók környezetében egyéb modális elemek gyakrabban fordulnak elő, mint az adott korpusz egészében, és modális struktúrát alkotnak.

Kérdések: Milyen empirikus módszerekkel igazolható a feltételezett modális diskurzív struktúrák léte? Hogyan találhatunk mögöttük konvencionizált

mintákat? Milyen kultúraspecifikus különbségekre következtethetünk az egyes nyelvekben talált eltérő minták alapján?

A kérdések megválaszolása egy három szintes módszertani modell segítségével történik. A mikroelemzés szintjén 100 véletlenszerű korpuszpélda disztribúciójának kézi, introspektív elemzése során leírom a vizsgált elemek pontos jelentését, valamint a környezetükben előforduló további modális elemeket. A medioelemzésben szótárakra támaszkodva, megfelelő szubsztitúciós tesztek segítségével létrehozom a vizsgált módosítószókkal hasonló jelentésű nyelvi kifejezőeszközök listáját, majd konkordanciaprogram segítségével meghatározom ezek relatív gyakoriságát a vizsgált elemek környezetében, illetve a teljes korpuszban. A makroelemzés szintjén egy teljesen automatikus kereső algoritmus segítségével a teljes korpuszban megvizsgálom a vizsgált módosítószók egy bekezdésnyi kontextusát a velük korreláló modális elemek gyakorisága szempontjából. Vizsgálataim egyértelműen kimutatják, hogy az episztémikus jelentésű módosítószók környezetében mindkét nyelvben szignifikánsan gyakoribbak az egyéb episztémikus jelentésű elemek, ugyanakkor az evidenciális, illetve faktikus jelentésű módosítószóknál ez az összefüggés sokkal árnyaltabban jelenik meg, és német-magyar viszonylatban jelentős különbségeket mutat. Ezekre magyarázatot is adok.

A módszert az előadásban a magyar valószínűleg és nyilvánvalóan módosítószók példáján mutatom be német ekvivalenseikkel összehasonlítva.

PIUKOVICS ÁGNES

A fonetikai ábécé használatának kérdései a középiskolai angol nyelvórán

agnes.piukovics@gmail.com

Poszter

A közelmúlt technikai előrelépései jelentős változást hoztak az angol nyelv kiejtésének tanításában. Az elektronikus szótárak elterjedése előtt természetes volt, hogy angol kiejtést a fonetikai ábécé alkalmazásával tanítunk, hiszen a transkripció ismerete az önálló nyelvtanulóvá válás elengedhetetlen feltételének számított. Manapság viszont az alternatív lehetőségek térhódítása miatt megkérdőjeleződött a beszédhangok megjelenítésének szükségessége az angolórán. Egyre több angol nyelvtanár dönt úgy, hogy nem tanítja meg a fonetikai karaktereket, akik viszont még ma is használják, számtalan problémáról és sikertelenségről számolnak be. Kutatásomban ezen problémák okait kívántam feltárni.

Két olyan középhaladó szintű csoportot vizsgáltam meg, akik teljesen különböző módon, ám valamilyen szinten mégis a fonetikai ábécé alkalmazásával tanulják a kiejtést. Mindkét csoport a New English File c. tankönyvet használja, de míg az egyikük rendszeresen elvégzi a tankönyv kiejtést tanító feladatait, a másik csoport azokat következetesen átugorja, szóban gyakorolja az szavak kiejtését, s a fonetikai ábécét három tömbösített órán tanulta meg. Kutatásomban a két csoport kiejtéstudásában és transkripció-olvasási készségében mutakozó

különbség mértékére voltam kíváncsi. Az adatgyűjtést tanári interjúk, tanulói kérdőív, és egy tanulói kiejtéseszt segítségével végeztem. Az eredmény nem mutatott különbséget a két csoport között; mindkét csoportnak komoly nehézségei voltak mind a kiejtéssel, mind a transkripció-olvasással. A problémák szerintem több okra vezethetők vissza: a tanulók egyrészt nincsenek tisztában az átírás használatával, mivel tanáraik csak az önálló szótárhasználat jelentőségét közvetítik feléjük. Gondot okoz továbbá az is, hogy a tankönyv feladatai nem magyar anyanyelvűek számára készültek, s így nem mindig jelentenek megfelelő szintű kihívást a tanulók számára, egy-egy szimbólum azonosításában pedig túl nagy segítség a hozzá társított kép.

POLCZ KÁROLY

Konvencionálisan indirekt explicit és implicit beszédaktusok az angol-magyar filmfordításban

kpocz@gmail.com

Simonyi, kedd 14.45

A konvencionálisan indirekt direktív és kommisszív beszédaktusok gyakran jelennek meg kérdő formában mind az angol (Blum-Kulka 1989; Trosborg 1995), mind pedig a magyar nyelvben (Szili 2004). Az indirekt beszédaktus illokúciós ereje explicit és implicit nyelvi elemekkel modulálható. Az explicit megnyilatkozás tartalmaz egy vagy több olyan lexikai elemet is, amely egyértelművé teszi, hogy a kérdő formájú megnyilatkozást nem eldöntendő kérdésként, hanem direktív vagy kommisszív beszédaktusként kell értelmezni, míg az implicit megnyilatkozás nem tartalmaz ilyen lexikai elemet, ezért bizonyos esetekben akár eldöntendő kérdésként is értelmezhető.

Az angol-magyar filmfordításban a forrásnyelvi indirekt beszédaktus vagy szintaktikai változtatással (kérdő szerkezet imperatívusszal történő helyettesítésével), vagy pedig lexikai változtatással (az explicit lexikai elem használatával) tehető explicitebbé. Mivel a filmszövegek fordításának vizsgálata azt mutatja, hogy a fordítók jellemzően megtartják a forrásnyelvi kérdő formát (Polcz 2012), joggal merül fel a kérdés, hogy megfigyelhetők-e explicit/implicit pragmatikai elmozdulások a konvencionálisan indirekt kérdő formán belül, és ha igen, akkor a fordítók milyen arányban helyettesítik az implicit megnyilatkozásokat explicitebb megnyilatkozásokkal, illetve fordítva. A kutatásban amerikai filmsorozatok szövegéből gyűjtött, összesen 623 kérdő formájú indirekt direktív és kommisszív forrás- és célnyelvi beszédaktus szerepel. Az eredmények azt mutatják, hogy a fordítók gyakrabban helyettesítik az explicit formákat implicit formákkal, mint fordítva. Az előadás részletesen ismerteti a vizsgálat eredményeit, valamint kitér ezek szövegszintű pragmatikai hatásaira is.

REMÉNYI ANDREA ÁGNES

Mennyit ér a nem-anyanyelvi nyelvtanár? Magyar anyanyelvű angoltanárok tanári identitása interjúk felmérés alapján

remenyi.andrea@btk.ppke.hu

Jedlik, kedd 13.45

Bár a tanári mobilitásnak az európai integrációra gyakorolt, minden érdekelt fél szintjét érintő pozitív hatása közismert, az Európai Unióban nincs közép-hosszútávú tanári mobilitási program (egy-két féléves foglalkoztatás vagy tanárcsere). Az ennek beindításához készült nagyszabású uniós kérdőíves felmérés folytatásaként magyar anyanyelvű angol mint idegennyelvet (EFL) tanító és/vagy angol oktatási nyelvként alkalmazó (CLIL) angoltanárokkal készülő interjúk felmérésen dolgozom. A felmérés célja annak megértése, hogy a tanárok mennyit tudnak a mobilitási lehetőségekről, mik a terveik és mi a hozzáállásuk egy lehetséges EU-s mobilitási programhoz, de közben azt is szeretném megérteni, hogy saját diskurzusuk során hogyan építik fel tanári identitásukat, miközben az EU-s mobilitáshoz vagy magához az EU-hoz is viszonyulnak. Az egy kollégával (a terepmunkással) folytatott egyórás, rögzített, félig strukturált interjúk többnyire az angoltanári szakmáról szóló informális beszélgetésekké („szakmázássá”) alakulnak át, melynek fő témája AZ angoltanár – ez az imidzs, kép formálódik a beszélgető felek között.

Kiderült például, hogy bár a résztvevő tanárok többsége lelkes a közép-hosszútávú mobilitással kapcsolatban, a nem-anyanyelvi tanárt mint olyat (és így saját magukat) alulértékelik az anyanyelvi tanárhoz képest. Egyes résztvevők tudatosan vállalják az anyanyelvi beszélő vagy az anyanyelvi tanár felsőbbrendűségébe vetett hitet (az ún. native speakerism-vélekedést), másokban olyan mélyen, reflektálatlanul él ez a hiedelem, hogy nem is értik a kérdést: nem tudják magukat mint külföldön angoltanító angoltanárt elképzelni, számukra érthetetlen, hogy a külföldön dolgozás angoltanítást jelenthetne. A meginterjúvolt angoltanárok közül csak kevesen reflektálnak komplexebben erre a kérdésre. A konferencián ezt a problémát szeretném kvalitatív elemzés segítségével körüljárni, sok interjúk idézettel, a jelenség jobb megértése érdekében.

ROBIN EDINA

Lektorképzés a gyakorlatban

robin.edina@gmail.com

Simonyi, szerda 10.00

Mivel a lektorálás a gyakorlatban egyre inkább a minőségbiztosítás nélkülözhetetlen eszközévé válik, szükséges olyan szakemberek képzése, akik kellő hozzáértéssel és tudatossággal végzik ezt a munkát: nem csupán ösztöneikre, egyéni nyelvhasználatukra és személyes tapasztalataikra, hanem megalapozott ismeretekre építve dolgoznak. Lektorálásra senki sem születik, és bár a tapasztalatok sokat segítenek, a lektori kompetencia (Horváth 2011) valójában képzés útján, kidolgozott tanterv alapján is elsajátítható. Jelen előadásban ezt a feltételezést kívánom

alátámasztani. Elsősorban összefoglalom az utóbbi öt év szaklektori vizsgálataim eredményeit annak megállapítására, vajon a követelmények valóban tükrözik-e a lektori kompetencia összetevőit, illetve milyen más egyéb kihívásokat állítanak a jelöltek elé. Másodsorban bemutatom a lektorképzés során szerzett eddigi tapasztalatokat. A szaklektori kurzusok elméleti hátterére és tananyaga a vizsga által mért lektori kompetencia összetevőire épült, és a képzés után a résztvevők mindegyike sikeresen megfelelt a vizsgán. Az előadás végezetül felvázolja azokat az ismereteket, amelyeket a képzés tapasztalatai alapján érdemes beépíteni a lektorképzésbe: a lektorálás tevékenységének meghatározását, alapelveit, paramétereit, folyamatlépéseit, műveleteit és értékelési lehetőségeit, a tudatosság és döntőképeség fejlesztését, illetve a nyelvhelyességi problémák tisztázását. Mindezek arról tanúskodnak, hogy a lektorálás többet jelent pusztán egymás munkájának átfutásánál: meghatározott tudásanyagra épülő, tudatos munkavégzést feltételez.

RÓZSAVÖLGYI EDIT

A topológiai téri tartomány kódolása az olaszban és a magyarban.

Szemantikai tipológiai elemzés

edit.r@unipd.it

239-es, kedd 10.00

Az előadás egy nagyobb lélegzetű kutatásba ad betekintést, amely a téri viszonyok kódolását vizsgálja a magyar és az olasz nyelvben szemantikai tipológiai alapon. A már elkészült kb. 100 oldalas tudományelméleti háttér részletes taglalására nincs mód, csak röviden tudok utalni az idevágó szakirodalomra és a releváns kérdéskérdésekre. A szemantikai tipológia egy funkcionális alapú diszciplína, amely a kognitív szemlélet és a tipológiai alapú kontrasztív nyelvészet integrációját hivatott megvalósítani. Mindkét diszciplína empirikai alapon nyugvó tudományág, mindkettő méltányolja a nyelvi sokféleséget, és a gondosan begyűjtött nyelvi adatokból kívánja kialakítani elméleti irányvonalát. A nyelvtipológiai és a kognitív nyelvészeti vizsgálatok összeegyeztethetőségének bizonyítására már eddig is születtek komoly kutatások, amelyekben a kontrasztív nyelvészeti perspektíva kitűnően idomul a kognitív nyelvészeti keretekhez (pl. Bowerman, Boroditsky, Croft, Győri, Evans, Haspelmath, Kövecses, Levinson, Pléh, Tomasello és mások). A szemantikai tipológia keretén belül végzett eddigi kutatások azt bizonyítják, hogy sok eddigi, a téri kódolást (is) érintő nyelvi univerzálét és a téri nyelvre vonatkozó általános paramétert el kell vetnünk, ugyanis ellentmondanak a nyelvi adatoknak. Ez nem jelenti azt, hogy nem lehet felállítani a téri nyelvre vonatkozó általánosításokat, de úgy tűnik, hogy ezeket elvontabb szemantikai jellemzők szintjén kell keresni. Lényeges eltérések mutatkoznak a nyelvek között magában a koncepcióban is, amely a formai megformáltság alapját képezi. Ezt mutatom be két tipológiai és generálógiai igen eltérő nyelv nyelvhasználati mintáinak összevetése által.

Mindez hasznosítható a gyakorlatban is (oktatásban, tananyagok, tankönyvek tervezésében).

SALÁNKI ÁGNES

Kertész Imre: „Sorstalanság” c. műve két fordításának egybevetése

agnessalanki@gmail.com

Simonyi, kedd 9.00

Előadásomban a Nobel-díjas Kertész Imre „Sorstalanság” c. műve (1975. Budapest: Magvető Kiadó) két fordítását kívánom egybevetni. A regény első magyar fordítása Jörg Buschmannak köszönhető „Mensch ohne Schicksal” (1990. Berlin: Rütten&Loening), a későbbi pedig Christina Virághnak „Roman eines Schicksallosen” (1996. Berlin: Rowohlt) címmel.

Elemzésem során azokat az átváltási műveleteket veszem alapul, amelyeket Klaudy Kinga „A fordítás elmélete és gyakorlata” (1994. Budapest: Scholastica) c. művében körültekintően kidolgozott, és amelynek folytatásaként a „Német-magyar fordítástechnika” (1995. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó) c. gyűjteményben én is a szerzőtársam lehettem.

Terjedelmi korlátok miatt az előadásban a fordítások legérdekesebb jelenségeire térek ki, interpretációval, szöveges elemzéssel ellátva azokat. Céлом annak bemutatása, hogyan érvényesülnek a magyarról németre történő fordításban az általunk korábban a 18. századtól a 20. század közepéig vizsgált szépirodalmi művekben jelentkező átváltási műveletek a 20. század végén e két fordításában.

A két fordító stílusa sokban nagyon hasonló, mindketten alapvetően követik Kertész Imre elbeszélőtechnikáját, amely tárgyilagos, naplószerű, ‘egyenes vonalú’, jelen vagy félmúlt idejű mondatokat, majd Köves Gyuri hazatérése után ismét jelen időt alkalmaz. Hűen adják vissza a 14 éves kamasz nyelvezetét, majd a regény végére már az érett férfi pontosabb, emeltebb hangvételű teljes mondatait. A stílus filozofikusabbá, lendületesebbé válik. A két fordításban a stílusváltás ezen formáját mutatom be.

SÁROSDI JUDIT

Kultúrák találkozása a fordításokban

sarosdy.eni@t-online.hu

Simonyi, kedd 15.30

Az előadáson autentikus szövegeken vizsgáljuk meg, hogy milyen fordítási nehézségek adódnak a magyar és az angol nyelvű kultúrák közötti különbségekből. Megfigyeljük, hogy a hétköznapi nyelvben miként jelenik meg a nyelvi interferencia, majd az egyes szakterületekre jellemző olyan fordítási problémákkal foglalkozunk, amelyek az eltérő társadalmi, politikai, jogi stb. rendszerekből fakadnak. A pontatlan szövegek közvetítésnek sok esetben nem csupán nyelvi okai vannak. Fordításnál figyelembe kell venni az egyes kultúrákra jellemző eltérő társadalmi struktúrát és az ebből adódó különböző gondolkodásmódot is. Például a brit parlamentben, amely kétkamarás, szemben a magyarral, létezik árnyékkormány, míg a magyarban ez a fogalom nincs jelen. Az angol cikkekben szereplő ‘home secretary’ szókapcsolatot gyakran fordítják ‘házi titkár’-nak belügyminiszter helyett. A fenti jelenségek kezelésére elengedhetetlen a leendő fordítók szociolingvisztikai kompetenci-

ájának fejlesztése, amihez módszertani fogásokat is bemutatunk, melyek a különböző szintű fordítóképzésben alkalmazhatók.

SÁRVÁRI JUDIT

Az interkulturális tanulmányok helye a szakfordító és tolmácsképzésekben a BME-n

sarvari@nyi.bme.hu

Simonyi, kedd 16.00

Globalizálódó világunkban egyre inkább természetes állapot, hogy léteznek multikulturális és multi-lingvális közösségek. A munkaerőpiac nemzetközivé válása és a széles értelemben vett mobilitás feltételezi nemcsak a több nyelv tudását, hanem olyan interkulturális tudás és kommunikációs stratégiák elsajátítását, melyek segítik a kommunikációt, a megértést ezekben a közösségekben. Különösen fontos ez a tudás a (szak)fordítók, tolmácsok számára, akik egy másik kultúra termékét fordítják, vagy másik kultúra képviselőinek előadását, tárgyalását tolmácsolják. De milyen nyelven is? Nem mindig anyanyelvű az a beszélő, akinek szavait fordítani kell, és nem mindig a tolmács anyanyelvére. Melyik kultúrát kell hát ismerni ezeknek a hallgatónak? Az előadás azt taglalja, hogy az interkulturális tudatosság, érzékenység kialakítása a fontos ezekben a képzésekben, mely megkönnyíti a más kultúrával való találkozás kezelését. Az előadó szakfordító és tolmács hallgatók körében végzett kérdőíves felmérés, és már gyakorló szakfordítókkal, tolmácsokkal készített interjúk alapján vonja le következtetéseit.

SCHIRM ANITA

A diskurzusjelölők fordításának problémái az elmélet és a gyakorlat oldaláról

schirmanita@gmail.com

Poszter

A diskurzusjelölők olyan pragmatikai kategóriát alkotnak, amelynek elemei textuális és interszónális viszonyokat képesek kifejezni (Fraser 1998). Ezeknek az elemeknek a pontos funkcióit azonban még az anyanyelvi beszélők is nehezen tudják expliciten felsorolni, noha megnyilatkozásaikban nap mint nap használják őket. A diskurzusjelölők az idegen nyelv tanulása és tanítása, valamint a fordítás során is problémát jelentenek, hiszen nem a lexikai jelentésüket, hanem a használati körüket kell megtanítani és visszaadni.

Előadásomban a diskurzusjelölők fordításának problémáját előbb az elmélet oldaláról mutatom be, majd egy konkrét műnek, J. K. Rowling Harry Potter és a bölcsék köve című regényének angol változatát és magyar fordítását hasonlítom össze. Mivel Sonia 2002-ben a regény angol és olasz verzióját már összevetette egymással a diskurzusjelölők tekintetében, így lehetőségem nyílt a magyar fordítás elemzése segítségével Sonia kutatási eredményeit is felhasználva a különböző célnyelvi szövegek fordítói

stratégiáit összehasonlítani.

A vizsgálat azt mutatta, hogy a magyar fordításban a diskurzusjelölők közül a hát fordul elő a legtöbbet, míg az angol eredetiben a well dominál, amelyek ugyan a szótárak szerint megfeleltethetők egymásnak, a fordítás során azonban a kontextuális információk felülírták ezt a szabályt. A diskurzusjelölők közül az angol well-ről is számos tanulmány (Schirm 2007–2008) született már, mivel mindkét elem gyakori és sokféle szerepkörrel bírnak, azonban az egymásnak való megfeleltethetőségüket eddig még nem vizsgálták. Az előadásban a regényből származó angol és magyar példák segítségével a két elem szerepkörreit, egymással való fordíthatóságukat és más diskurzusjelölőkkel való kapcsolatukat mutatom be.

SÓLYOM RÉKA

A magyar nyelv neologizmusai külföldiek és magyarok szemével: megértési folyamatok és attitűdök

solyomreka@hotmail.com

Neumann, kedd 10.00

Az előadás napjaink magyar nyelvének néhány neologizmusával (főnév→melléknév szófajváltással létrejött neologizmusok, például alap, gerilla, zsír; be igekötős igék, például becélóz, beígér, betámad, betagel, bevállal; -l és -z képzőkkel angol szótövekből képzett igékkel, például betagel, coming outol, Facebookol, szelfizik) kapcsolatban vizsgálódik magyar és nem magyar anyanyelvű nyelvhasználók (a Balassi Intézet B és C szintű hungarológus csoportjaiban tanuló hallgatók) körében.

Az összehasonlító vizsgálatra két, 2014-ben felvett kérdőíves felmérés vonatkozó adataira támaszkodva, funkcionális-kognitív keretben kerül sor. A vizsgálat figyelembe veszi a közlő és a befogadó előzetes tapasztalatait, a kommunikációs szituációt, és olyan jelentésszervező folyamatokat, mint a fogalmi metaforák, metonímiák működése (vö. Lakoff–Johnson 1980, Kövecses 2005), a vizsgált neologizmusok szemantikai felépítése (vö. Solyom 2014) és a mentális terek, illetve a fogalmi integráció (Fauconnier 1994 [1985], Fauconnier – Turner 1998). Az elemzés a következő kérdéseket vizsgálja: 1) a magyar anyanyelvű és külföldi adatközlők értelmezési folyamatai közötti hasonlóságok és különbségek, úgymint a vizsgált neologizmusok jelentéséhez kapcsolódó megértési és/vagy félreértési folyamatok, 2) a magyar és külföldi adatközlők stílustulajdonításában fellelhető eltérések, 3) a magyar és külföldi adatközlőknek a vizsgált neologizmusok használatához kapcsolódó attitűdje között feltételezhető különbségek. Az elemzés ilyen módon szerves folytatását képezi a témában a korábbi években hasonló körülmények között végzett kutatásoknak (pl. Solyom 2012), és várhatóan további, még részletesebb tapasztalatokkal fog szolgálni a külföldi magyarnyelvtanulók fordítási és szókincs-tanulási folyamataival, stratégiáival kapcsolatban is.

Vizuális információk nyelvi megjelenítése: a grafikonleírás idegen nyelven

spicze.edit@gmail.com

Poszter

Napjainkban számos tudományterület használja a számszerű eredmények, statisztikák és trendek vizuális megjelenítésére a grafikonokat. Ez a gyűjtőfogalom számos kategóriára bontható, ide tartoznak az oszlop- és kördiagramok, folyamat-ábrák, táblázatok és egyéb összegzésre alkalmas ábrák. A dolgozat azt a kérdést vizsgálja, hogy milyen nyelvi jellegzetességeket kell tudatosítani a nyelvtanulóknak ahhoz, hogy a grafikonleírás és értelmezés feladatát idegen nyelven (angolul) is képesek legyenek megoldani.

A kutatás elméleti háttérét az angol szaknyelvoktatás (ESP) területén végzett műfaj- és diskurzuselemzés kutatások (Hyland 2007, 2011 Paltridge 2007, 2012), empirikus anyagát pedig a mérnöki és közgazdasági felsőfokú tanulmányokat folytató hallgatók írásbeli munkái adják. A vizsgált korpusz folyamatosan bővül, jelenleg N=86 számú, egy intézmény különböző kurzusainak hallgatóitól származó minta alapján folyik az elemzés. A dolgozat bemutatja az írásbeli grafikonleírás, mint műfaj sajátosságait, a kontrasztív elemzés módszereivel összegyűjti és tipizálja a nyelvtanulók (L2) munkáiban előforduló nyelvi, nyelvhasználati, stilisztikai hibákat. További kutatási kérdés, hogy a grafikonok különböző típusairól angol nyelven készített leírások, elemzések mutatnak-e szignifikáns eltérést az adekvát nyelvi megformáltság szempontjából. Annak ellenére, hogy mind diszciplináris kontextusban, mind a nyelvvizsgák írásbeli és szóbeli vizsgakövetelményei között gyakorta előkerül a vizuális ábrák és összefoglalók elemzésének szükségessége, a terület alkalmazott nyelvészeti és nyelvpedagógiai szempontból kevésbé kutatott. Az előzetes eredmények azt mutatják, hogy vannak típushibák és általános jellemzőként leírható nyelvi nehézségek, amelyeket tudatosítani kell a nyelvtanítási-nyelvtanulási folyamat során: numerikus kifejezések, trendek, tendenciák nyelvi megformáltsága, angol-magyar szintaktikai kontrasztivitás, kohéziós eszközök használata stb. A dolgozatban bemutatott kutatási eredmények alkalmazhatóak a munkaerőpiaci megfelelés elősegítése és a releváns, használható nyelvtudást biztosító szaknyelvoktatás területén is.

STURCZ ZOLTÁN

A "nagy háború" hatásai a magyar nyelvpolitikára és nyelvpedagógiára

sturcz@nyi.bme.hu

Neumann, szerda 9.30

A XX. század elején a magyar nyelvpedagógiában megindult és a tízes évekre kibontakozott egy reformfolyamat. A felvetések és a viták két – tartalmi és módszertani – síkon folytak. Az oktatási, a tantervi vitát, benne a nyelvi tartalom kérdését az ún.

klasszikus nyelvek és a modern nyelvek híveinek a szemben állása alkotta. A módszertani kérdések középpontjában a nyelvtani-fordító módszer és a direkt módszer, illetve annak változatai álltak. A nyelvoktatási modernizáció hívei egyértelműen az élő nyelvek tanítása és az új módszerek bevezetése mellett álltak ki. A viták az első világháború alatt még inkább felerősödtek, sőt újabb témákkal – a nemzetiségi nyelvek kérdéskörével – bővültek. Az alulról, a szakmai körökből jövő újítási törekvések összetalálkoztak a felsőbb politikai szándékokkal, a parlamenti nyelvpolitikai felvetésekkel. A nyelv, a nyelvtudás kérdésköre beleágyazódott az ún. háborús pedagógia szélesebb problematikájába. Szervezetileg a felvetések elsősorban a középiskolai oktatási intézményeket érintették, de az akkori felsőoktatás nyelvoktatási gyakorlatára is hatással voltak. A háború sokféle eseménye és különböző színterei paradox módon mutatták meg, hogy a nyelvtudásnak, főleg az élő nyelvek tudásának itt is fontos szerepe van. A vitákról az akkori közoktatási szaklapok írásai, a szakmai egyesületek összefoglalói, továbbá a parlamenti jegyzőkönyvek alapján képet alkothatunk. A háború eseményei először inspirálták ezeket a felvetéseket, de a háború következményei végül is elsodorták a reformterveket, annak ellenére, hogy egy nagy ívű összegző koncepció éppen a háború végnapjaiban fogalmazódott meg.

SZABÓ MARTINA KATALIN, VINCZE VERONIKA

A szentimentsifterek kezelési kérdései magyar nyelvű szövegek szentimentelemzési feladatában

szabomartinakatalin@gmail.com

Poszter

A jelen előadás az ún. szentimentsifterek kezelési kérdéseit, azon belül is az intenzifikáló és a negáló siftereket teszi vizsgálat tárgyává.

A szentimentelemzés a szerzői attitűdöt tükröző, értékelő tartalmat hordozó nyelvi elemek, azaz a szentimentkifejezések detektálását, a szentimentkifejezések értékének (pozitív vagy negatív) a megállapítását, valamint tárgyának (az angol nyelvű terminológia alapján: targetjének) a meghatározását célozza automatikus megoldások segítségével. Péter Mihály (1991: 46) a nyelvi értékelésen belül elkülöníti a racionális és az emocionális értékelés típusát (pl. a habbeton rossz hővezető; a főnököm remek ember!), munkánk során azonban mind a racionális, mind az emocionális értékelő attitűdöt megfogalmazó nyelvi eszközöket a vizsgálat körébe vonjuk.

Megállapításunk szerint a hatékony szentimentelemzéshez a pusztán szentimentkifejezések szótárba rendezett formái nem elegendőek; a nyelvi produktumok számos olyan szintaktikai, szemantikai, és pragmatikai sajátossággal rendelkeznek ugyanis, amelyek képesek befolyásolni a szentimentkifejezések értékét. Ezeket a befolyásoló elemeket nevezzük szentimentsiftereknek.

Az előadásban a szentimentsifterek két altípusát, az intenzifikáló és a negáló kifejezéseket vesszük górcső

alá. Intenzifikálónak nevezzük azokat a nyelvi elemeket, amelyek az adott kifejezés prior értékét fokozzák vagy csökkentik (pl. kifejezetten/aránylag kényelmes az ülés), a negátorok pedig – a szentimentkifejezések esetében – vagy törlik a prior értéket, vagy az ellenkezőjére változtatják azt (pl. nem kényelmes az ülés). Szemantikai–pragmatikai vizsgálataink tapasztalataira támaszkodva azt feltételezzük, hogy az intenzifikálás és a negálás művelete a szentimentérték szempontjából egy egységként kezelhető a nyelvi polaritás fogalmkörén belül, amennyiben a szemantikai oppozíciót Israel (2004) alapján a jelentések skaláris rendszereként képzeljük el. Az előadásban a rendszer ismertetését követően megmutatjuk annak gyakorlati alkalmazásának lehetőségeit is.

SZABÓ MARTINA KATALIN, VINCZE VERONIKA, MORVAY GERGELY

Magyar nyelvű szövegek emócióelemzésének elméleti nyelvészeti és nyelvtechnológiai problémái

szabomartinakatalin@gmail.com 239-es, kedd 14.15

Az emóciók olyan tényezőkre adott reakciók, amelyek fontosnak tűnnek az érzelem átélője számára szükségleteinek kielégítése szempontjából (vö. Симонов 1975: 89). Belátható tehát, hogy az emóció-tartalom automatikus feldolgozásának lehetősége számos szövegbányászati feladatban jelentős haszonnal szolgálhat (pl. vásárlóihangulat-mérés, gazdasági trendek azonosítása stb.). Mindennek ellenére nincs tudomásunk olyan kutatásról, amely a magyar nyelvű szövegek vonatkozásában e nyelvtechnológiai feladat megoldását célozná, illetve a problémakört egyáltalán vizsgálat tárgyává tenné.

Ahhoz, hogy az automatikus emócióelemzésre lehetőséget teremtsünk, létre kellett hoznunk egy a teszteléshez és fejlesztéshez szükséges, manuálisan annotált emóciókorpuszt. A korpusz filmes témájú blogoldaláról gyűjtött szövegeinek feldolgozását elméleti megfontolásokon alapuló annotációs elvek szerint valósítottuk meg. Az annotációban Ekman és Friesen (1969) munkájára támaszkodva hat alapemóciót különítettük el (bánat, düh, félelem, meglepődés, öröm és undor), amelyet szükségesnek véltünk egy hetedik (idegesség) érzelmetípussal is kiegészíteni. Az emóciókifejezések siftereit ugyancsak annotáltuk. Megállapításunk szerint a magyar nyelvben az emóciósfterek három nagy csoportot alkotnak: 1) inzenzifikálók: az emóciókifejezés prior emócióértékét valamilyen irányban (fokozó vagy gyengítő) és mértékben módosítják, pl. nagyon örültek; kevésbé tett boldoggá; 2) irreálók: részben vagy teljesen ellehetetlenítik az adott, emóciót hordozó szövegrész szemantikai tartalmának faktív értelmezését (pl. örülhettem volna; boldog voltál?); 3) negálók: törlik az adott kifejezés prior emócióértékét, illetve bizonyos esetekben másik emocionális értéket rendelnek hozzájuk (pl. félelem nélkül [o]; hát nem örült, hogy lerobbantunk [düh]).

Az előadásban részletesen bemutatjuk mindazokat az elméleti nyelvészeti és nyelvtechnológiai problémákat,

amelyeknek a meggondolására szükség volt az annotálási rendszer kidolgozásához, valamint mindazokat, amelyekkel a munka további lépéseihez szembe kell néznünk.

SZABÓ T. ANNAMÁRIA ULLA

Kompetenciafejlesztés és kultúrákövetítés

ulla.szabot@gmail.com

239-es, hétfő 18.00

A magyar mint idegen nyelv oktatása során is kiemelt szerepet kell kapnia a beszédértés fejlesztésének. Különösen fontos ez a nyelvi előképezettséggel ugyan már rendelkező, de olyan nyelvterületről érkező hallgatók esetében, ahol a nyelvoktatási módszerek másodlagosnak tekintik a szóbeli alapkészségek (beszéd és beszédértés) fejlesztését (Bárdos 2000). A beszéd-készség-fejlesztés speciális feladata megkívánja, hogy az oktató megfelelő háttérismeretekkel rendelkezzen a hallgatók grammatikai, pragmatikai és kulturális ismeretanyagára, szókincsére, forrásnyelvére stb. vonatkozóan is. A beszédértés-fejlesztés, mint koncentrált kompetenciafejlesztést célzó tevékenység, kiváló lehetőséget teremt arra, hogy ne csak pedagogizált segédanyagokkal, hanem autentikus audiovizuális tartalmakkal is dolgozzon a tanár (Puren 1988, Germain 1993). Az a hátrány, hogy kevés az előre rendelkezésre álló, kész segédanyag és gyakorlatsor, az oktatás előnyére válhat: szabadabban lehet válogatni az autentikus anyagok között, s mellé a csoport szintjének megfelelő feladatokat összeállítani. Hiszen gondosan kiválasztott, érdekes, kreatív anyagokat, fejlesztő és egyúttal ismeretbővítő feladatokat kell készíteni. A kompetenciafejlesztés mellett kiemelten fontos a kulturális és a szociokulturális tartalmak, hagyományok, szokások, ünnepek bemutatása (Kramsch 1998, Szili 2006, Szende 2012). Milyen anyagokat tanácsos választani erre a célra és milyen nem? Mire fontos odafigyelni a válogatás során? Melyik nyelvi szinttől érdemes autentikus anyagokat bevinni a tanórára? Hogyan lehet nyelvi szintek szerint alakítani ugyanannak az anyagnak a feldolgozását? Az előadás néhány esettanulmányon keresztül igyekszik választ adni a fenti kérdésekre.

SZILÁGYI-KÓSA ANIKÓ

Tulajdonnevek a kétnyelvű lexikográfiában: a fordítói találékonyság és a terminológia határán

szilagyi.kosa@gmail.com

Poszter

Az előadás célja, hogy bemutassa, miként jelennek meg a tulajdonnevek a kétnyelvű szótárakban. Közismert, hogy a tulajdonnevek sajátosan viselkedő nyelvi jelek: egyrészt nincs jelentésük a szó közkeletű értelmében (ami lexikográfiai ábrázolásukat eleve megkérdőjelezi), másrészt számos esetben olyan standardizált interlingvális ekvivalensekkel (Prah – Prag – Prága stb.) rendelkeznek, amelyeket a szótárak is kodifikálnak.

A vizsgált magyar-német nyelvpárban számos

lexikográfiai mű áll rendelkezésre, amelyekben a tulajdonnevek jobbára csak periférikus szerepet kapnak. Az előadás arra keresi a választ, hogy mely névfajták jelennek meg a szótárakban, melyek hiányoznak teljesen, mely (pl. nyelvpolitikai) tényezőktől függ az egyes névfajták kodifikálása, ill. milyen fordítási nehézségeket rejt a nem kodifikált névpárok megléte. Mindezen kérdések megválaszolása szorosan összefügg a tulajdonnevek fordíthatóságának (fordíthatatlanságának) kérdéskörével.

Végül az a tény, hogy a különböző típusú tulajdonnevek (földrajzi- vagy intézménynevek) többnyelvű használata az aktuális nemzetközi kontextusban soha nem látott méreteket öltött, a tulajdonnevek lexikográfiai megjelenítését különös aktuális kérdéssé teszi.

SZILVÁSI ZSUZSANNA

A számi nyelvű tananyagok fejlődése. Az elektronikus tananyagok és azok szerepe a norvégiai számi oktatásban

zsuszil@t-online.hu

Poszter

Norvégiában egy hosszú norvégosító politikát követően – amelynek egyik fő jellemzője a számi nyelven folyó oktatás és a számi nyelv oktatásának a betiltása volt, – az 1950-es évektől ismét beindult a számi oktatás valamennyi oktatási szinten. Ezt követően, hosszú ideig nem álltak rendelkezésre az oktatáshoz szükséges, megfelelő tankönyvek. Pedagógusok több évtizedes kitartó munkájának köszönhetően megszülettek a számi oktatáshoz elengedhetetlen tananyagok. Előadásomban azt mutatom be, hogy néhány évtized alatt hogyan változott a számi nyelvű tankönyv- és tananyagkínálat az országban.

Érdekes a témát alaposabban megvizsgálni, hiszen a korábban olyan sok nehézséget okozó számi nyelvű tankönyvek hiánya az elmúlt évtized alatt jelentősen mérséklődött. Ma már több számi nyelvű tankönyv van forgalomban, mindhárom norvégiai számi nyelv – északi, lulei és a déli számi – képviselteti magát, de az északi számi rendelkezik a legbővebb kínálattal. Ez indokolható az északi számi területen működő oktatási intézmények túlsúlyával.

A nyomtatott tananyagkínálatot egy mára meglehetősen kibővült digitális tananyagforrás egészíti ki. Ezen túlmenően a modern informatikai lehetőségeket kihasználva internetes kurzusok is elérhetőek, amelyekhez a számi iskolák is hozzáférnek.

A kínálat bemutatása mellett arra is rávilágít az előadás, hogy milyen esetekben és mennyiben segítik ezek a tananyagok és tanulási formák a Norvégiában folyó számi oktatást, tehát milyen mértékben támogatják a számi oktatáshoz való jog érvényesítését.

SZITÓ JUDIT

Humor értése és produkálása két Asperger-szindrómás természetes interakcióiban

judit.szito@kodolanyi.hu

Poszter

Elfogadottnak tűnik, hogy a magasan funkcionáló autisták és Asperger-szindrómások humorértése pragmatikai szempontból korlátozott, mivel az

autizmus kontextusvaksággal jár együtt (Vermeulen 2013). Vannak azonban úgynevezett anekdotikus bizonyítékok ennek az ellenkezőjére is. Ilyen diagnózisú gyermekek szülei például gyermekük kitérő humorérzékéről számolnak be. Ennek magyarázata sokféle lehet (Szító, megjelenés alatt). Az kiviláglik, hogy az Aspergeresek humorra más jellegű, és annak bizonyos fajtáiban tipikusan kiemelkedő teljesítményt nyújtanak. Ilyen például a szójátékok, és más nyelvi alapú humorfajta. A szerző szerint feltételezhető, hogy az aspergeri humor ellentmondásos leírása többek közt arra vezethető vissza, hogy a kutatások kísérleti, az anekdotikus bizonyítékok viszont természetes környezetben születnek. Az nemzetközi szakirodalom főként viccek értésének kísérleti vizsgálatából vonja le következtetéseit. Hiányoznak az esettanulmányok, valamint a spontán humor produkciójának vizsgálata is (Samson 2013). Ennek a hiánynak a betöltését célozza meg az előadás, mely első lépésként két magasan funkcionáló autista (aspergeri típusú) személy spontán humorának vizsgálatából von le következtetéseket többek közt a pragmatikai humor hiányára vagy meglétére vonatkozóan.

SZLADEK EMESE

Az olasz gasztronómiai szaknyelv az EU által nyilvántartásba vett hagyományos különleges termékek leírásában

emese@freemail.hu

Poszter

Az EU termékminőségre vonatkozó címkézési rendszerének egyik kategóriája a „hagyományos különleges termék”. Az Élelmiszerlánc-felügyeletért felelős Államtitkárság honlapjáról letölthető dokumentum szerint 2014 novemberében összesen 38 termék tartozott a ebbe a kategóriájába, köztük kettő Olaszországból: a mozzarella sajt (időben a második, 1998 óta) és a Pizza Napoletana (a Bizottság 97/2010 EU Rendelete alapján).

A rendeletben hosszasan részletezik az alapanyagok minőségére vonatkozó előírásokat, az elkészítés egyes lépéseinek részleteit.

Egy korábbi elemzésben három olasz és négy veszprémi pizzéria étlapjáról listáztam ki az ott kapható pizzákat. Összehasonlítottam az azonos nevű pizzák feltétjeit, és a pizzanevek helyesírását. Az elemzés célja az egyes pizzériákban kapható pizzák összetevőinek feltérképezése, összehasonlítva néhány véletlenszerűen kiválasztott olaszországi pizzéria kínálatával, amelyekben (véltetően) valamilyen szinten eredeti recept szerint, a hagyományt viszonylag követve, hasonló módon készülnek a pizzák.

Az elemzés folytatásaként jelen tanulmányban egy kérdőíves felmérés eredményeit mutatom be, amelyben veszprémi pizzériákat kérdeztem az étlapok összeállításának szempontjairól.

A fordítói munkában elengedhetetlen a különböző rendeletek hivatkozásainak helyes értelmezése. Ehhez is nagy segítség a fordítás során az ekvivalencia szempontjából az eredeti források felkutatása, a szabályos hivatkozások pontos megfigyelése. Az

eur.lex honlap segítségével összegyűjtöttem azokat az információkat, amelyek szükségesek lehetnek egy magyar pizzéria számára, amennyiben kérelmet kíván benyújtani EU szabványnak megfelelő nápolyi pizza készítéséhez, forgalmazásához, a logo használatához.

SZÚCS TIBOR

Kognitív szemlélet a magyar mint idegen nyelv megközelítéseiben

szucs.tibor@pte.hu

239-es, hétfő 17.30

Az előadás elején kiindulásul rövid visszatekintésben igyekszem felfedez(tet)ni a közelmúlt hungarológiai nyelvpedagógiájában helyenként már a kognitív szemlélet felé mutató mozzanatok: a hibaelemzésben mutatkozó újabb (immár a köztes nyelv keretében értelmezett) szempontokkal, a kontrasztív nyelvészet és a fordítástudomány szövegvizsgálataiban megjelenő „dinamikus kontrasztok” jelentőségének kíváncsian felismerésével (a tanulói és a fordítói nyelvhasználatban egyaránt), a funkcionális szemlélet növekvő érvényesülésével, a kommunikatív nyelvoktatás igényének terjedésével összefüggésben.

A kifejtésben a holisztikus kognitív szemlélet még kihasználatlan lehetőségeit és ígéretes távlatait kívánom körvonalazni. A kontrasztív nyelvészet megújulásához máris jelentős mértékben hozzájárultak a szöveg szintjén a fordítástudományi megközelítés impulzusai és a beszédhelyzet kereteiben megkerülhetetlen téri orientáció kognitív szemantikai értelmezései. Manapság szinte kíváncsodik mindezek kiterjesztése a többi nyelvi szint funkcionális leírására, a szókészlet rendszerezett szemantizálására, illetve a grammatika és lexika együttes építkezésére.

Míndehhez a részrendszereken átívelő egészes szemléletmódhoz meglehetősen átfogó lehetőséget kínál például a magyar igekötők bemutatása és az igekötős igék tanítása is. Igekötőink elsődleges irányjelölő, másodlagos aspektuális szerepköre mellett nem elhanyagolható egyrészt a használatukat továbbgazdagító kognitív leképezés megragadása a levezethető absztrahálásban, illetve értéktulajdonításban, másrészt a (rendszerint nem közvetlenül levezethető) teljes jelentésváltozás a lexikalizálódás sajátos eseteként.

A magyar morfológia összetettsége miatt továbbra is szükséges kellő arányban összeegyeztetést, összhangot biztosítani a nyelvtanulás kontrasztív és kommunikatív igényei között, ám bizonyára éppen a kognitív szemlélet funkcionalitása lesz a 21. század magyar nyelvpedagógiájának az a meghatározó tényezője, amely ezt megkönnyítheti.

SVATH DÓRY

Looking for Presenters in the Classroom - Exploring Teaching Techniques for Developing Speaking and Oral Presentation Skills

svath.dory@gmail.com

Poszter

This exploratory study is aimed at gathering information about teaching techniques used for developing speaking and oral presentation skills. The

research questions focus on the characteristics of teaching techniques involved in student books utilized in English as a foreign language classrooms, and what professors, who teach oral presentation skills, think about their efficacy as preparation for monologues. By analyzing speaking tasks in four upper-intermediate level student books, I differentiated among six criteria: the form of work in the preparation stage of task completion, the types of listeners, the purpose of the task, the types of stimuli used and the types and style of text produced. Based on them, twenty-two categories were established which characterized the tasks in detail. The findings were compared and contrasted with the views of two professors teaching at the University of Pécs, Hungary, whose beliefs about teaching techniques were investigated in the form of semi-structured interviews.

As a result of the coursebook analysis it was found that learners were usually expected to use informal language during a discussion or a conversation with a partner, not with a group of people. Most tasks were targeted at the negotiation of content and the expression of opinion based on instructions or questions about a topic. Some questions concerning speaking tasks were included in the interviews as well. The professors' answers revealed that language learners of the upper-intermediate level mostly need to be part of an interactive act of communication which is different from holding a presentation.

T. BALLA ÁGNES

„Ismeretlen” szavak egy új idegen nyelvben: többnyelvű nyelvtanulók szóteszt-eredményei

tballaagnes@t-online.hu

Neumann, kedd 13.45

A harmadiknyelv-elsajátítás területén végzett kutatások arra engednek következtetni, hogy az első idegen nyelv tanulását követően a további nyelvek tanulásának folyamata hatékonyabbá tehető akkor, ha a nyelv tanulása során a nyelvtanár (és/vagy a nyelvtanuló) épít a korábbi nyelv tanulásakor megszerzett tapasztalatokra. Korábbi, magyar anyanyelvű középiskolás adatközlők bevonásával folytatott vizsgálataim mindezt megerősítették (pl. T. Balla 2007, 2012 és 2013).

Jelen előadásomban a harmadiknyelv-elsajátítás területén végzett újabb kutatásaim néhány eredményét kívánom bemutatni. Fő kutatási kérdésem az, hogy egy vagy több idegen nyelvet beszélő nyelvtanulók vajon megpróbálják-e más nyelvekből szerzett ismereteiket kamatoztatni egy új idegen nyelv szavainak tanulása során, különös tekintettel arra a helyzetre, ha a tanuló új nyelv és egy a nyelvtanuló által már ismert nyelv egymással tipológiailag rokon.

Adatközlőim egyrészt olyan középiskolás diákok, akik legalább két idegen nyelvet tanulnak, másrészt olyan nyelvszakos, nyelvtanár, valamint fordító és tolmács szakos egyetemi hallgatók, akik több idegen nyelvet beszélnek különböző szinteken. Az eredmények rávilágítanak a középiskolások és az egyetemisták nyelvi tudatossága közötti különbségekre, illetve arra, hogy a nyelvi tudatosság mind a fiatalabb, kezdőbb,

ezáltal tapasztalatlanabb, mind pedig a tapasztaltabb nyelvtanulók esetében is fokozható akkor, ha figyelmüket tudatosan ráirányítjuk a különböző nyelvek közötti hasonlóságokra és különbségekre. A felvett adatok azt mutatják, hogy a tapasztaltabb nyelvtanulók jobb eredményeket érnek el egy számukra ismeretlen nyelv szavainak megtanulása során, mint a kevésbé tapasztaltak.

TAR ILDIKÓ

Memóriatechnikák használata: vizsgálat a Debreceni Egyetem GTK hallgatóinak körében

ildikotar@econ.unideb.hu

Poszter

A tanulmány a Rebecca Oxford tanulási stratégiákról megalkotott rendszerében szereplő direkt nyelvtanulási stratégiák közé tartozó memóriatechnikák típusait, fejlesztési lehetőségeit vizsgálja. A Debreceni Egyetemen 2014-ben a Gazdálkodástudományi Kar hallgatóinak memória stratégiáira vonatkozó vizsgálatot folytattam, mely arra irányult, használnak-e a hallgatók memória stratégiákat, és ha igen, melyeket. E szerint a hallgatók kifejezetten kevés stratégiát használnak, sőt a szótanulásra szinte alig alkalmaznak direkt stratégiákat. Ezért (is) lehet hasznos a szaknyelvoktatásban a memóriatechnikák használata, mellyel könnyebben, élvezetesebben lehet eredményeket elérni. A szaknyelvoktatásban különösképpen nagy szerepe van a szótanulásnak, melyet sokszor tovább bonyolít, hogy egy adott szó más jelentet a köznyelvben és más a szaknyelvben. A szakfordító hallgatók helyzetét még megnehezíti a megtanulandó szavak rendszeres, hatalmas mennyisége. Hallgatóink sokszor panaszkodnak arra, hogy nem bírnak magolni, más módszereket pedig nem ismernek. Memóriatechnikákat csak elvétve tanítanak az iskolákban, s tapasztalatom szerint még az egyetemi oktatásban sem késő hosszabb vagy rövidebb anyagok megtanulását oktatni, lehetőleg többfélével, hogy mindenki a saját információ-beviteli preferenciájának megfelelően tudjon választani magának. A kérdőívre adott válaszok alapján különösen kiemelkedik a tanulási stratégiák és memóriatechnikák ismeretének hiánya a hallgatók között, a lényeg kiemelésének nehézségei olvasás, tanulás közben, a figyelem elkalandozása, valamint a stresszes helyzetek (vizsga, tesztek) nem megfelelő kezelése. A hallgatók saját, mindennapi munkámban jelentkező tanulási-szótanulási nehézségei és az, hogy ez irányú munkájukat eredményesebbé tegyem, motivál arra, a legkorszerűbb eszközök segítségével (is) - Internet, számítógép, tablet, okostelefon - használható, konkrét ismereteket tanítsak nekik.

TEPERICS JÓZSEF

Hogyan végezzünk ma változásvizsgálatot? – Az őrési és hetési nyelvjárás újragyűjtésének előmunkálatai

teperics.jozsef.istvan@gmail.com 134-es, kedd 9.00

Ahogy a nyelvi változások vizsgálatánál, úgy a

nyelvjárás változások vizsgálatánál is két fő vizsgálati típusra támaszkodhatunk. Trudgill (1992) alapján megkülönböztetjük a már korábbi vizsgálatokat megismétlő vizsgálatot („real time”, azaz valóságosidő-vizsgálat), és azt a vizsgálatot, amely lejátszódásuk idején kísérli meg megfigyelni a változásokat („apparent time”, azaz látszólagosidő-vizsgálat). Ahhoz, hogy minél pontosabban tudjuk leírni a változásokat, mindkét vizsgálati típusra szükségünk van, ugyanis ha nem állnak rendelkezésünkre valóságosidő-vizsgálatból származó adatok, akkor nem lehet megállapítani, hogy például az életkori rétegződést mutató nyelvi adatok folyamatban levő nyelvi változást tükröznek-e. Doktori témámban az őrési és hetési nyelvjárás terület mai beszélőinek a nyelvátvételét, nyelvjárását, a generációk közti nyelvhasználati különbségeit próbálom meg feltérképezni mind aktív indirekt módszerű kérdőíves, mind szabadinterjú gyűjtés segítségével. Céлом az, hogy leírjam, hogyan változott a terület nyelvjárása az utóbbi több mint 50 évben.

A kutatás Végh József őrési és hetési nyelvátvétel c. munkájára támaszkodik és a mai dialektológia elvárásainak eleget téve próbálja meg újraértelmezni és újra feltérképezni a terület nyelvjárását.

Ezen feladathoz számos szempontot kell mérlegelni, s le kell fektetni azokat az elveket, melyek mentén az újragyűjtést el kell és el lehet végezni. Előadásomban részletesen kívánom vizsgálni az újragyűjtés módszertanát: a mintavételt, az új kérdőívet, a kutatópontok problémáját, a nyelvjárás szintaxis vizsgálatának nehézségeit és lehetséges megvalósítási pontjait, valamint a modern nyelvátvétel informatikai megvalósítási lehetőségeit.

TRENTINNÉ BENKŐ ÉVA

Nézetek feltárása és tanulási eredmények megismerése újszerű kvalitatív kutatómódszertani technikák segítségével a korai kétnyelvi pedagógusképzés kontextusában

tbenko.eva@gmail.com

Poszter

Az előadásban bemutatásra kerülő pedagógusképzés-kutatás egyik irányát a korai kétnyelvi tanítói-nevelői feladatokat ellátó pedagógusok és jelöltek tanulási eredményeinek (LeO) megismerése képezi, hiszen az oktatás-nevelés folyamatának kulcsszereplőként jelentős mértékben az ő kompetenciáik határozzák meg az intézményes kétnyelvűség sikerét. A vizsgálat másik irányát a kétnyelvi pedagóguskompetenciák kialakítását segítő képzés, továbbképzés és önképzési lehetőségek feltárása és értékelése alkotja. A kutatást indokolja, hogy bár a korai kétnyelvű programok száma folyamatosan emelkedik, eddig még nem történt meg a kétnyelvi pedagógus(tovább)képzési formák felülvizsgálata; illetve a kétnyelvi pedagógusok és pedagógusjelöltek kompetenciáinak, motivációinak, szükségleteinek, feladatainak, kihívásainak és nézeteinek feltárása sem. A nézetek

megismerése az empirikus vizsgálatban jelentős hangsúlyt kap mindkét célcsoport esetében, hiszen a szubjektív elméletek alapvetően meghatározzák a pedagógusképzés hatékonyságát és a pályaviteli folyamatok sikerét egyaránt.

Az előadás során elsősorban az ELTE TÓK-on 2006-ban bevezetésre került korai kétnyelvű fejlesztésre felkészítő speciális alapképzés vizsgálatára koncentrálok, kiemelten kezelve a kétnyelvi pedagógusjelöltek nézeteinek, motivációinak, tanulási eredményeinek, valamint a képzéssel való elégedettségének bemutatását. A kétnyelvi specializáció folyamatos felülvizsgálata és fejlesztése a minőségbiztosítás, valamint a munka világával való hatékony együttműködés szempontjából egyaránt fontos.

Kutatásmódszertani szempontból kiemelendő, hogy hazai vizsgálatok során a korai kétnyelvű fejlesztésre felkészítő pedagógusképzés kontextusára vonatkoztatva eddig még nem alkalmaztak metaforarácsot és meseelemzést, valamint más projektív (például vizuális megjelenítést vagy szimulációs) technikákat a pedagógusnézetek feltárására. A vizsgálat egyik eredménye néhány újszerű kvalitatív kutatási módszer kipróbálása és meghonosítása a kétnyelvi pedagógusképzésben. Jelen előadás ezen kevésbé elterjedt kvalitatív kutatási módszerek és technikák, valamint a segítségükkel megismert pedagógusnézetek és tanulási eredmények bemutatását szolgálja.

VARGA ÉVA

Nyelvi játékok magyar és német frazeologizmusokkal a reklámyelvben, különös tekintettel a vizuális elemek szerepére

evarga@gmx.net

239-es, kedd 16.30

A reklám nyelve a frazeológiával kapcsolatos nyelvi játékok régóta ismert és bőven kutatott tárháza. A frazeologizmusok formai és szemantikai modifikációja remek lehetőséget nyújt a reklámszakembereknek, hogy a reklám üzenetét egy-egy jól ismert szöveg, közmondás alkalmazásával alátámasszák. A tervezett előadásban bemutatásra kerül egy saját gyűjtésen alapuló német és magyar empirikus anyag, melynek kiértékelése a képi és szövegbeli információ egymáshoz való viszonyának elemzése által történik. Az különböző modifikációs típusok valamint a kép és a szöveg kapcsolatát vizsgálva az egyes nyelvi játékok hatásmechanizmusát próbálom megfejteni, és saját klasszifikáció felállítására vállalkozni. Az empirikus elemzésen keresztül bemutatásra kerül a kérdés azon aspektusa, hogy az általános reklámtechnikák hogyan szövegdnek a nyelvspecifikus jellemzőkkel, és mennyire dominál a frazeológiai nyelvi játék megértésében a kép és szöveg viszonya. A vizuális információ segítheti, alátámaszthatja a reklám üzenetét, de sokszor, különösen valamilyen szórakoztató, viccesnek szánt formában ellentétben is állhat azzal. A nyelvi játék által közvetített információ dekódolása a recipiens számára sokszor nem könnyű, és nem is mindig egyértelmű feladat. Éppen ezért, külön megemlítésre kerül a kérdés egy viszonylag keveset kutatott aspektusa, azaz valamint annak a

felvetésnek a vizsgálata, hogy mennyire érik el ezek a reklámok a céljukat, azaz a célközönség felismeri-e a frazeologizmust és a reklám készítőjének intencióit. Egy kérdőíves felmérés eredményeit ismertetve a jelenség jobban megismerhetővé válik a recipiens, azaz a reklám befogadójának szemszögéből is.

VARGA MÓNIKA

A vadász szaknyelv és a vadászati lexikográfia

vrgmonika@gmail.com

Poszter

A vadász szaknyelv egységesítésére és a magyar vadászati szakszavak népszerűsítésére a törekvés a 19. század közepén indult meg. A vadászati szakszavak propagálásának elősegítése érdekében különböző egynyelvű vadászati szakszótárakat adtak ki, melyek célja a magyar vadásznyelvi szakszavak és szakkifejezések megalkotása és elterjesztése volt. A vadász szaknyelvben azonban ezt a gyakorlati, szótárírási, szótárkiadási tevékenységet nem kísérte elméleti munka. Ez nem egyedülálló, hiszen hazánkban az elméleti lexikográfiai tevékenység egészében jelen volt az időbeli eltolódás. A 20. század közepére jellemző aktív szótárkiadást csak a 20. század végén követték az elméleti kutatások (Csőre 2003, Muráth 2010).

Az alábbi tanulmány célja a vadász szaknyelv vonatkozásában végzett lexikográfiai tevékenység bemutatása és a főbb vadászati szótárak makro- és mikrostruktúrájának elemzése. A tanulmány első felében meghatározzuk a szótár és a szakszótár fogalmát, majd a vadász szaknyelv meghatározását és használói körét mutatjuk be. Ezt követően az egynyelvű vadász szaknyelvi szótárak közül Pák Dienes 1829-ben, Kékessy László 1925-ben, Eördögh Tibor 1976-ban, Kopa János 1999-ben és Kovács László 2002-ben kiadott kötetét mutatjuk be részletesen. Ezen szótárakat a vadásznyelv szakszókincsének alakulása szempontjából fontos állomásoknak tekintjük.

A vadász szaknyelv esetében – a többi szaknyelvhez hasonlóan – a szakszótárak a munkavégzés, a szakemberképzés, a megfelelő elsajátítás és a továbbörökítés elengedhetetlen eszközei, így elhanyagolhatatlan a vadász szakszókincs jelentésének közmegegyezés alapján szakszótárakban való rögzítése.

VARGA ORSOLYA

'Roitelet' vagy rohadt lé?

Gyerekirodalmi művek fordításának kihívásai – Annie M.G. Schmidt különleges világa

vargaorsolya@hotmail.com

Simonyi, kedd 13.45

A fordítástudomány egyre többet foglalkozik a gyermekirodalom fordításának kérdéseivel, hiszen speciális helyzete és jellegzetességei miatt általa sokat tudhatunk meg általában is a fordításról, a fordító személyéről és a fordítást befolyásoló tényezőkről.

A leghíresebb huszadik századi holland író, az 1911-ben született Annie M.G. Schmidtet életében "Hollandia valódi királynőjeként" tisztelték eredetisége, széles látóköre és kiapadhatatlan humora miatt. Gyerekeknek szóló első művét 1958-ban adták ki, amely rögtön elnyerte az év gyerekkönyve címet. A díjak ezután elhalmozták egész pályafutását, számos könyvét megfilmesítették. Világszerte megjelent műveit többek közt elnyerte a legrangosabb holland és osztrák elismeréseket. 1988-ban a gyerekirodalmi Nobel-díjként számon tartott svéd Hans Christian Andersen-díj koronázta meg életművét, melyet a zsűri ironikus, szellemes kritikai hangneméért, szórakoztató, világos, lázadó és egyszerű stílusáért ítélte oda. A hírek szerint Schmidtt hamarosan helyet kap Hollandia 1100 éves történetének meghatározó írói között az irodalmi Panteonban.

Magyar fordításban eddig nyolc meseregénye jelent meg az Animus és a Pagony kiadónál (melyből ötöt jómagam ültettem át), és további műveinek fordítása is folyamatban van, illetve tervezett.

A fordítások vizsgálata során a meseregényekben előforduló tulajdonnevek és kulturális reáliák fordításának kérdését állítom középpontba. Milyen fordítói módszereket, stratégiákat választ a fordító, és miért? Milyen viszonya a szöveghez és a befogadóhoz? Tetten érhető-e a fordító hangja, diskurzív jelenléte? A forrásnyelvi és a célnyelvi kultúrák, irodalmak, társadalmi és nevelési normák általában eltérnek egymástól. A fordítónak, bár a saját kultúrájában vannak a gyökerei, lehetősége nyílik arra, hogy hozzáférjen az „idegen” kultúrához. A két különböző világ a fordító fejében, elméjében találkozik. Érdemes tehát megvizsgálni, hogy a változtatások létrehozója láthatóvá válik-e a szövegben, és milyen módon.

VÁLÓCZI MARIANNA

Üzleti szaknyelvet tanuló főiskolai hallgatók önmotivációs nyelvtanulási stratégiái

valoczi.marianna@kkk.bgf.hu

Poszter

A nyelvtanulás eredményességének egyik legmeghatározóbb aspektusa a motiváció. A közel 70 éves nyelvtanulási motiváció kutatás az első évtizedekben a nyelvtanulók, nyelvvél és nyelvtanulással kapcsolatos attitűdjeit és motivációs beállítódásait vizsgálta. A 90-es évektől a kutatások rendszerbe helyezték a motivált nyelvtanulói viselkedés együtthatóit, a motivációt állandóan változó, szabályozható és önszabályozható folyamatként értelmezték és szisztematikusan kezdték vizsgálni a lehetséges motivációs stratégiák és a motivált nyelvtanulói viselkedés összefüggéseit.

A nyelvtanulási folyamatban napjainkban egyre nagyobb jelentősége van a tanulói autonómia, az élethosszig tartó tanulás és a személyiségfejlesztés (személyes kompetenciák fejlesztése – második nyelvi identitás felépítése) szerepének és ezzel összefüggésben, a nyelvtanuló önszabályozó motivációs stratégiáinak, amelyek alkalmazása nélkülözhetetlen az előzőek megvalósulásához.

A jó nyelvtanulók rendelkeznek és tudatosan

használnak olyan önmotiváló technikákat, amellyel a nyelvtanulás és az idegen nyelv használata közben motivációjukat erősítik, illetve tartósan fenntartják, ezáltal sikeresebbek lesznek a nyelvtanulásban.

Az előadás a nyelvtanulók motivációs önszabályozásával kapcsolatos szakirodalom áttekintése után az önmotivációs stratégiák használata, a nyelvtanulók siker-kudarccal kapcsolatos attribúciói és a motivált nyelvtanulói viselkedés összefüggéseit vizsgálja. A továbbiakban beszámol egy a BGF Külkereskedelmi Karán végzett empirikus kutatásról, amely üzleti szaknyelvet tanuló főiskolai hallgatók által alkalmazott önmotivációs stratégiákat és azok eredményességének nyelvtanulói megítélését szándékozik felmérni. A kérdőíves felmérés célja a fiatal felnőtt nyelvtanulók önmotivációs stratégiáiban fellelhető tendenciák feltárása, vizsgálva a tanult nyelvek és a nemek szerinti esetleges eltéréseket és a lehetséges pedagógiai-módszertani következtetéseket.

VÁNDOR JUDIT

Funkcionalizmus és a jogi szakszövegek fordítása

vandor.jutka@gmail.com

Poszter

A hagyományos fordítástudomány a jogi szakszövegeket a szakfordítás egyik ágának tartotta, mint az orvosi, mezőgazdasági stb. szöveget. A jogi szövegek fordítója azonban számos olyan problémával szembesül, amivel más szakszövegfordító nem. Ilyen például a jogi szöveg „szentsége”, vagyis a forrásnyelvi szöveg elsőbbsége. Ennek egyik oka magában a jogi nyelvben keresendő: szigorú szemiotikai korlátok, archaizmus, sajátos pragmatikai státusz, kulturális beágyazottság jellemzik.

A hagyományosan produktum-orientált kutatások mellett azonban, a fordítóképzés iránti egyre nagyobb igényre is válaszolva, megjelentek a kommunikatív és pragmatikai, megközelítések, a folyamat- és funkció orientált kutatások is, amelyek a szakfordítás társadalmi-kulturális aspektusait, a fordított szöveg fogadtatását a célnyelvi kultúrában vizsgálták. A fordító aktív kultúráközi közvetítő, akinek választását egyre inkább a befogatói elvárás szabályozza, vagyis nyelven kívüli, nem nyelvészeti kritériumok. A fordítói stratégiákat elsősorban a fordított szöveg funkciója szabja meg. A fordítás sikerességének megítélésében már nem kizárólag a forrásnyelvi szöveg az egyedüli mérvadó, hanem a célnyelvi kultúrában betöltött kommunikációs szerepének adekvátsága is szerepet játszik. A jogi szaknyelvben a funkcionális ekvivalencia azonban nem „szabad fordítást” jelent. Szem előtt kell tartani a jogi ekvivalenciát (legal equivalence) vagyis hogy a forrásnyelvi és a célnyelvi szöveg propozicionális tartalma és jogi következményei azonosak legyenek, miközben szándéka szerint kifejezi a forrásnyelvi szöveg alkotójának akaratát.

Dolgozatomban a hazai és nemzetközi szakirodalom áttekintése alapján ismertetem, milyen módszertani lehetőségeket kínál a funkcionalista megközelítés a nem jogász végzettségű szakfordítók képzésében.

VERESNÉ VALENTINYI KLÁRA

Fordításcoaching

veresne.valentinyi.klara@gtk.szie.hu Simonyi, kedd 16.30

Immár hat éve oktatok a Szent István Egyetem három féléves, nappali Szakfordító szakán. A felvétel alapjául szolgáló diplomához kapcsolódó szakfordító szakirányú továbbképzésén, ahová elsősorban a SZIE nappali mesterszakjain tanuló hallgatók jelentkeznek, akik többnyire középszintű nyelvtudással, minimális vagy semmilyen szakfordítói gyakorlattal nem rendelkeznek. Feladatunk nem könnyű, ezért olyan hatékony oktatási módszert kell választanunk, amelynek segítségével hallgatóink ez alatt a rövid idő alatt képesek elsajátítani a szakfordítás elméletét és gyakorlatát, és a képzés végén nyugodt szívvel adjuk kezükbe a szakfordító képesítő bizonyítványukat. Olyan módszerre van szükségünk, amely a hallgatók meglévő tudására, felelősségvállalására, tudatosságára és meglévő erőforrásaira épít, és segítségünkre van abban, hogy az elhangzott szakfordítói ismereteket szakfordító-hallgatóink tudatosan használják és beépítsék a már meglévő tudásukba. A coaching eszköztára megfelel ezeknek az elvárásoknak, és jól használható a szakfordítóképzésben. Előadásomban az általam használt coachingmódszerek alkalmazását mutatom be.

VERMES ALBERT

Fordítóképzés az Amerikai Egyesült Államokban

vermes@ektf.hu

Simonyi, szerda 9.00

Egy 1999-es tanulmányban (A fordítás minősége a fordítástudomány és a felhasználók szempontjából, Fordítástudomány 1.1, 27-36) írja Szabari Krisztina: az Egyesült Államokban „az európainál, és különösen a magyarországinál lényegesen szervezettebb kapcsolat áll fenn a fordítástudomány, a fordítóképzéssel foglalkozó felsőoktatási intézmények valamint a gyakorló fordítók és a fordítóirodák között” (30. o.). Szabari szerint ez elsősorban az ATA (American Translators Association) érdeme, amely rendszeres fórumot biztosít a kapcsolattartásra a különböző szereplők számára. Állítását azonban ebben az írásban nem fejti ki részletesen, és nem támasztja alá adatokkal.

Előadásom célja, hogy utánajárjak ezen állítás által implikált egyik feltevés igazságának, mely szerint az Egyesült Államokban szerves kapcsolat létezik képzés, elmélet és gyakorlat között a fordítás terén. Vizsgálódásomban a fordítóképzés áll a középpontban, ezért itt eltekintek az elmélet és a gyakorlat viszonyának elemzésétől. Azt vizsgálom tehát, hogy – mintegy másfél évtized múltán – miként jellemezhető a fordítóképzés, a fordítási gyakorlat és a fordítástudomány kapcsolata az Egyesült Államokban. Az alábbi kérdésekre keresem a választ: Milyen szintű és típusú fordítóképző programok működnek az USA területén? Hogyan épülnek fel ezek a programok? Milyen elméleti illetve gyakorlati jellegű komponenseket tartalmaznak, és milyen ezek aránya e programokban? Léteznek-e általánosan jellemző hasonlóságok e programok között? Létezik-e bármi-

féle koordináció, tapasztalatcsere, együttműködés e programok között? Milyen mértékben, milyen módon, mennyire rendszerszerűen épülnek be a fordítástudomány eredményei a képzésekbe? Létezik-e bármiféle koordináció, tapasztalatcsere, együttműködés a képzések és a fordítói szakma között?

VITÁNYI BORBÁLA

Modernizálási kísérletek a szakiskolai magyar nyelv és irodalom tankönyvekben 2001 és 2014 között

francophone@t-online.hu

Poszter

A magyar szakiskolák hároméves képzésében a magyar nyelvet és irodalmat egy tantárgyként tanítják szemben a magyar közoktatás többi iskolatípusával, ahol az anyanyelv nyelvtana és irodalma két külön tantárgyként van jelen. Munkám közvetlen előzménye Kojanitz Lászlónak 2003-ban megjelent tanulmánya, mely a tankönyvelemzéssel foglalkozó kutatás főbb eredményeit mutatja be a szakiskolai tankönyvek összehasonlító vizsgálata alapján. Az alábbi, általam részletezett tankönyvcsaládot a fenti dolgozat nem tartalmazza.

Császárné Nagy Csilla—Topa Éva Ágnes: Magyar nyelv és irodalom tankönyv (kerettantervre épülő) a szakiskolák 9. osztálya számára (2004),

Császárné Nagy Csilla—Topa Éva Ágnes: Magyar nyelv és irodalom munkáltató füzet a szakiskolák 9. osztálya számára (2001),

A szakirodalmi útmutatások felhasználásával a stílus, tankönyvi szövegtípusok, kérdések, feladatok, arányok, aránytalanságok a tananyagban és az illusztráció áttekintési szempontokhoz fűzők olyan kritikai észrevételeket, melyeket meg kellene fontolni e tankönyvcsalád újabb kiadása előtt..

Előadásom második része a szakiskolai képzés megújítását szolgáló és 2014-ben megjelent: Szakiskolai közismereti kísérleti tankönyv 9–10 évfolyam I. kötetének Kommunikáció –magyar c. fejezete analízisére vállalkozik.

Összehasonlító leíró elemzéssel választ kívánok adni arra, hogy e két tankönyv közül melyik segíti jobban a taneszköz tanulhatóságát.